ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - المديرة المسؤولة إيڤا دورويشيان

1500 Լ.Ռ. 83ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 86 (23191) ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 22 ՅՈՒՆԻՍ 2009 12 ԷՋ

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԱԿԱՆԱՏԱՐՈՒՄ՝ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՏԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

«Եուրօ Նիուզ»ի կայքէջը կը հաղորդէ, որ Վրաստանի մէջ Եւրոպական Միութեան դէտերու մէկ շարասիւնին դէմ ականատարում մը գոհ մը եւ վիրաւոր մը պատճառած է:

Տեղական իշխանութիւնները կը յայտնեն, թէ գոհերը Աբխազիոյ հետ սահմանին վրայ աշխատող վարորդ մը եւ բժիշկ մըն են:

Աբխազիոյ եւ Հարաւային Օսեթիոյ հետ Վրաստանի սահմաններուն վրայ Եւրոպական Միութեան 225 դէտեր տեղակայուած են:

ՀՅԴ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅՑԵԼԵՑ ՍԷՅԻՏ ՆԱՍՐԱԼԼԱՅԻՆ

ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Յովիկ Մխիթարեան եւ Հայկական երեսփոխանական պլոքի ներկայացուցիչ Յակոբ Բագրատունի այցելեցին Հրզպալլայի ընդհանուր քարտուղար սէյիտ Հասան Նասրալլայի, որուն հետ քննարկեցին լիբանանեան ներքին քաղաքականութեան կապուած հարցեր, յատկապէս այն հիմնական հանգրուանները, որոնց կը սպասէ երկիրը:

Հանդիպումին ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Հրզպալլայի քաղաքական գրասենեակի անդամ Ղալեպ Ապու Զէյնապ:

Հրզպալլայի տեղեկատու գրասենեակին հրապարակած հաղորդագրութեան մէջ նշուեցաւ հետեւեալը.

«Հանդիպումին ընթացքին շեշտուեցաւ ընդդիմութեան կողմէ ապահովուած դրական եւ յայնախոհ մթնոլորտին կարեւորութիւնը, ինչպէս նաեւ անոր կառչածութիւնը՝ ազգային իսկական գործակցութեան, որ կը պահպանէ երկիրը եւ յարմար կացութիւն կը ստեղծէ անոր՝ յառաջիկայ հանգրուանին անխուսափելի նկատուող եւ արդէն իսկ պահանջուած տնտեսական եւ ընկերային զարթօնքը իրականացնելու համար: Համաձայնութիւն գոյացաւ նաեւ իրարու միջեւ հաղորդակցութիւնները առկայ պահելու՝ յառաջիկայ հանգրուանի իրադարձութիւններուն մասին յաւելեալ խորհրդակցութիւններ կատարելու նպատակով»:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԼԷՅՄԱՆ ՁՕՐ. ՔԱՀՈՒԱԺԻՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐԵՑ ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՇՔԱՆՇԱՆՈՎ

Հանրապետութեան նախագահ զօր. Միշել Սլէյման անցեալ շաբաթավերջին նախագահական պալատին մէջ ընդունեց Սուտանի նախագահ Օմար Հասան Պաշիրի օգնական Նաֆեի Նաֆեհը, որուն ընկերակցեցան Պաշիրի խորհրդական Մուսթաֆա Օսման Իսմայէլ, ինչպէս նաեւ Լիբանանի մէջ սուտանեան դեսպանատան գործավար Հատի Սըտտիք Նումէյրին:

Նաֆեհ նախագահ Սլէյմանի փոխանցեց Օմար Հասան Պաշիրէն բերանացի նամակ մը, որուն հիման վրայ ան կը շնորհաւորէր նախագահ Սլէյմանը՝ Լիբանանի մէջ երեսփոխանական ընտրութիւններուն կայացման առիթով, ինչպէս նաեւ փափաք կը յայտներ, որ լիբանանեան - սուտանեան յարաբերութիւնները աւելի եւս բարելաւուին:

Իր կարգին՝ նախագահ Սլէյման Սուտանի նախագահին յղեց նամակ մը, որ կը բովանդակէր ողջոյն՝ Օմար Պաշիրին, ինչպէս նաեւ կը հաստատէր, թէ երկկողմանի յարաբերութիւնները հեզասահ են եւ անհրաժեշտ կը գտնէր զանոնք աւելի եւս ամրապնդելու կարելիութիւնը:

Նախագահ Սլէյման ընդունեց լիբանանեան բանակի հրամանատար զօր. Ժան Քահուաժին, որուն նակի հրամանատար զօր. Ժան Քահուաժին, որուն հետ քննարկեց Լիբանանի ապահովական ընդհանուր կացութիւնը, ինչպէս նաեւ բանակին կարիքները:

Նախագահ Սլէյման շնորհաւորեց զօր. Քահուաժին՝ երեսփոխանական ընտրութիւններուն ընթացքին ձեռք բերուած ապահովական նուաճումին, ինչպէս նաեւ իսրայէլեան գործակալներու բջիջներուն եւ ահաբեկչական ցանցերուն բացայայտումներուն առումով բանակին արձանագրած նուաճումներուն առիթով:

Նախագահ Սլէյման դրուատեց բանակին դերակատարութիւնը՝ ազգային սկզբունքներու պահպանման նախանձախնդիր մնալու ծիրին մէջ:

Նախագահ Սլէյման զօր. Քահուաժին պարգեւատրեց Մայրիներու բարձրագոյն աստիճանի շքանշանով:

Շար.ը՝ էջ 9

ԻՐԱՆ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ «ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐ» Կ'ԱՅՊԱՆԷ

Իրանեան իշխանութիւնները այպանեցին «ահաբեկիչներ» երէկ տեղի ունեցած բախումներուն համար, որոնց ընթացքին առնուազն 10 գոհ արձանագրուեցաւ, իսկ Իրանի նախագահ Մահմուտ Ահմատինեժատ Արեւմուտքին թելադրեց չմիջամտել Իրանի ներքին հարցերուն:

Իրանի չափաւորական նախկին նախագահ Մոհամմատ Խաթեմի զգուշացուց ցոյցերը արգիլելու քայլէն: «Մարդոց պահանջները քաղաքային ճամբաներով արտայայտելը արգիլելը վտանգաւոր հետեւանքներ պիտի ունենայ», ըսաւ ան՝ «Մեհր» լրատու գործակալութեան կողմէ հաղորդուած յայտարարութեան մը մէջ:

Ակնարկելով նախագահական ընտրութեան արդիւնքին շուրջ վեճը Պահապաններու խորհուրդին փոխանցելու քայլին՝ ան ըսաւ, թէ «վեճը փոխանցել մարմինի մը, որ քուէարկութեան հարցով անկողմնակալ չէ եղած, լուծում մը չէ»: Խաթեմի կոչ ուղղեց 13 յունիսէն ի վեր ձերբակալուած քաղաքական բանտարկեալները ազատ արձակելու: «Ցոյցերու ընթացքին ձերբակալուածները անմիջապէս ազատ արձակելը երկրին մէջ կացութիւնը կը հանդարտեցնէ», ըսաւ ան:

Իրանի պետական պատկերասփիւռի կայանը հաղորդեց, որ 10 անձեր սպաննուած են եւ աւելի քան 100 ուրիշներ վիրաւորուած են շաբաթ օր Թեհրանի մէջ տեղի ունեցած ցոյցերուն ընթացքին: Ըստ այլ տեղեկատուութեան մը, զոհերուն թիւը 13 է: Ցոյցերը տեղի ունեցան հակառակ Իրանի գերագոյն հոգեւոր պետ այաթոլլա Ալի Խամենէիի խիստ զգուշացումներուն:

Իրանի պետական պատկերասփիւռի կայանը նաեւ յայտնեց, որ խռովարարութիւններէն միայն Արեւմուտքը կրնայ օգտուիլ, իսկ Ահմատինեժատ Ուաշինկթընն ու Լոնտոնը ամբաստանեց Իրանի ներքին հարցերուն միջամտելու յանցանքով:

Ան խօսքը ուղղելով Միացեալ Նահանգներուն եւ Բրիտանիոյ ըսաւ. «Ձեզ կը խրատեմ միջամտելու ձեր կեցուածքները սրբագրելու»:

Միացեալ Նահանգներու նախագահ Պարաք Օպամա յայտարարութեան մը մէջ նշեց, որ «իրանեան կառավարութիւնը պէտք է հասկնայ, թէ աշխարհը կը դիտէ: Կը սգանք անմեղ կեանքի իւրաքանչիւր կորուստ»: Բրիտանիոյ արտաքին գործոց նախարար Տէյվիտ Միլիպանտ մերժեց Ահմատինեժատի ամբաստանութիւնը: «Բրիտանիա այն կտրուկ կեցուածքը ունի, թէ իր երկրին կառավարութիւնը ընտրելը իրանցի ժողովուրդին իրաւասութիւնն է»:

Գերմանիոյ վարչապետ Անկելա Մերքել յայտարարութեան մը մէջ իրանեան ղեկավարութեան կոչ ուղղեց խաղաղ ցոյցերը արտօնել եւ նախագահական ընտրութեան արդիւնքներու վերահաշուարկ կատարել:

Միր Հուսէյն Մուսաւի շաբաթ օր յայտնեց, որ Իրան պէտք է մաքրուի «սուտերէն ու շեղումներէն», եւ իր համակիրներուն ըսաւ, թէ «պատրաստ է նահատակութեան», սակայն նշեց, որ իշխանութիւններուն հետ ճակատումի չի ձգտիր:

Մեր պաշտօնակից «Ալիք» օրաթերթը կը հաղորդէ, թէ իրանեան «Ճոմհուրի Էսլամի» օրաթերթը գրած է, որ այն բանէն ետք, երբ այաթոլլա Ալի Խամենէի արտայայտուեցաւ Իրանի ներքին խնդիրներուն արեւմտեան որոշ երկիրներու միջամտութեանց մասին, Անգլիա իր դեսպանը տուն կանչած է Իրանէն: Բրիտանիոյ վարչապետ Կորտըն Պրաուն բացայայտ միջամտութեամբ ըսած է. «Այժմ Իրանի կարգն է, որ աշխարհին ցոյց տայ, թէ արդեօք առո՞ղջ եղած են ընտրութիւնները, թէ՞ ոչ»:

«ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՁԳՏՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ԹԻՐԱԽ Է»

Կ'ԸՍԷ ԱՀՄԵԹ ՏԱՒՈՒԹՕՂԼՈՒ

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Ահմեթ Տաւութօղլու գերմանական «Տեր Շփիկըլ» շաբաթաթերթի կիրակի օրուան թիւին մէջ յայտնեց, որ Եւրոպական Միութեան անդամակցութեան ձգտումը իր երկրին առաջնահերթ ռազմավարական թիրախն է:

«Թուրքիոյ՝ Եւրոպական Միութեան անդամակցութիւնը արտաքին քաղաքականութեան միակ հարցը չէ, սակայն ան է եւ պիտի մնայ մեր ռազմավարական ամենէն կարեւոր թիրախը», ըսաւ ան:

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարը նշեց, որ «19-րդ դարու օսմանեան բարեփոխումներէն ետք մեր ընթացքը դէպի Եւրոպա ուղղած ենք»:

Ան ըսաւ, թէ Թուրքիա ո՛չ միայն եւրոպական երկիր մըն է այլ նաեւ՝ ասիական, միջերկրականեան, սեւծովեան, կովկասեան եւ միջինարեւելեան:

«Թուրքիա բազմաթիւ խորքեր ունեցող երկիր մըն է, բան մը, որ կը կարծեմ՝ Եւրոպայի համար հարց մը չէ, այլ՝ իր շրջանին մէջ կայունութեան աղբիւր Թուրքիա մը պիտի նպաստէ միութեան», նշեց Տաւութօղլու:

«ԻՍՐԱՅԷԼ ՊԷՏՔ Է ՅԱՐԳՈՒԻ ԻԲՐԵՒ ՀՐԷԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ»

Կ'ԸՍԷ ԷՀՈՒՏ ՊԱՐԱՔ

Իսրայէլի պաշտպանութեան նախարար Էհուտ Պարաք երէկ յայտարարեց, որ պաղեստինեան պետութեան ստեղծումը յաւելեալ աշխատանքի կը կարօտի, ներառեալ՝ արաբներուն կողմէ Իսրայէլի իբրեւ հրէական պետութիւն ճանաչումը:

Պարաք վերոնշեալ յայտարարութիւնը կատարեց Գահիրէի մէջ Եգիպտոսի նախագահ Հիւսնի Մուպարաքի, գաղտնի սպասարկութեան պետ զօր. Օմար Սլէյմանի եւ պաշտպանութեան նախարար Հիւսէյն Թանթաուիի հետ հանդիպելէ ետք:

Հանդիպումներէն ետք Պարաք լրագրողներուն ըսաւ, որ «յաւելեալ քայլեր պէտք է առնուին՝ հասնելու համար այն կացութեան, ուր իսրայէլացիներու եւ պաղեստինցիներու կողք-կողքի խաղաղութեամբ եւ փոխադարձ յարգանքով ապրիլը կարելի կը դառնայ»:

Ան ըսաւ, թէ «յառաջիկայ շաբաթներուն բուռն ջանքեր պիտի թափուին յառաջընթացին առջեւ ճամբան հարթելու համար», սակայն շեշտեց, թէ պաղեստինեան հարցին որեւէ վերջնական լուծում պէտք է ներառէ « յարգանք հրեայ ժողովուրդին պետութեան՝ Իսրայէլի նկատմամբ»:

Պարաք լրագրողներուն յայտնեց, որ երկու կողմերը նաեւ քննարկած են Իրանի եւ Լիբանանի մէջ տիրող կացութիւնը:

Շար.ը՝ էջ 9

«ԱԼԻՔ»Ի ԳԼԽԱՒՈՐ ԽՄԲԱԳԻՐ ԴԵՐԵՆԻԿ ՄԵԼԻՔԵԱՆ՝ «ԱԶԴԱԿ»ԻՆ.

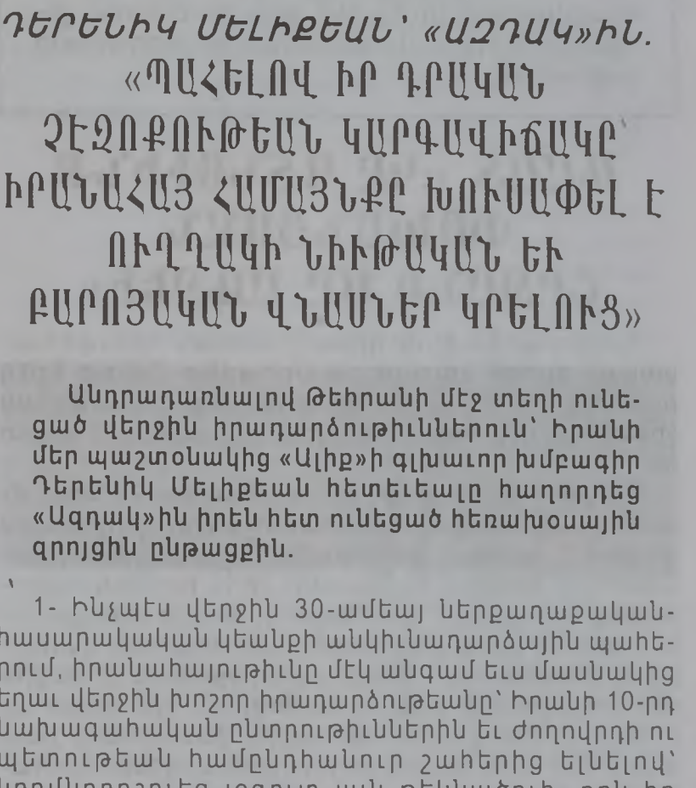
«ՊԱՀԵԼՈՎ ԻՐ ԴՐԱԿԱՆ ՉԷՋՈՔՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ ԻՐԱՆԱՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ ԽՈՒՍԱՓԵԼ Է ՈՒՂՂԱԿԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎՆԱՍՆԵՐ ԿՐԵԼՈՒՑ»

Անդրադառնալով Թեհրանի մէջ տեղի ունեցած վերջին իրադարձութիւններուն՝ Իրանի մեր պաշտօնակից «Ալիք»ի գլխաւոր խմբագիր Դերենիկ Մելիքեան հետեւեալը հաղորդեց «Ազդակ»ին իրեն հետ ունեցած հեռախօսային զրոյցին ընթացքին.

1- Ինչպէս վերջին 30-ամեայ ներքաղաքական-հասարակական կեանքի անկիւնադարձային պահերում, իրանահայութիւնը մէկ անգամ եւս մասնակից եղաւ վերջին խոշոր իրադարձութեանը՝ Իրանի 10-րդ նախագահական ընտրութիւններին եւ ժողովրդի ու պետութեան համընդհանուր շահերից ելնելով՝ կողմնորոշուեց յօգուտ այն թեկնածուի, որն իր ծրագրային դրոյթներով աւելիով էր համահունչ նաեւ իրանահայ համայնքի ազգային-քաղաքական, հասարակական ու համայնքային նպատակներին:

Շար.ը՝ էջ 9

ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԷՄԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀԵՏ

Երէկ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարար Էդուարդ Նալբանդեան հանդիպում ունեցաւ աշխատանքային այցելութեամբ Հայաստան ժամանած Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններու արտաքին գործոց նախարար Ապտալլա Պըն Զայետ Ալ Նահիանի հետ:

Նախարար Նալբանդեան գոհունակութեամբ նշեց, որ Հայաստանի եւ Միացեալ Էմիրութիւններու միջեւ համագործակցութիւնը ուժական կերպով կը զարգանայ, երեւոյթ մը, որուն մասին կը վկայեն վերջերս աշխուժացած բարձր մակարդակի փոխադարձ այցելութիւնները, ինչպէս նաեւ Էմիրութիւններու գործարարներուն աճող հետաքրքրութիւնը Հայաստանի նկատմամբ:

Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններու արտաքին գործոց նախարարը, շնորհակալութիւն յայտնելով ջերմ ընդունելութեան համար, ընդգծեց, որ իր երկիրը մտադիր է որոշակի քայլերու ձեռնարկել բարեկամ Հայաստանի հետ համագործակցութեան հետագայ ընդլայնացումին համար եւ իրեն ընկերակցող գործարարներու ներկայացուցչական պատուիրակութեան այցելութիւնը նոյնինքն այդ նպատակը կը հետապնդէ:

Հանդիպման ընթացքին քննարկուեցան տարբեր մարզերու մէջ երկկողմ յարաբերութիւններու զարգացման եւ միջազգային կազմակերպութիւններուն մէջ համագործակցութեան հետ կապուած հարցեր:

Royal Academy of Music

RAFFY MANOUKIAN SCHOLARSHIPS

- Available to students of Armenian nationality or descent who wish to study at the Royal Academy of Music in London. At least one parent must be Armenian.
- 100% tuition fees will be covered and students from overseas will also receive living expenses.
- Available for students who audition in London (December 2009) or North America (March 2010) for entry in September 2010.
- Applicants must be under 20 years old for undergraduate and under 27 years old for postgraduate programmes.

For application details:
www.ram.ac.uk/scholarships

ՁԷՅՆ ԱՅՍՕՐ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԼԻԱԳՈՒՄԱՐ ՆԻՍՏԻ ՊԻՏԻ ՀՐԱՒԻՐԷ

«Մանար» պատկերասփիւռի կայանը երէկ երեկոյեան հաղորդեց, թէ լիբանանեան խորհրդարանի երիցագոյն անդամ՝ երեսփոխան Ապտել Լաթիֆ Զէյն այսօր խորհրդարանը պիտի հրաւիրէ լիագումար նիստի մը, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ հինգշաբթի, 25 յունիս 2009-ին, եւ որուն ընթացքին պիտի կատարուի խորհրդարանի նախագահի ընտրութիւն:

«Մանար»ի համաձայն, Նեպիհ Պըրրի, շատ հաւանաբար շուրջ 100 թեր քուէներով վերընտրուի իբրեւ լիբանանեան խորհրդարանի նախագահ:

ՌԱԱՏ. «ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆՔ ՓՈԽԱՆՑՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՄԸ ԱՌՋԵՒ»

Հաւատարմութիւն դիմադրութեան երեսփոխանական պլոքի նախագահ Մոհամետ Ռաատ երէկ յայտնեց, որ ներկայիս կը գտնուինք փոխանցման շրջանի մը մէջ, որուն հորիզոնները տակաւին աղօտ են:

Ռաատ հաստատեց, թէ խորհրդարանի նախագահի ընտրութեան իրագործումը գրեթէ վերջնական անցած է, սակայն վարչապետի նշանակման իրագործումը տակաւին քննարկումի եւ խորհրդակցութեանց առարկայ է: Ան մաղթեց, որ այս հանգրուանին տիրեն յստակ կեցուածքներ, որպէսզի կարելի ըլլայ լիբանանեան ներքին քաղաքական կեանքին մէջ նուազագոյն չափով համոզումի մթնոլորտ մը գոյացնել, որովհետեւ արտաքին վտանգները շատ աւելի մեծ են ու յստակ բոլոր լիբանանցիներուն համար:

Ռաատ ընդգծեց, որ պաղեստինցի գաղթականներուն բնակեցման թղթածրարը լուրջ հարց է՝ աւելցնելով, որ անոնց տունդարձի իրաւունքը ջնջելը համազօր է զանոնք իրենց գտնուած բոլոր վայրերուն մէջ բնակեցնելու օրինականութեան:

«ԱՂԲԱԼԵԱՆ» ՀԱՄԱԼԻՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ՈՒՐԱԽ ԺԱՄԱՆՑ 1 ՅՈՒԼԻՍ 2009-ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Երկուշաբթիէն մինչեւ ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 8.30-2.00, 3-11 տարեկան աշակերտներու համար:

Արձանագրութեան կամ որեւէ մանրամասնութեան համար այցելել «Աղբալեան-ՀՄԸՄ» մարզամշակութային համալիրի Ա. յարկ, առաւօտեան ժամը 9:00-12:00 եւ կամ հեռաձայնել 04-542879 թիւին:

ԾՐԱԳԻՐԸ Կ'ԸՆԴԳՐԿԷ.

- **Արուեստ ու ձեռային աշխատանք**
- **Եփել**
- **Մարմնամարզ**
  - **Տարբեր ձեւի մարզանքներ**
  - **Պար**
  - **Ձիավարժութիւն**
  - **Հեծելարշաւ**
- **Պտոյտներ (լողաւազան, դաշտագնացութիւն, շարժապատկեր...)**
- **Հայերէնի եւ արաբերէնի յատուկ դասընթացք**
- **Ամառնային պարտականութիւն (յանձնարարուած՝ վարժարանին կողմէ)**
- **Մրցումներ**
- **Ընթերցում եւ խամաճիկի խաղ**
- **Արհեստագիտութեան ներկայացում**
- **Համակարգիչ**
- **Եւ դեռ աւելին...**

ԾԱՆՕԹ.- Փոխադրամիջոցի դրութիւն:

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻԻԵՐԸ

«ԱԶԴԱԿ»Ի հետ կապուելու համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.-

(01)258526, (01)260115 եւ (01)241274:

ՈՒՍՈՒՑԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պէյրութի Հայ աւետարանական քոլեճը 2009-2010 տարեշրջանին համար կարիքը ունի նախընտրաբար մնայուն թուաբանութեան ուսուցչուհիի մը՝ նախակրթարան Ա.էն Ե. դասարաններուն համար: Նախապատուութիւնը պիտի տրուի թուաբանութեան մէջ «Պի. Էյ.» կամ լիսանս ունեցողի մը, որ միաժամանակ մանկավարժական վկայական ունենայ: Դիմել տնօրէնութեան: Հեռ. 01-349816:

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Արփիկ Եզեկէլեան եւ զաւակները՝
Պենոն, Բաֆֆի եւ Հրայր
Տէր եւ տիկին Յակոբ եւ Օսաո Տլտըլեան
Զոլաքեան եւ Քեմանեան ընտանիքներ
Այնթէպլեան եւ Տուտաքլեան ընտանիքներ
Հինտոյեան ընտանիք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ հարազատին՝

ԳԱԲՐԻԷԼ ԵԶԵԿԷԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ 1938-ին)

մահը, որ պատահեցաւ շաբաթ, 20 յունիս 2009-ին, առաւօտեան ժամը 8:00-ին:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ կիրակի, 21 յունիսին, կէսօրէ ետք ժամը 1:00-ին, Երուսաղէմի մէջ:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագդ:*

«ԴԺԲԱԽՏԱԲԱՐ ՄԵՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ ՉԷՐ ՀԻՄՆՈՒԱԾ, ԱՅԼ՝ ՅԱՐԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ԾԱՅՐԱՅԵՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ»

Կ'ԸՍԷ ՈՒԱԼԻԱՏ ԺՈՄՊԼԱԹ

Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար՝ երեսփոխան Ուալիտ Ժոմպլաթ երէկ շնորհակալութիւն յայտնեց Լեռնալիբանանի մէջ շուրջ երեք տարի առաջ կազմուած ապահովական այն խմբաւորումին, որ ստանձնած էր իր անձնական ապահովութիւնը եւ Մուխթարայի մուտքերուն պաշտպանութիւնը:

Ապահովական այդ խմբաւորումի անդամներուն ի պատիւ սարքըւած ճաշկերոյթի մը ընթացքին, Ժոմպլաթ բարձր գնահատեց անոնց զոհողութիւնները եւ շեշտեց, որ Շուֆի մէջ ոստիկանատուներուն դերակատարութեան ամրապնդումը՝ քաղաքացիական անվտանգութեան նպատակով, ամէն բանէ վեր է: Ան ողջունեց ներքին ապահովութեան ուժերն ու բանակը, որոնք ճիգ չեն խնայեր Լիբանանի մէջ քաղաքացիական անվտանգութիւնն ու ներքին կայունութիւնը պաշտպանելու համար՝ իսրայէլեան գործակալներու ցանցեր բացայայտելու եւ միօրեայ երեսփոխանական ընտրութիւններ կազմակերպելու կողքին:

Նշենք, որ Ուալիտ Ժոմպլաթ ապահովական պաշտօնական ուժերէն պահանջած էր, որ այս խմբաւորումը որդեգրեն իրենց շարքերուն մէջ եւ անոր փորձառութիւններէն օգտուին՝ երկրին ապահովութիւնն ու կայունութիւնը պահպանելու մարզերուն մէջ:

Միւս կողմէ՝ Ժոմպլաթ շաբաթ օր հանդիպում մը ունեցաւ Մերժահիուն - Հասպայա ընտրաշրջանի Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ընտրական մեքենայի անդամներուն հետ եւ գնահատած անոնց աշխատանքը:

Իր արտասանած խօսքին մէջ Ժոմպլաթ ըսաւ. «Ճիշդ է, որ մենք այս անգամ յաղթեցինք, սակայն ցաւ ի սիրտ մեր յաղթանակը գործակցութեան վրայ չէր հիմնուած, այլ՝ այլամերժութեան եւ համայնքային ու յարանուանական ծայրայեղութիւններու վրայ: Մենք գործակցութիւն կ'ուզենք, յատկապէս նկատի ունենալով, որ դուք հարաւային Լիբանանի զաւակներն էք: Զգուշ եղէ՛ք. Լիբանանի դէմ դաւադրութիւնները մնայուն կերպով հարաւային Լիբանանէն կ'անցնին, եւ այդ պատճառով ալ հարաւային Լիբանանը՝ Քֆարշուպայէն մինչեւ Հասպայա, մինչեւ Պընթ Ժպէյլ, եւ այլ շրջաններ, մնայուն կերպով մէկ դիրքի վրայ կեցած է եւ մէկ զէնքով ու միակամ դիմադրած թշնամի Իսրայէլին եւ Լիբանանի մէջ անոր գործակալներուն»:

Ժոմպլաթ մաղթեց, որ ընտրական օրէնքը փոփոխութեան ենթարկուի, որպէսզի կարելի ըլլայ ներկայացուցչութեան առիթ ընծայել քաղաքական փոքրամասնութիւններուն:

ՁՕՐ. ՔԱՀՈՒԱԺԻ ԿՐԱՑԻԱՆՈՅԻ ՀԵՏ ՔՆՆԱՐԿԵՑ ՔՖԱՐՇՈՒՊԱՅԻ ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԽԱԽՏՈՒՄԸ

Լիբանանեան բանակի հրամանատար զօր. Ժան Քահուաժի անցեալ շաբաթավերջին Եարզէի մէջ ընդունեց հարաւային Լիբանանի մէջ տեղակայուած միջազգային խաղաղապահ ուժերու հրամանատար զօր. Քլաուտիօ Կրացիանոն, որուն հետ քննարկեց Լիբանանի մէջ տեղի ունեցող ընդհանուր իրադարձութիւնները, ինչպէս նաեւ հարաւային Լիբանանի մէջ արձանագրուած զարգացումները, յատկապէս նկատի ունենալով Քֆարշուպայի մէջ իսրայէլեան ուժերուն արձանագրած սահմանային խախտումը:

ԱՐՍԼԱՆ. «ՁՕՐ. ԱՈՒՆԻ ԵՒ ԺՈՄՊԼԱԹԻ ՄԻՋԵՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐ ՉԿԱՆ»

Լիբանանի ժողովրդավարական կուսակցութեան նախագահ՝ երիտասարդութեան եւ մարմնակրթութեան նախարար Թալալ Արսլան երէկ «Էլ. Պի. Սի.» պատկերասփիւռի կայանին հետ ունեցած իր հարցազրոյցին ընթացքին յայտնեց, որ Փոփոխութիւն եւ բարեկարգում համախմբումի նախագահ, երեսփոխան զօր. Միշել Աունի եւ Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար, երեսփոխան Ուալիտ Ժոմպլաթի միջեւ հանդիպում մը կայացնելու արգելքներ չկան:

Արսլան շեշտեց, որ երկու ղեկավարներուն միջեւ հանդիպում մը կայացնելու այս քայլերը քաղաքական դաշինք մը հաստատելու միտումով չեն կատարուած, այլ՝ հաշտութիւն գոյացնելու:

Արսլան ընդգծեց, որ Լիբանանի մէջ տիրող քաղաքական ընդհանուր

ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆՆԵՐ

●Պիքֆայա՝ Մխիթարեան վանքին կից, յանձնում 1 տարիէն: Հեռ. 03-539940 եւ 01-248482:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

● Գեղագիտական հաստատութիւն մը Անթիլիասի շրջանին մէջ կարիքը ունի օգնական գեղագիտուհիի մը (esthetician): Հեռ. 70-891023:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Վարդուհի Աբգարեան եւ զաւակները՝ Կերի եւ Փաթիլ, Աբգարեան ընտանիք, Գըլընճեան ընտանիք եւ համայն ազգականներ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով կամ նուիրատուութեամբ մասնակից դարձան իրենց զաւկին, եղբօր եւ հարազատին՝ ՅՈՒԼԻԿ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ մահուան սուգին:

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է բնագիրը խմբագրատուն՝ ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՉԵԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:00:

ՄԱՀԱԶԴՆԵՐԸ բացառութիւն են: Մահազդ կ'ընդունուի մինչեւ ուշ գիշեր, այնքան ատեն որ զայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

ԲԱԽՏԱՒՈՐՈՒԱԾ

Տէր եւ տիկին Յարութ եւ Ռիթա Չարֆաճեան բախտաւորուած են առջինեկ աղջիկ զաւակով մը՝

ԻԻՐՍԻԻԼԱ

16-6-2009
Պէյրութ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●Վաճառատուն մը կարիքը ունի մաքրութիւն կատարող կնոջ մը՝ լիաժամ աշխատանքի դրութեամբ: Հեռ. 01-240166/5, Պուրճ Համուտ:

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ «ՄԱՆԱՐ»ԻՆ ԵՒ «ԷԼ. ՊԻ. ՍԻ.»ԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՅԵՏԸՆՏՐԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԵՑՈՒԱԾՔԸ

Հայկական երեսփոխանական պլոքի ներկայացուցիչ Յակոբ Բագրատունի անցեալ շաբաթավերջին հարցազրոյցներ ունեցաւ «Էլ. Պի. Սի.» եւ «Մանար» պատկերասփիւռի կայաններուն հետ:

Հարցազրոյցներուն ընթացքին Յ. Բագրատունի անդրադարձաւ Լիբանանի մէջ տիրող ընդհանուր կացութեան, երեսփոխանական ընտրութիւններուն լիբանանահայութեան մասնակցութեան, ինչպէս նաեւ ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտէի որդեգրած կեցուածքներուն:

Ակնարկելով Հիւսիսային Մեթնի ընտրութիւններուն՝ Յ. Բագրատունի յայտնեց, որ ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտէն տեղեակ էր, որ կուսակցութեան համակիրները պիտի ջընջէին երեսփոխան Միշել Մըրի անունը: «Հակառակ մեր պնդումներուն, որ պէտք է յանձնառու մնալ ի նպաստ Միշել Մըրի անձին քուէարկելու, քուէարկող լիբանանահայերը մերժեցին այն ընտրացանկերը, որոնք իրենց տրուեցան կուսակցութեան ընտրական կեդրոններուն կողմէ: Սակայն նախատեսելով հանդերձ, թէ Մըրի անունը ջնջողներ պիտի ըլլան, մենք զարմացանք, որ այսքան մեծ էր այդ քաղաքացիներուն թիւը», ըսաւ ան:

Յ. Բագրատունի նշեց, որ Մեթնի փրկութիւն ընտրացանկը ստացած է 2800 հայկական քուէ, մինչդեռ երեսփոխան Միշել Մըր ստացած է շուրջ 5000 հայկական քուէ, ինչ որ կը նշանակէ, թէ 2200 քուէ ստացած է ՀՅԴ-ի համակիրներէն. ան աւելցուց, որ անկարելի է 50 տարուան յարաբերութիւնն ու բարեկամութիւնը կապել 7 յունիսին եւ հոն կասեցնել զայն: «Մըրի հետ մեր յարաբերութիւնը պիտի ըլլայ այնպէս, ինչպէս որ էր անցեալին», նշեց ան: Ան ընդգծեց, որ լիբանանահայերուն մօտ ընդվզում մը յառաջացած էր Մըրի մօտիկ քաղաքապետներուն կողմէ հայութեան նկատմամբ ցուցաբերուած վարուելակերպին պատճառով:

Երեսփոխան Բագրատունի աւելցուց, որ ՀՅԴ-ի որոշումները ինքնուրոյն են եւ անոնք կը տրուին Պուրճ Համուտի մէջ՝ Կեդրոնական կոմիտէին կողմէ, ըստ անոր համոզումներուն եւ շահերուն: «Այս որոշումներուն ՀՅԴ Բիւրոն միջամուխ չ'ըլլար, որովհետեւ ՀՅԴ Դաշնակցութիւնը կը գործէ կազմակերպական ապակեդրոնացումի եւ գաղափարական կեդրոնացումի սկզբունքներուն հիման վրայ: Անարդար է մեզի ամբաստանել, թէ Սուրիոյ եւ Իրանի հետ կը գործակցինք, որովհետեւ մենք հոն հայկական գաղութներ ունինք: Այսինքն, կարելի՞ է Սուրիոյ եւ Իրանի մէջ բնակող շուրջ 200,000 հայու շահերը նկատի ունենալ եւ լքել Եւրոպայի ու Միացեալ Նահանգներու մէջ բնակող շուրջ 2 միլիոն հայու շահերը», հարց տուաւ ան:

Յ. Բագրատունի ըսաւ, որ ՀՅԴ Լիբանանի Կեդրոնական կոմիտէն գոհ չէ երեսփոխանական ընտրութիւններուն իր իրագործած արդիւնքներէն, սակայն առաւելագոյն չափով գոհ է ՀՅԴ-ի նկատմամբ լիբանանահայութեան ցուցաբերած զօրակցութենէն, որ ամբողջ Լիբանանի տարածքին 80 առ հարիւրի հասած է:

Անդրադառնալով Լիբանանի մէջ արձանագրուելիք յառաջիկայ հանգրուանին եւ կազմուելիք կառավարութեան՝ Յ. Բագրատունի ըսաւ. «Մենք երեսփոխան Սաատ Հարիրին անուանեցինք վարչապետի պաշտօնը ստանձնելու համար եւ մենք համաձայն ենք, որ հանրապետութեան նախագահը ստանձնէ կառավարութեան որոշումները սառեցնող մէկ երրորդի բաժինը: Մենք կը զօրակցինք նախագահ զօր. Միշել Սլէյմանի եւ ան մեզմէ ոչինչ պահանջեց, ինչպէս նաեւ մեր միջեւ որեւէ հակասութիւն չկայ, ինչպէս որ հակասութիւն չունինք նաեւ Ազգային ազատ հոսանք կուսակցութեան հետ: Փոփոխութիւն եւ բարեկարգում համախմբումի բոլոր նիստերուն ընթացքին ոչ մէկ անգամ նշուած է, թէ նախագահ Սլէյմանի եւ զօր. Միշել Աունի միջեւ տարակարծութիւն արձանագրուած է», շեշտեց երեսփոխան Յ. Բագրատունի:

Յ. Բագրատունի նկատել տուաւ, որ հայերը 1932-էն ի վեր լիբանանցի քաղաքացիներ են եւ աւելի ուշ չեն ստացած իրենց քաղաքացիութիւնը: «Հետեւաբար, լիբանանահայերը լիբանանեան ընկերութեան մէջ գործող իսկական գործակիցներ են: Այլեւս ոչ մէկուն արտօնուած է կասկածի տակ առնել հայոց լիբանանցիութիւնն ու հայրենասիրութիւնը: Կարելի՞ է գիս լիբանանցի նկատել, երբ որոշ քաղաքական կողմի մը դաշնակիցը ըլլամ եւ անոր ի նպաստ քուէարկեմ եւ եթէ անոր հակառակորդ քաղաքական ուժին զօրակցիմ, լիբանանցի չե՞մ ըլլար, դաւաճա՞ն կ'ըլլամ», հարց տուաւ ան:

Յ. Բագրատունի ընդգծեց, որ կան անհատներ, որոնք նոյն բառապաշարը եւ ամբաստանութիւնները կը գործածեն երեսփոխանական իւրաքանչիւր ընտրութենէ ետք. այս անհատները կը յայտնուին կասկածի տակ առնելով լիբանանահայերու լիբանանցիութիւնը եւ քրիստոնեայ ըլլալու իրականութիւնը:

Յ. Բագրատունի նշեց, որ Փաղանգաւոր կուսակցութեան հետ նոր էջ մը բացուած է, սակայն այդ մէկը «փայլուն» էջ մը չի նկատուիր: «Ժամանակի ընթացքին կարելի է հասնիլ աւելի լուրջ եւ յառաջացած կեցուածքներու», եզրափակեց Յ. Բագրատունի:

ՏԵՍԱԿԵՏ

ԻՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊՆ ՈՒ ԱՆՈՐ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

Իրանի մէջ 12 յունիսին տեղի ունեցած նախագահական ընտրութենէն ետք անոր արդիւնքը պատճառ դարձած է բողոքի ցոյցերու, բախումներու եւ շուրջ 17-20 զոհերու:

Իրանի մէջ քաղաքական երեք հոսանքներ գոյութիւն ունին՝ գաղափարապաշտները (Ահմատինեժատ), գործնապաշտները (Ռաֆսանճանի) եւ բարեկարգչականները (Խաթեմի, Մուսաւի): Ըստ իշխանութեան ղեկերը ստանձնած գաղափարապաշտներուն, Ահմատինեժատ 11 միլիոն քուէի առաւելութեամբ յաղթանակ արձանագրած է, սակայն բարեկարգչականները այս վարկածը վիճելի կը գտնեն եւ կը յայտնեն, թէ իրականութեան մէջ Մուսաւի յաղթանակ արձանագրած է:

Նկատի ունենալով Իրանի քաղաքական համակարգը՝ որեւէ միջոց գոյութիւն չունի իրապէս ճշդելու, թէ ո՛ր վարկածն է ճշմարիտը: Իւրաքանչիւր երկիր իր քաղաքական հաշուարկներէն մեկնելով կը զօրակցի այս կամ այն վարկածին:

Հետաքրքրական են Իրանի գերագոյն հոգեւոր պետ Ալի Խամենէի ցուցաբերած կեցուածքները: Ան նախ Ահմատինեժատի յաղթանակը «աստուածային գնահատական» մը նկատեց, ապա՝ ի տես բազմամարդ ցոյցերուն, Պահապաններու խորհուրդին հրամայեց հետաքննութիւն կատարել ընտրութեան արդիւնքներու կեղծումի հարցով գանգատներուն շուրջ:

Ասիկա թէեւ աննախադէպ որոշում մըն էր, սակայն ինչպէս Իրանի նախկին նախագահ Մոհամեթ Խաթեմին կը նշէ, լուծում մը չէր՝ նկատի ունենալով, որ Պահապաններու խորհուրդը յստակ դարձուցած էր Ահմատինեժատի նկատմամբ իր զօրակցութիւնը, ուստի անոր եզրակացութիւնը Ահմատինեժատի մրցակիցներուն ընդունելի չի կրնար ըլլալ:

Աւելի՛ն. այդ մարմինը յայտարարեց, թէ միայն քուէատուփերու 10 առ հարիւրին մէջ գտնուող քուէներու վերահաշուարկ պիտի կատարէ, եւ այդ ալ նկատի ունենալով պատահական քուէատուփեր եւ ոչ թէ այն քուէատուփերը, որոնց վերաբերեալ բողոքներ գոյութիւն ունին:

Պահապաններու խորհուրդին իր ուղղած հրամանէն ետք այաթոլլա Խամենէի կանխեց անոր հրապարակելիք եզրակացութիւնը՝ մերժելով որեւէ հաւանականութիւն, թէ ընտրութիւնը կեղծուած է, ինչպէս Ահմատինեժատի մրցակիցներն ու քաղաքական հակառակորդները կը յայտնեն:

Աւելի՛ն. առ երեւոյթ զիջում մը կատարելէ ետք, Խամենէի ի տես ցոյցերու շարունակման պահանջեց դադրեցնել բողոքի ցոյցերը՝ նշելով, որ անոնց ղեկավարները ուղղակի կերպով պատասխանատու պիտի նկատուին որեւէ արիւնահեղութեան համար: Ան այդպիսով ապահովական ուժերուն կանաչ լոյս տուաւ ցոյցերը ճնշելու եւ ձերբակալութիւններ կատարելու:

Իրանի ներքին գործոց նախարարութիւնը Մուսաւին զգուշացուց, որ պատասխանատու պիտի նկատուի «ապօրէն որեւէ հաւաքի հետեւանքներուն համար», իսկ ներքին գործոց նախարարը Մուսաւին զգուշացուց, թէ կրնայ ձերբակալուիլ: Վերջինս պատասխանեց, որ ինք պատրաստ է նահատակութեան:

Այժմ հարկ է սպասել եւ տեսնել, թէ տագնապը ինչպէ՛ս պիտի լուծուի: Գոյութիւն ունին երեք ընտրանքներ. 1) Յեղափոխական պահակագունդն ու **Պասիժմիլիսի**՛ անդամները պիտի ճնշեն ցոյցերը, իսկ բարեկարգչական ղեկավարները պիտի ձերբակալուին, 2) Ցոյցերը պիտի շարունակուին եւ Խամենէին պիտի ստիպուի զիջում կատարել, 3) Իրանեան քաղաքական հոսանքները ի մի գալով միջին եզրի լուծումի մը շուրջ պիտի համաձայնին:

Վերջին ընտրանքը ամէնէն հաւանականը կը թուի ըլլալ, որովհետեւ բարեկարգչականներ պիտի նախընտրեն քաղաքական բեմէն չվտարուիլ, այլ՝ մնալ խաղին մէջ, մանաւանդ որ Խամենէի արդէն իսկ յայտարարեց, որ փողոցի ցոյցերու ճնշումին տակ «անօրինական» պահանջները պիտի չընդունի:

ՎԱՀՐԱՄ ԷՄՄԻԵԱՆ

ՈՒԹԵՐՈՒ ԽՄԲԱԿԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԿԸ ՓԱԿԷ ԻՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

Հռոմի մէջ այս օրերուն տեղի ունեցող Ութերու խմբակի նախապատրաստական համագումարը իր աշխատանքները եզրափակեց կատարելով հրապարակային յայտարարութիւն մը:

Յայտարարութիւնը ամբողջ օր մը քննարկումի նիւթ դարձաւ, ու երկու առիթներով սրբագրութեան ենթարկուեցաւ: Արամ Ա. կաթողիկոս իր կարեւոր ներդրումը ունեցաւ այս աշխատանքներուն մէջ:

Յայտարարութիւնը կ՚ընդգծէ խաղաղութեան, արդարութեան, ապահովութեան, տնտեսութեան հետ աղերս ունեցող խնդիրներուն հաւաքական լուծում տալու անհրաժեշտութիւնը: Ան նաեւ կը յիշեցնէ կրօններուն բերելիք նպաստին կարեւորութիւնը յիշեալ գործընթացին մէջ: Յիշեալ յայտարարութիւնը պաշտօնապէս փոխանցուեցաւ Իտալիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչին, որ պաշտօնապէս ներկայ գտնուեցաւ, որպէսզի իր կարգին զայն փոխանցէ Իտալիոյ կառավարութեան ճամբով, Ութերու խմբակի անդամ երկիրներու նախագահներուն:

Համագումարի աշխատանքներուն առընթեր, վեհափառին հետ հանդիպումներ ունեցան Տիեզերական պատրիարքին եւ ռուս պատրիարքին ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ լուտերական եկեղեցւոյ, քանատական եկեղեցիներու խորհուրդին, Կրօններ խաղաղութեան համար միջազգային կազմակերպութեան ընդհանուր քարտուղարները:

ԱՅՆՃԱՐԻ ՄԷՋ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ» ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՔՈԼԵՃԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԳ

Կազմակերպութեամբ Համազգայինի «Պ. Սեւակ» մասնաճիւղին, երէկ՝ կիրակի, 21 յունիս 2009-ին, երեկոյեան ժամը 7:00-ին, Այնճարի «Մուսա լեռ» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Համազգայինի «Բ. Կանաչեան» երաժշտական քոլեճի աշակերտներուն եւ խումբերուն համերգը՝ ներկայութեամբ շրջանի բնակչութեան, համազգայնականներու եւ ծնողներու:

Շար.ը՝ էջ 9

Ս. ՓՐԿԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

ՍԻՐՏ ՅԻՍՈՒԻՍԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՊԱՏԱՐԱԳ

Երէկ՝ կիրակի, 21 յունիս 2009-ի երեկոյեան ժամը 6:00-ին, Հայ կաթողիկէ Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ Սիրտ Յիսուսի նուիրուած պատարագ՝ հանդիսապետութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի Ներսես Պետրոս ԺԸ. պատրիարքին:

Ժողովուրդին ուղղուած իր պատգամին մէջ պատրիարքը շեշտեց, թէ ամէն տարի կը նշուի Սիրտ Յիսուսի տօնը՝ վերանորոգելու համար մեր քրիստոնէական համոզումները եւ արտայայտելու մեր հաւատքը: Ան նկատել տուաւ, որ այս տօնը սկիզբ առած է 1675-ին՝ աւելցնելով, որ Քրիստոսի

Շար.ը՝ էջ11

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ «ԾԱՂԻԿ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻՆ

ՍՈՒՐԻԱՑԻ ԳՐԱԳԷՏ ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ՆԻԶԱՐ ԽԱԼԻԼԻԻ ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Հովանաւորութեամբ Լիբանանցի բանաստեղծ Թալալ Հայտարի, կազմակերպութեամբ «Ծաղիկ» գրական շաբաթաթերթին՝ իր հիմնադրութեան 5-րդ տարեդարձին առիթով, երէկ՝ կիրակի, 21 յունիսի երեկոյեան ժամը 7:00-ին, Հայ Աւետարանական Ա. եկեղեցւոյ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ մեծարանքի երեկոյ՝ նուիրուած սուրիացի գրագէտ եւ թարգմանիչ փրոֆ. Նիզար Խալիլիի:

Ձեռնարկին բարի գալուստի խօսքը արտասանեց «Ծաղիկ» գրական շաբաթաթերթի հիմնադիր եւ խմբագրապետ Ասպետ Ռուբինեան, որ յայտնեց, թէ «Ծաղիկ»ի հիմնադրութեան 5-րդ տարեդարձին առիթով՝ թերթին խմբագրութիւնը ուզած է մեծարել փրոֆ. Նիզար Խալիլին՝ թարգմանական գործին մէջ ունեցած իր մեծ ներդրումին համար:

Լրագրող, գրագէտ եւ թարգմանիչ Ժիւլի Մրատ խօսք առնելով նախ պատմական ակնարկ մը նետեց արաբական աշխարհին մէջ թարգմանական աշխատանքներուն եւ թարգմանութեան պատմութեան: Ան հաստատեց, թէ լեզուներու միջեւ տարբերութիւնը թարգմանութեան աշխատանքը երբեմն անկարելի

Շար.ը՝ էջ11

ՄԱՀԱԶԴ

Նշան Թութիկեան
Նաթան Թութիկեան
Աշըգեան ընտանիք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց հարազատին՝

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԹՈՒԹԻԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Քեսապ, Էքիզօլուխ)

մահը, որ պատահեցաւ շաբաթ, 20 յունիս 2009-ին, կէսօրէ ետք ժամը 1:30-ին, իր բնակարանին մէջ:

Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ կիրակի, 21 յունիսին, Նոր Ախտանայի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Պուրճ Համուտի Ազգային գերեզմանատունը:

● *Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահագրութիւն:*

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԳՐԵՆ ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹԵՐԸ

Հզգպալլայի ընդհանուր քարտուղար սէյիտ Հասան Նասրալլայի եւ Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար Ուալիտ Ժոմպլաթի միջեւ տեղի ունեցած յատկանշական հանդիպումն ու անոր մասին շրջան ընող տեղեկութիւնները եւ վերլուծումները կը հանդիսանան 20 յունիսին լոյս տեսած լիբանանեան օրաթերթերուն հիմնական լուրերը:

Լիբանանեան օրաթերթերը գրած են նաեւ երեսփոխանական ընտրութիւններէն ետք երկրին մէջ դրական եւ հանդարտ մթնոլորտ ստեղծելու փորձերուն մասին, որոնք քաղաքական սուր ու լարուած ճառերու եւ յայտարարութիւններու պատճառով մեծ դժուարութիւններու կը հանդիպին: Թերթերը նշած են, որ խորհրդարանի նախագահին ընտրութիւնն ու նոր կառավարութեան կազմութիւնը այս հանգրուանին կը հանդիսանան լիբանանեան քաղաքական կեանքին հիմնական առանցքները:

Միջազգային եւ շրջանային լուրերու կարգին լիբանանեան օրաթերթերը անդրադարձած են իրաքեան զարգացումներուն, Իրանի մէջ նախագահական ընտրութեան յաջորդող զարգացումներուն եւ իրարանցումի վիճակին, ինչպէս նաեւ պաղեստինեան տագնապին:

«ՆԱՀԱՐ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ «ԱԶԴԱԿ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

20 յունիսի իր թիւով «Նահար» օրաթերթը հրատարակած է «Ազդակ»ի՝ «Քննադատութիւններէն անդին» խորագիրը կրող 18 յունիսի խմբագրականը, որուն մէջ անդրադարձ կը կատարուի լիբանանահայ համայնքին ընտրաքաղաքական դերակատարութիւնը վերլուծելու առումով լիբանանեան լրատուական դաշտի արտակարգ աշխուժութեան եւ անոր ետին թաքնուած նպատակներուն:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԿԵԱՆՔ

«Սաֆիր» օրաթերթը հրատարակած է Հզգպալլայի ընդհանուր քարտուղար սէյիտ Հասան Նասրալլայի եւ Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար Ուալիտ Ժոմպլաթի միջեւ տեղի ունեցած հանդիպումին մանրամասնութիւնները՝ նշելով, որ անիկա տեւած է [illegible] ժամ: Նշած է նաեւ, որ քննարկումի նիւթ դարձած են նախկին նախագահ Էմիլ Լահուտի իշխանութեան ժամանակաշրջանի երկարաձգումը, երեսփոխան Մարուան Համատէի ահաբեկման փորձը, նախկին վարչապետ Ռաֆիք Հարիրիի նահատակութիւնը, Ռիատ Սոլհի հրապարակին վրայ 8 մարտ 2005-ին արտասանուած ճառերը, Նահատակաց հրապարակէն 14 մարտ 2005-ին ուղղուած պատգամները, Լիբանանէն սուրիական բանակին հեռացումը, 2005-ի երեսփոխանական ընտրութիւնները, կառավարութեան կազմութիւնը, ահաբեկումներն ու ապահովական ցնցումները, միջազգային դատական ատեանի կազմութիւնն ու անոր առնչուող մանրամասնութիւնները, Ժոմպլաթի կողմէ տրուած ժխտական որակումները, Ռիատի համաձայնագիրին ձախողութիւնը, խորհրդարանին փակումը, երկխօսութեան նիստերուն սկսիլը, յուլիսեան պատերազմն ու անոր առընչուող լիբանանեան կեցուածքները, «Պրիսթոլ»ի հանդիպումը, որուն ընթացքին կոչ ուղղուեցաւ Հզգպալլայի զինաթափման:

Յստակ էր այն, որ Ժոմպլաթ Մարտ 14-ի քաղաքական ուժերու ղեկավարներու ահաբեկման հանգրուանին մասին խօսելով՝ դիտել տուած է, որ այդ հանգրուանին կուրցած էր եւ քաղաքական անհիմն դատապարտումներ կը կատարէր, սակայն ներկայիս պայմանները փոխուած են:

Հանդիպումին ընթացքին արժեւորումներ եւ յստակացումներ կատարուած են, իւրաքանչիւրը կարգ մը դէպքերու ճիշդ կամ սխալ ըլլալը մատնանշած է, բայց եւ այնպէս այս բոլորը յանգած են հոն, ուր երկու անձնաւորութիւնները շեշտած են, որ երկու կուսակցութիւններուն միջեւ կապը պէտք է շարունակուի տարբեր մակարդակներու վրայ:

Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան տեղեկատուական գրասենեակի խորհրդատու Ռամի Ռէյիս սեռւտական «Ժագիրա» թերթին յայտնած է, որ Ժոմպլաթ-Նասրալլա հանդիպումը կը յաջորդէ Հզգպալլայի ընդհանուր քարտուղարին եւ Մուսթաքպալ հոսանքի ղեկավար երեսփոխան Սաատ Հարիրիի միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութեան: Ան աւելցուցած է, որ այս տեսակցութիւնը կը միտի ներքին ճակատի վրայ հանդարտութիւն հաստատել, անցեալի էջերը փակել, մանաւանդ որ անոնք կը ներառեն լարուածութիւն եւ թշնամութիւն: Ըստ Ռէյիսի, աշխատանք կը տարուի երեսփոխանական ընտրութիւններէն ետք տիրող դրական մթնոլորտէն օգտուիլ, լիբանանեան ներքին ճակատը ամրապնդել եւ կարենալ դիմագրաւել իսրայէլեան սպառնալիքները:

Լաւատեղեակ աղբիւրներ «Սաֆիր»ին յայտնած են, որ Նասրալլա-Ժոմպլաթ հանդիպումը քաղաքական նոր հանգրուանի մը հաստատման հիմք կը ծառայէ եւ անիկա սրտերու լուացումէ շատ անդին ու խոր է:

Նախարար Թալալ Արսլան թերթին յայտնած է, որ շատ գոհ է տեղի ունեցած հանդիպումէն, որովհետեւ անիկա պարզ տեսակցութիւն մը չէ, այլ՝ ազգային յատկանշական իրադարձութիւն մը:

Պատասխանելով հանդիպումի թուականին վերաբերող «Ժագիրա»ի հարցումին, ան ըսած է, թէ տեսակցութեան դասաւորումը պահուան արդիւնք չէր, այլ՝ երկար ու ամիսներ տեւող դասաւորումներէ ետք ծնած պտուղ մը:

«Տիար» կը նշէ, թէ Հզգպալլայի ընդհանուր քարտուղար սէյիտ Հասան Նասրալլա եւ Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավար Ուալիտ Ժոմպլաթ հետամուտ եղան իրենց տեսակցութիւնը կայացընել առանձին՝ առանց խորհրդատուներու կամ այլ անձնաւորութիւններու, որպէսզի կարելի ըլլայ անկեղծօրէն խօսիլ՝ հեռու քաղաքավարական կանոններէ եւ վերապահութիւններէ:

Թերթին համաձայն, Ուալիտ Ժոմպլաթի մտիկ աղբիւրներ դիտել տուած են, որ ան չի նախատեսեր, որ մեծ հարցեր ու տարակարծութիւններ ծագին նոր կառավարութեան կազմութեան շուրջ՝ նկատի ունենալով երկրին մէջ տիրող դրական մթնոլորտն ու արաբական ճիգերը՝ կացութիւնը կայուն պահելու:

«Ախպար» օրաթերթը կը գրէ, թէ Ժոմպլաթ-Նասրալլա հանդիպումին շուրջ որոշ գաղտնապահութիւն որդեգրուած է, որպէսզի կարելի ըլլայ փորձը յաջողցնել: Բայց եւ այնպէս, բացայայտ է այն, որ երկու ղեկավարներն ալ ուզած են շրջանցել լարուածութիւնն ու նեղութիւնը, բանալ հաշտութեան նոր էջ մը, որ կ՚ընդգրկէ նաեւ լիբանանեան այլ կողմեր: Կարգ մը աղբիւրներ դիտել տուած են, որ քննարկումի նիւթ դարձած է նաեւ Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահուի ճառը, որուն մէջ կարգ մը մարտահրաւէրներ կան:

Ըստ թերթին, Ժոմպլաթ խօսած է Սաատ Հարրրր ոտ կապերու շարունակութեան անհրաժեշտութեան մասին՝ անդրադառնալով անոր եւ Նասրալլայի միջեւ երկրորդ հանդիպումի մը մասին, որպէսզի կարելի ըլլայ լիբանանեան կեանքի հիմնական խորագիրներուն շուրջ համաձայնիլ: Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան ղեկավարը նաեւ լուսարձակի տակ առած է իր եւ Ազգային ազատ հոսանք կուսակցութեան ղեկավար զօր. Միշել Աունի միջեւ հանդիպումի մը կայացման անհրաժեշտութիւնը՝ ակնարկելով, որ անիկա շատ ուշ չէ:

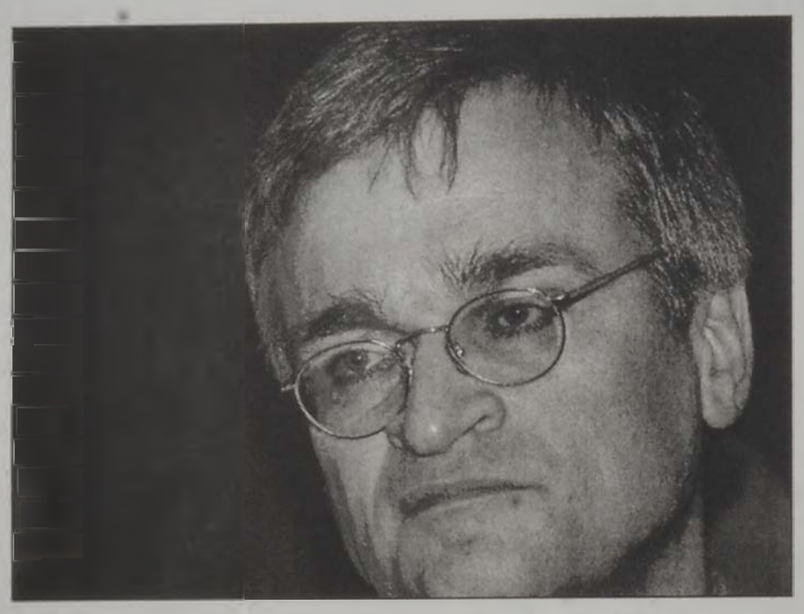
Թերթը կը գրէ, թէ Նասրալլա եւ Ժոմպլաթ նաեւ քննարկած են սուրիական-սեռւտական յարաբերութիւնները, ինչպէս նաեւ Միջին Արեւելքի մէջ ամերիկեան նոր տարազով ներկայացող դերակատարութիւնը:

Հանդիպումէն ետք «Ախպար» օրաթերթին հետ ունեցած զրոյցի մը ընթացքին Ուալիտ Ժոմպլաթ դիտել տուած է, որ ընդհանուր մթնոլորտը դրական է, քննարկումները շատ լաւ էին, բայց եւ այնպէս, կացութիւնը այնքան զգայուն է, որ ինք ոչ մէկ յայտարարութիւն պիտի կատարէ:

«Ախպար» կը գրէ, թէ երեսփոխանական աղբիւրներ յայտնած են, որ խորհրդարանի երիցագոյն անդամը՝ Ապտէլ Լաթիֆ Զէյն, խորհրդարանի նախագահի ընտրութեան նպատակով նիստի մը գումարման հրաւէր պիտի ուղղէ՝ առաւելագոյնը հինգշաբթի օրուան համար, որպէսզի կարելի ըլլայ հարցադրումներու եւ տարբեր մեկնաբանութիւններու առաջքը առնել ու խորհրդարանի

Շար.ը՝ էջ 9

ՓԻԹԸՐ ՍԵՄՆԵՊԻՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒՄ Է՝ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ՅԵՏՔԱՅԼ Է ԿԱՏԱՐԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ Ե՞ՐԲ ԵՆ ԳԻՏԱԿՑԵԼՈՒ, ՈՐ ՊԷՏՔ Է ԺԱՄ ԱՌԱՋ ԴՈՒՐՍ ԳԱԼ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԾՈՒՂԱԿԻՑ

Հայ-թուրքական «ֆութպոլային դիւանագիտութեան» մեկնարկից ուղիղ մէկ տարի անց արեւմտեան բարձրաստիճան դիւանագէտներից Փիթըր Սեմնեպին խոստովանել է, որ Հայաստանի հետ յարաբերութիւնները բնականոնացնելու հարցում Թուրքիան յետքայլ է կատարել: Հարաւային Կովկասում Եւրոմիութեան յատուկ ներկայացուցիչ Սեմնեպին յոյս է յայտնել նաեւ, որ «Թուրքիայի կողմից կատարուած մարտավարական յետքայլը վերջնական շրջադարձ չէ»:

Այս յայտարարութիւնը բաւարար կը լինի՞, որպէսզի Երեւանում իշխանութիւնները գիտակցեն, որ Թուրքիայի հետ յարաբերութիւններում տարուում է սխալ քաղաքականութիւն եւ քանի դեռ ուշ չէ, պէտք է եթէ ոչ ամբողջութեամբ փոխել, ապա գոնէ սրբագրել եւ վերանայումներ կատարել: Սրա պատասխանը կը տայ միայն ժամանակը: Նախկինում, երբ տարբեր քաղաքական գործիչներ, կուսակցութիւններ, վերլուծաբաններ քննադատում էին նախագահ Սերժ Սարգսեանի ու արտաքին գործերի նախարար Էդուարդ Նալբանդեանի ծախուէր թուրքական քաղաքականութիւնը, հետեւում էր պատասխանը մի քիչ էլ սպասէք եւ հայ-թուրքական յարաբերութիւնները կը կարգաւորուեն:

Ուղիղ մէկ տարի առաջ 2008-ի յունիսի 23-ին Մոսկուայում նախագահ Սերժ Սարգսեանը համաձայնութիւն յայտնեց հայ-թուրքական պատմաբանների համատեղ յանձնաժողով ստեղծելու առաջարկութեանը, որը 2005-ի ապրիլին նամակով ուղարկել էր Թուրքիայի վարչապետ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողանը, բայց նախկին նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեանը մերժել էր այդ առաջարկը: Ճիշդ է, հետագայում մի շարք առիթներով նախագահ Սարգսեանը յայտարարեց, որ պատմաբանների յանձնաժողով ստեղծելու անհրաժեշտութիւն չկայ, սակայն այլ յայտարարութիւններ հակառակն են ապացուցում:

Այսպէս, մէկ շաբաթ առաջ յունիսի 16-ին, Միացեալ Նահանգների արտաքին գործերի նախարարը տեղակալ Ֆիլիփ Կորտոնը Միացեալ Նահանգների Ներկայացուցիչների տան արտաքին յարաբերութիւնների յանձնաժողովում կայացած լսումների ընթացքում յայտարարեց, որ նախագահ Օպամայի վարչակազմը կողմ է հայ-թուրքական պատմաբանների յանձնաժողով ստեղծելու գաղափարի հետ: Կորտոնի խօսքերից հասկանալի է դառնում, որ հայ եւ թուրք պատմաբանների յանձնաժողովի ստեղծումը նախատեսուած է ապրիլի 22-ին Հայաստանի եւ Թուրքիայի կողմից համատեղ ստորագրուած «ճանապարհային քարտէզում», այդ չգաղտնազերծուած փաստաթղթի կէտերից մէկն է:

Արտաքին գործերի նախարարի տեղակալը բառացիօրէն ասել էր. «Հայ-թուրքական յարաբերութիւների բնականոնեցման գործընթացը, մեր կարծիքով, հնարաւոր է դառնայ պատմական, քանի որ երկու երկրները համաձայնել են յարաբերութիւնների կարգաւորման համապարփակ շրջանակի շուրջ, որով նախատեսւում է բացել արդէն չափազանց երկար ժամանակ փակուած սահմանը, դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատել եւ յանձնաժողովներ ստեղծել մի շարք առանցքային բնագաւառներում, այդ թւում պատմութեան»:

Անշուշտ, Հայաստանի պաշտօնեաները կարող են մեզ մեղադրել նրանում, որ մենք հաւատում ենք ամերիկացի դիւանագետին, բայց չենք հաւատում Հայաստանի նախագահին: Բայց դրա համար նախ եւ առաջ Երեւանը պէտք է պաշտօնապէս հերքի, որ օրինակ, Կորտոնի ասածները չեն համապատասխանում իրականութեանը: Երկրորդ, մենք թերահաւատօրէն ենք վերաբերում ընդհանրապէս բոլոր յայտարարութիւններին արուեն դրանք հայ, ամերիկացի, առաւել եւս թուրք պաշտօնեաների կողմից: Մենք մեր վերլուծութիւններում հակուած ենք հաւատալու ոչ թէ անհատների, այլ գործընթացի, տուեալ դէպքում Հայաստան-Թուրքիա վերջին մէկ տարուայ յարաբերութիւնների զարգացման տրամաբանութեանը: Իսկ այդ տրամաբանութիւնը յուշում է, որ Թուրքիան շահեց շատ բան, իսկ թէ ինչ է շահել Հայաստանը, յայտնի չէ:

Օրինակ, մէկ տարուայ ընթացքում երկխօսութեան պատրանք ստեղծելով (եւ սրանում իր մեղքի մեծ բաժինն ունի նաեւ Հայաստանը) Թուրքիային յաջողուեց ի սպառ դադարեցնել Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման գործընթացը, հասնել նրան, որ Պարաք Օպաման հանգիստ խղճով չկատարի ամերիկահայութեանը տուած նախընտրական խոստումը վկայակոչելով հայ-թուրքական ընթացող «խոստումնալի երկխօսութիւնը»: Աւելին ն. թուրքերին յաջողուեց լուրջ տարածայնութիւններ մտցնել Հայաստանի գործող իշխանութիւնների եւ Սփիւռքի միջեւ յարաբերութիւններում: Այսօր սփիւռքեան մամուլը լի է Հայաստան-Թուրքիա յարաբերութիւնները քննադատող յօդուածներով:

Այս մէկ տարուայ ընթացքում մեծապէս փոխուեց նաեւ Թուրքիայի դիմագիծը Հայաստանի ներսում, քանի որ մէկ տարի շարունակ իշխանութիւնները եւ նրանց տեսակէտներն արտայայտող աւելի քան տասը հեռուստաընկերութիւններ լծուել էին Թուրքիան նախ եւ առաջ հարեւան երկիր ներկայացնելու քաղաքականութիւնը: Այսօր Երեւանի փողոցները ողողուած են մեծածաւալ պաստառներով, որոնցում հայերին առաջարկւում է հանգիստն անցկացնել հէնց Թուրքիայում:

Մայիսի վերջերին Կոմիտաս պողոտայի վրայ (յետոյ պարզուեց, որ ամբողջ քաղաքն է լիքը նման գովազդներով, պարզապէս ես չեմ տեղեակ) առաջին անգամ տեսայ, որ մեզ առաջարկում են ամառային հանգիստն անցկացնել Թուրքիայում: «Գրողը տանի», ինքս ինձ հետ խօսում եմ 45 համարի օթոպիւսում, «գոնէ կոտորածներից խելագարուած Կոմիտասի փողոցի վրայ չլինի նման առաջարկութիւն»: Մի քանի օր յետոյ, երբ որոշ լրատուամիջոցներ դատապարտեցին Թուրքիա հանգստանալու կոչող գովազդների տեղադրումը, զբօսաշրջային-գործակալութեան տերը կամ տէրերը կարկատեցին գովազդը. Թուրքիա բառը հանեցին եւ տեղը գրեցին Անթալիա: Կարծես Անթալիան Թուրքիայում չէ:

Ի՞նչու Անթալիա գրէիք Բիւզանդիա, չէ՞ որ այսօրուայ Թուրքիան վեր է յառնում մի շարք քաղաքակրթութիւնների վրայ, որոնցից մէկը, թերեւս ամենահզօրը, հէնց Բիւզանդիան էր: Ու այս ամբողջ գլխացաւանքից ու որոշ լրատուամիջոցների աղմուկից կ՛ազատուէիք, եթէ ձեր գովազդներում առաջարկէիք հանգիստն անցկացնել Բիւզանդիայի տաք ափերին:

Պէտք չէ առաջինը դատապարտել զբօսաշրջային-գործակալութիւնների ղեկավարներին: Պէտք է նախ եւ առաջ դատապարտել Հայաստանի այսօրուայ իշխանութիւններին, որոնք մէկ տարուայ ընթացում ֆութպոլային կոչուող դիւանագիտութեան շրջանակներում, հասցրեցին հայերի հաւաքական յիշողութիւնը ջախջախելու անսքող քայլեր կատարել արժանանալով արտաքին աշխարհի քաջալերանքին:

Սեպտեմբերի 6-ին նախագահ Ապտիւլլա Կիւլը ժամանեց Երեւան ընդունելով իր հայ գործընկերոջ առաջարկը միասին դիտել ֆութպոլային հանդիպումը: Ապա հետեւեցին նախագահների եւս մէկ եւ Հայաստանի ու Թուրքիայի արտաքին գործերի նախարարների բազմաթիւ հանդիպումներ: Գրեթէ իւրաքանչիւր հանդիպումից յետոչ վարչապետ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողանը յայտարարում էր, որ հայերը բռնագրաւողները են, զաւթել են ազգրպէտճանական հողերը, ուրեմն սահմանը չի բացուի, իսկ հայկական կողմը նախագահ Սարգսեանն ու արտաքին գործերի նախարար Նալբանդեանը լաւատեսական յայտարարութիւններ էին անում, թէ ուր որ է սահմանը կը բացուի:

Հայկական կողմը այդպէս էլ համարձակութիւն չունեցաւ գոնէ մէկ անգամ էրտողանին պատասխանելու այդ մե՞նք ենք բռնագրաւողը, այդ ո՞վ է զաւթել ողջ Արեւմտահայաստանն ու Արեւելահայաստանի կէսը: Մերոնք խիզախ են երկրի ներսում մարդկանց զնդանելու, հարկային ահաբեկչութիւն ու պետութեան կայունութիւնը պահպանելու նման կեղծ-հայրենասիրական նախաձեռնութիւններում: Յունուարի կէսերին արտաքին գործերի նախարար Նալբանդեանը մամուլի ասուլիս էր տալիս: Հարցրեցի ո՞րն է այն գինը, որ պատրաստ է վճարել Հայաստանը յանուն հայ-թուրքական հարաբերութիւնների բարելաւման: Յարգարժան Նալբանդեանի մօտ պոռթկաց ազգասիրութեան վեհ զգացումը, եւ նա բառացիօրէն ասաց, թէ վերջերս եղել է Պոլսում ու այնտեղ հենց նոյն հարցը իրեն տուել է մի թուրք լրագրող:

Հասկանում է՞ք՝ նուաստս ու մի թուրք լրագրող նոյն հարցն ենք տուել, իսկը նոյն հարցը, որը ցնցել է ու ապշեցրել մեր թիւ մէկ դիւանագէտին: Յաջորդ օրը բացում եմ թերթերը, որոնցից առնուազն երկուսը պաշտպանել են մեր արտաքին գործերի նախարարին ու առանց անուններ տալու ամօթանք տուել՝ այդ ինչպէ՞ս է լինում, որ հայ եւ թուրք լրագրողը նոյն հարցն են տալիս: Այս երկու թերթն էլ այն օրաթերթերի մէջ էին, որոնք սեպտեմբերի 6-ին մի ամբողջ էջի վրայ «Բարի գալուստ» էին մաղթել Ապտիւլլա Կիւլին:

Ապրիլի 23-ի առաւօտեան մենք բոլորս իմացանք, թէ որն է այն գինը, որ պատրաստ է վճարել ու վճարում է Հայաստանը: Հայաստանը եւ Թուրքիան Հայոց ցեղասպանութիւնից մէկ օր առաջ ստորագրեցին համատեղ փաստաթուղթ, որը աւելի յայտնի է «ճանապարհային քարտէզ» անունով:

Մէկ տարուայ ընթացքում Հայաստանի գործող իշխանութիւնները երկրում ստեղծել են մի մթնոլորտ, որը պարարտ հող է նախապատրաստում հայ-թուրքական երկխօսութեան, Հայոց ցեղասպանութիւնից խելագարուած Կոմիտասի անուան փողոցում Անթալիա մեկնելու առաջարկ անող պաստառներ եւ նմանօրինակ նախաձեռնութիւնների համար: Եւ գրեթէ անիմաստ է պայքարել զբօսաշրջային-գործակալութիւնների դէմ: Նրանց գաղափարները աճում են մի մթնոլորտում, որի եղանակային պայմանները թելադրւում են Հայաստանի նախագահականից ու կառավարութիւնից:

Հայաստանն ու Թուրքիան, անշուշտ, պէտք է հաստատեն դիւանագիտական յարաբերութիւններ, Անգարան պիտի վերջ տայ սահմանը փակ պահելու թշնամական քաղաքականութեանը: Ես անձամբ կողմ եմ յարաբերութիւնների հաստատմանը, բայց նախ եւ առաջ ուզում եմ դրա գինը իմանալ:

ԹԱԹՈՒԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Յատուկ «Ազդակի» համար

Երեւան

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԹԷՈԴԻԿԻ ՏԱՐԵՑՈՅՑԵՐՈՒՆ 8-ՐԴՆ ԱԼ - 1914

Հալէպի «Կիլիկիա» հրատարակչատունն ու հալէպահայ յայտնի գրականագէտ Լեւոն Շառոյեան երկուորեակ եղբայրներ դարձած ըլլալ կը թուին այն օրէն ասդին, երբ միասնական ճիգով սկսան վերահրատարակել Թէոդիկի «Ամէնուն Տարեցոյց»երը: Լեւոն Շառոյեան իսկապէս շատ աչքի լոյս կը թափէ տարեցոյցները վերահրատարակութեան պատրաստելու եւ անոնց մատենագիտական տուեալները գրելու համար: Մեզի համար դժուար չէ ենթադրել, որ ան ալ այդ վերահրատարակութիւնը պատրաստելու ընթացքին այնքան կը տքնի, այնքան կը յուզուի, նաեւ այնքան կը խանդավառուի, որքան տքնած, յուզուած ու խանդավառուած ըլլալու էր ինքը՝ Թէոդիկը, երբ կը պատրաստէր իր տարեցոյցները: Արտակեդրոն այս մարդը, Թէոդիկ, մեր մօտիկ անցեալի պատմութեան ամէնէն ճաշակաւոր հրատարակիչը, «Ամէնուն տարեցոյցը» կոչած էր իր ձեռնարկը, որովհետեւ կ՛ուզէր, որ ան իսկապէս դառնար բոլորին տարեցոյցը, այսինքն մտնէր բոլոր հայ ընտանիքներուն դռնէն ներս: Բայց այդ տուները ի՛ր ժամանակաշրջանի տուներն էին: Անշուշտ բնաւ չէր կրնար երեւակայել, որ այդ տարեցոյցերը կրնային ամէնունը ըլլալ այդ թուականներէն հարիւր տարի վերջ ալ: Եւ հիմա այդպէս է: Տարեցոյցները, «Կիւլպէնկեան» գրասէր հիմնարկութեան նախաձեռնութեամբ, մեր դարաշրջանի տուներէն ալ ներս կը մտնէ, հակառակ որ սա անցնող հարիւր տարիներու ընթացքին ահաւոր կերպով նահանջեց հայերէնով ընթերցասիրութիւնը:

Ի՞նչ ընել: Պարտութիւն չկայ: Եւ հիմա մեր սեղանին վրայ դրուեցաւ նաեւ 1914-ի տարեցոյցը, ութերորդը: Ութ կարմիր փառաւոր կազմով, իրերանըման սիրուն հատորներ արդէն իսկ շարուած են ահաւասիկ գրադարաններուն մէջ: Գանձ մը: Եթէ կը սիրենք հակիլ անցեալին վրայ, եթէ կը յաջողինք տեսնել այն խորհուրդը, որ կը յայտնուի անցեալի ապրումներէն, այն ատեն քով-քովի շարուած այս ութ հատորները ըսելիք շատ բան ունին մեզի:

1914-ի տարեցոյցը գրեթէ նոյնութեամբ կը շարունակէ հաւատարիմ մնալ այն աւանդութեան, զոր Թէոդիկ այլեւս ձեւաւորած էր ութ տարիներէ ի վեր: Մէկ բան փոխուած է այս անգամ: Տպարանը: Որովհետեւ Տէր Ներսէսեան եղբայրներու տպարանը, ուր տպուած էին նախորդ տարեցոյցները, հրդեհի մը զոհ գացեր է, ուրեմն Թէոդիկ այս անգամ իր տարեցոյցը տպեր է Մելքոն Յովակիմեանի նոր տպարանին մէջ:

Տպարանը փոխուած է, բայց Թէոդիկ միշտ նոյն խենթ մարդն է, որ հրաշքներ կը գործէ ի մի բերելով իր շրջանի գրողները, մտաւորականները, արուեստագէտները, լուսանկարիչները եւ այնպիսի տեղեկութիւններ, որոնք աներեւակայելի զանազանութիւն ունին: Այս հատորն ալ գրական էջերու համադրութիւն մըն է ամէն բանէ առաջ: Եւ մենք կրնանք մտածել, որ Թէոդիկին ամէնէն շատ սիրածը ա՛յս է, գրական գործեր ապահովել ու շարայարել: Բայց ատիկա ընելու ընթացքին ուրիշ ինչե՛ր ալ չի շարայարեր իր իւրաքանչիւր տարեցոյցին մօտ 400 էջերուն մէջ: Գրականէն կ՛անցնի պատմականին, պատմականէն կ՛անցնի գեղարուեստականին, գեղարուեստականէն կ՛անցնի գիտականին, ապա երգիծանքին, ապա համայնագիտարանական ծանօթութիւններու, տարօրինակ լուրերու, եւ դեռ ինչերու: Այդ վերջինները Թէոդիկի կողմէ թերեւս հոն գրուած են պարզապէս որպէս խայծ, որպէսզի անոնցմով կարթուին ընթերցողները: Խեղճ Թէոդիկը յայտնապէս շատ յոգնած է գրական արժէքէ զուրկ այդ էջերը գրելու ու հրատարակելու համար: Բայց բնականաբար բնաւ չէ կրցած երեւակայել, թէ մօտաւորապէս հարիւր տարի վերջ այդ ոչ-գրական էջերն ու նոթերն ալ այնքան հետաքրքրական պիտի դառնային, այնքան յափշտակութեամբ եւ ուրախութեամբ պիտի կարդացուէին, որքան պիտի կարդացուէին գրական ընտիր էջերը: Մինչեւ իսկ ծանուցումի էջերը, որոնք 1914-ի պարագային, 45 էջ կը բռնեն: Մեզի համար ծանուցումներու այս բաժինը ինքնին պատմութեան փոքրիկ գիրք մը կը ձեւաւորէ: Եւ Թէոդիկի տարեցոյցներու ծանուցումներուն նայելու ընթացքին է, որ անգամ մը եւս կը յիշենք ու կ՛ուզենք ուրիշներու ալ յիշեցնել, թէ ծանուցումներն ալ անուններ կ՛անմահացնեն, ինչպէս կ՛անմահացնէ գրականութիւնը: Այն անձերը կամ հաստատութիւնները, որոնք այդ շրջանին գումարներ վճարելով ծանուցումներ կը հրատարակէին, մէկ նպատակ կը հետապնդէին: Յաճախորդ ձերբակալել ժամանակակից ընկերութեան մէջէն: Եւ բնականաբար անոնք չէին գիտեր, որ իրենց ծանուցումներուն ձայնը պիտի հասնէր ապագայ սերունդներու ալ, թէեւ իրենք գոյութիւն պիտի չունենային այլեւս: Իրենք գոյութիւն պիտի չունենային, այսօրուան յաճախորդներէն ալ բնաւ պիտի չօգտուէին, բայց շատ կարեւոր գործ մը տեսած պիտի ըլլային: Իրենց ժամանակակից ընկերութեան սա կամ նա հատուածէն տեսարան մը պիտի պարզէին, հասցէներ պիտի անմահացնէին, շրջանի առեւտուրի աշխարհագրութենէն քարտէսներ պիտի գծէին, շրջանի դրամական շրջագայութեան մասին գաղափար պիտի տային: Նաեւ պիտի յուշէին պատմութեան խորհուրդներէն մէկը, որ է՝ անհետացումին ու գոյատեւման իրարու հետ ունեցած մրցումը: Օրինակ, 1914-ի տարեցոյցին մէջ պիտի կարդանք, որ Սկիւտար Ֆըստըք Աղաճ թիւ 10 հասցէին վրայ «Հայ օրիորդաց ճեմարան» մը կար. գիշերօթիկ եւ ցերեկուան, մանկապարտէզով, նախակրթարանով ու ուսումնարանով, թէ՝ գիշերօթիկները կը ստանային լաւ սնունդ, կը վայելէին ընտանեկան խնամք, հիմնադիր տնօրէնուհին էր Պ. Յ. Տայեան: Այս հաստատութիւնը այսօր չկայ այլեւս: Նոյն տարեգիրքին մէջ կը կարդանք, որ «Նոր Դպրոց» մըն ալ կար, Բերա, Նշանթաշ Չընար փողոց, հիմնադիր տնօրէն ունենալով Յ.Թ.Հինդլեանը: Մեր երիտասարդութեան շրջանին այս վարժարանը կը գոյատեւէր դեռ: Այսօր ան ալ չկայ: Բայց նոյն տարեգրքին մէջ կը տեսնենք նաեւ, որ կար Արամեան-Ունճեան երկսեռ երկրորդական վարժարանը, «Եօթնամեայ Իտատի», Գատըգիւղի մէջ, ազգային այն վարժարանը, որ կ՛աւանդէ եղեր խնամեալ եւ լուրջ դաստիարակութիւն: Այս վարժարանը այսօր ալ կայ: Պիտի զարմանա՞նք Արամեան Ունճեանի ծանուցումը տեսնելով 1914-ի տարեցոյցին մէջ ալ: Այս սիրելի վարժարանը բարեբախտաբար կը գոյատեւէ: Բայց ի՞նչ մնացած է Թոքաթլեան պանդոկներէն, երեք տարբեր տեղ, «Բերա, Թէրաբիա, Սըմըրն Փալաս»: Ի՞նչ մնացած է «Եփրեմ» հայ մուշտակավաճառատունէն, Սուրիական Բասած թիւ 27-28, կամ ի՞նչ մնացած է Նշան Չամիչեան հաստատութենէն, մեծ վաճառատուն հարսանեկան մոմերու, Պոլիս, Գամանթո Խան, 85:

Անմահական Թէոդիկը դեռ ինչերով ու ինչերով լեցուցած է իր տարեցոյցը, զոր ան միշտ «Ազատ հայուն պզտիկ հանրագիտարանը» կը նկատէ: Այդ բոլորին մէջ մեզի համար պիտի առանձնանայ հոյակապ էջ մը, զոր հոս պիտի կարդանք դարձեալ մտածելով անցեալի խորհուրդներուն մասին: Այդ էջը, որ կը գտնուի տարեցոյցին 347-րդ էջին վրայ, Թէոդիկի ապրած օրերէն 45 տարի առաջ կատարուած յուղարկաւորութեան մը ծախսն է: Թէոդիկ այսպէս կը գրէ.

«Հին գիրքի մը էջերուն մէջ պահուած գտայ հաշիւի մը թուղթ, որ մեռելի մը Սամաթիայէն Պալըքլը փոխադրութեան եւ թաղումին ծախուց ցուցակը կը ներկայացնէր: Իր շահեկանութեանը համար նոյնութեամբ կ՛ընդօրինակեմ զայն աստանօր: Ցուցակը սա վերնագիրը կը կրէ. «Տայիհս մէռէլին ծաղկը, 9 Մարթ 1860»:

Ուղղագրական սխալներով արտատպուած ցանկին վրայ տակ-տակի շարուած ցանկի ձեւով կը կարդանք.

«Եկեղեցի 30, Փորուրար 16, Մոմերուն՝ 32, Մեծ խաչ՝ 20, Խաչ՝ 15, Տաներէց 30, Վարդապետ 40, 4 քահանայ (Սամաթիա) 60, 1 քահանայ (Խումգաբու) 15, 3 քահանայ (Ղալաթիա) 50, Ժամկոչներ 30, Լուսարար 10, Թուլումպաճիներ 40, Ժամի աղքատներ 5, Պէօլիւկ պաշի 22, Քէխիա 15, Մըխթար 22.

Ռ. ՀԱՍՏԵՓԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 9

ԱՐՏԱՔԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ՆՈՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԸ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

2009-ի երեսփոխանական ընտրութիւններուն աւարտէն ետք արդէն իսկ սկսած են բացայայտուիլ եւ դուրս գալ այն ծրագրաւորումները եւ թաքուն նպատակները, որոնք կատարուած էին արտաքին ուժերու եւ պետութեանց կողմէ:

«Լիբանանեան կեանք»ով կ'անդրադառնանք եւրոպացի դիւանագէտներու կողմէ կատարուած այնպիսի յայտարարութիւններու, որոնք կը դրսեւորեն Լիբանանի իշխանութեան միջամուխ ըլլալու անոնց ախորժակները, ինչպէս նաեւ կ'ակնարկեն կարգ մը արաբական երկիրներու կողմէ այդ ախորժակներուն եւ ծրագիրներուն նկատմամբ ցուցաբերուող լռելեայն հաւանութիւնը:

«Երեսփոխանական ընտրութիւններէն ետք ստեղծուելիք Լիբանանի մը շուրջ ընթացող գաղտնի խորհրդակցութիւնները յանգեցան միջազգային համաձայնութեան: Այդ համաձայնութեան իրենց զօրակցութիւնը յայտնեցին արաբական մեծ պետութիւններ: Համաձայնութիւնը կոչ կ'ուղղէ յարգելու Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութիւններուն արդիւնքները եւ ընդունելու խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւն եւ փոքրամասնութիւն ըլլալու իրականութիւնը: Անոր ծիրին մէջ կը շեշտուի, որ Լիբանանի յառաջիկայ իշխանութիւնը պէտք է հիմնուած ըլլայ ազգային միասնականութեան եւ ոչ թէ լիբանանեան քաղաքական կողմի մը ընծայուած երաշխիքներուն վրայ, որովհետեւ եթէ այս վերջինը պատահի, ապա քաղաքացիական անվտանգութիւնն ու ազգային միասնականութիւնը սպառնալիքի թիրախներ կը դառնան, իսկ սահմանադրութիւնը կը խեղաթիւրուի ու կը հակադրուի ժողովրդավարական վարչակարգին հետ»:

Մէջբերուած վերոնշեալ տեղեկութիւնները բացայայտուած են Փարիզի մէջ գործող եւրոպական դիւանագիտական աղբիւրներու կողմէ, նկատի ունենալով, որ այդ աղբիւրները քաջածանօթ են լիբանանեան հարցերուն եւ թղթածրարներուն: Աւելի՛ն. վերոնշեալ տեղեկութիւններուն իսկութեան մասին իրենց վկայութիւնը յայտնած են արաբ դիւանագէտները, որոնք ուղղակիօրէն կը գործեն լիբանանեան թղթածրարներու վրայ եւ շփման մէջ են լիբանանեան պետական ու բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու հետ:

Փարիզի մէջ գործող եւրոպական նոյն աղբիւրները յայտնեցին, որ ներկայիս կայ արաբական եւ միջազգային, մասնաւորապէս ամերիկեան ու ֆրանսական համոզում մը, թէ վերջին չորս տարիներուն ընթացքին Լիբանանի ապրած քաղաքացիական պաղ պատերազմը, որուն ընթացքին կը տիրէր քաղաքական, համայնքային, ապահովական եւ տեղեկատուական սուր լարուածութիւն, եւ որ քաղաքական ներքին բախումներուն պատճառով հասած էր մինչեւ զէնքի եւ բիրտ ուժի օգտագործման, աւարտած էր 7 յունիսին՝ երեսփոխանական ընտրութիւններուն կայացումով:

Եւրոպացի եւ արաբ դիւանագէտները նկատել կու տան, որ 7 յունիսին լիբանանցիները իրենց մեծամասնութեամբ համախմբուած են անկախ լիբանանցիներուն եւ անոնց քաղաքական ծրագիրին շուրջ: Անոնք անհրաժեշտ եւ կենսական կը գտնեն, որ այս պաղ պատերազմը աւարտի՝ յանգելով լիբանանցիներուն միջեւ քաղաքական երկարատեւ համաձայնութեան մը. որ նոր ոճով ու բանաձեւումով կը ներկայանայ. եւ որ մատչելի կ'ըլլայ բոլորին համար եւ ընդունելի բոլորին կողմէ՝ երկրին իշխանութիւնը ստանձնելու եւ բաժնեկցելու առումով: Ըստ դիւանագէտներուն. այդ համաձայնութիւնը պէտք է ըլլայ երկրին սահմանադրութիւնը. ազգային համակեցութիւնն ու համերաշխութիւնը, ժողովրդավարական վարչակարգը եւ լիբանանցիներուն ազատ կամքը յարգելու շրջագիծին մէջ:

Եւրոպական այս լաւատեղեակ աղբիւրները շեշտեցին, որ վերոնշեալ համոզումներէն մեկնելով՝ կարելի եղած է յանգիլ արաբական երկիրներուն հաւանութիւնը վայելող միջազգային համաձայնութեան մը, որուն մանրամասնութիւնները չեն յայտարարուած:

Միջազգային այս համաձայնութիւնը, որ Լիբանանի մասին գոյացած է, կը ներառէ հիմնական շարք մը հարցեր, որոնց ստորեւ կ'անդրադառնանք:

Ա.- Քաղաքացիական պաղ պատերազմի հանգրուանէն քաղաքական բոլոր ուժերուն միջեւ խաղաղ գործակցութեան հանգրուանի մը յանգիլը առաջին հերթին լիբանանեան ինքնիշխան որոշում է, սակայն այդ մէկը կարելի է նկատել նաեւ շրջանային եւ միջազգային որոշում մը. որովհետեւ Լիբանանի մէջ արձանագրուած զարգացումները անպայման իրենց դրական կամ ժխտական ազդեցութիւնը կ'ունենան շրջանին վրայ: Այս ծիրին մէջ Լիբանանի քաղաքական ղեկավարները որոշեցին կատարել երեսփոխանական ընտրութիւններ եւ վստահիլ լիբանանցիներուն կարծիքին ու տեսակէտին՝ երկրին մէջ տիրող հիմնական քաղաքական երկու ծրագիրներուն՝ մարտ 14-ի եւ մարտ 8-ի ծրագիրներուն առումով: Ընտրութիւնները, որոնք Լիբանանի պատմութեան մէջ կատարուած լաւագոյն ընտրութիւնները կը նկատուին, արդիւնաւորուած են մարտ 14-ի քաղաքական ուժերուն եւ անոնց դաշնակիցներուն արձանագրած յաղթանակով:

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, այս ընտրութիւնները կազմած են երկրին յաջորդ խորհրդարանը, եւ պաշտօնական արդիւնքներուն հիման վրայ կարելի եղած է ճշդել խորհրդարանի յաջորդ պատկերը՝ իր մեծամասնութեամբ, որ կը մնայ նոյնը, ինչպէս որ էր նախորդ 4 տարիներուն: «Երեսփոխանական ընտրութիւններուն արդիւնքներուն հիման վրայ կարելի եղաւ ճշդել, թէ լիբանանցիները իրենց մեծամասնութեամբ կ'ուզեն վերջ տալ երկրին մէջ տիրող լարուածութեան ու մնայուն բախումներուն, որոնք տիրական ներկայութիւն էին նախորդ չորս տարիներուն: Անոնք կը փափաքին ունենալ կառավարութիւնը մը, որ կը գործէ ի խնդիր երկրին կայունութեան եւ ապահովութեան՝ մերժելով երկրին մէջ որոշումներ տալու գործընթացին արգելակումը, ինչպէս նաեւ՝ երկրին վնաս, քանդում ու աւեր պատճառող **աքթ**երը: Շատ կարեւոր է յարգել լիբանանցիներուն կամքը, որովհետեւ անիկա ժողովրդային ազատ կամքը կ'արտայայտէ, ինչպէս նաեւ լիբանանեան ազգային միասնականութիւնը, քաղաքացիական անվտանգութիւնը, երկրին իշխանութիւնը առողջ կերպով ստանձնելու պարտականութիւնն ու Լիբանանի գոյատեւումը կ'երաշխաւորէ: Լիբանանի սահմանադրութիւնը արդէն իսկ անկեղծօրէն կը հաստատէ, թէ ժողովուրդը երկրին իշխանութեանց աղբիւրն է եւ երկրին գերիշխանութեան հսկիչը, որ իր դերակատարութիւնը կ'ունենայ սահմանադրական հաստատութիւններուն ընդմէջէն եւ ոչ թէ զէնքի օգտագործումով կամ բռնարարքներու բանեցումով»:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Բ.- Սահմանադրական առումով կարելի է նշել, թէ Լիբանանի շահերը կ'ենթադրեն, որ երկրին մէջ իշխանութիւնը, մախոհական ըլլայ՝ յարգելով երկրին սահմանադրութիւնը, որուն հիման վրայ կը շեշտուի, թէ երկրին համերաշխութեան ուխտը խախտող որեւէ իշխանութիւն օրինականութիւն չի ներկայացներ:

Սակայն երկրին ազգային միասնականութիւնն ու համախոհութիւնը ամէն բանէ առաջ կը պահանջեն, որ Լիբանանի նոր իշխանութիւնը հիմնուի խորհրդարանական ընտրութեանց արդիւնքներուն վրայ, այսինքն խորհրդարանի մեծամասնութիւնը պէտք է վայելէ իր իրաւասութիւնները, իսկ փոքրամասնութիւնը ունենայ իր համապատասխան դերակատարութիւնը: Լիբանանի համար էական շահերէն մէկը կը նկատի շրջանցել նախորդ չորս տարիներու փորձառութիւնը եւ չկրկնել զայն, որովհետեւ համախոհութիւն գոյացնել չի նշանակեր որոշումներ սառեցնել եւ երկիրը անդամալուծել, ինչպէս նաեւ չի նշանակեր, որ քաղաքական որոշ ուժեր կրնան ճնշում բանեցնել այլոց վրայ՝ իրենց մնայուն պահանջներով:

Համախոհութիւնը չի նշանակեր, թէ անպայմանօրէն պէտք է միաձայնութեամբ որդեգրել որոշ միջոցներ կամ տալ որոշումներ, որովհետեւ այդպիսով Լիբանանի կառավարութեան եւ պետութեան աշխատանքը կ'անդամալուծուի եւ կը հակադրուի ժողովրդավարութեան: Համախոհական իշխանութիւնը,իր կարգին, ամբողջութեամբ զանց կ'առնէ բիրտ ուժի կամ զէնքի օգտագործումը՝ ներքաղաքական բախումներու առումով. որովհետեւ այդ մէկը կը նկատուի սահմանադրութեան խախտում, ինչպէս նաեւ՝ ժողովրդավարական վարչակարգի եւ ազգային համերաշխութեան չեղաշրջում:

Գ.- Լիբանանի նոր կառավարութիւնը իր կառուցուածքով եւ քաղաքական ծրագիրով պէտք է ըլլայ համախոհութեան կառավարութեան եւ փոխադարձ երաշխիքներու կառավարութիւն՝ լիբանանցիներուն էական շահերը, երկրին անկախութիւնը, գերիշխանութիւնը եւ ազատ որոշումը յարգելու ծիրին մէջ: Այս բոլորէն շատ հաւանաբար կարելի է հետեւցնել, թէ երկրին յաջորդ կառավարութեան մէջ ընդդիմադիր քաղաքական ուժերուն մասնակցութիւնը կարեւոր է, սակայն անոր պէտք չէ տալ կառավարութեան որոշումները սառեցնող մէկ երրորդի իրաւունքը՝ հետեւեալ երեք պատճառներով.

1.- Երեսփոխանական ընտրութիւններուն արդիւնքներով կարելի եղաւ ջնջել կառավարութեան մէջ ընդդիմութեան յատկացուած մէկ երրորդի դրութիւնը, որուն կարելի եղած էր տիրանալ 7 մայիս 2008-ի միջադէպերէն ետք Տոհայի համաձայնագիրով:

2.- Մեծամասնութեան ղեկավարները իրենց ընտրարշաւի ընթացքին շեշտեցին, որ իրենց արձանագրելիք յաղթանակին պարագային կը փափաքին ընդդիմութիւնը մասնակից դարձնել կառավարութեան, սակայն կը մերժեն անոր ընծայել իր որոշումները սառեցնելու անհրաժեշտ մեծամասնութիւնը: Լիբանանցիներուն մեծամասնութիւնը կը զօրակցի այս յստակ կեցուածքին եւ, հետեւաբար, պէտք է նկատի ունենալ այդ մէկը:

3.- Լիբանանի սահմանադրութիւնը որեւէ յօդուածի մէջ չի նշեր, թէ ընդդիմութեան պէտք է ընծայել իր որոշումները արգելակելու մէկ երրորդի իրաւունքը եւ հարկ է, որ երկրին սահմանադրութիւնը յարգուի:

Դ.- Կարելի չէ խօսիլ ազգային միասնականութեան մը մասին, եթէ հանրապետութեան նախագահը անոր մէջ հիմնական դերակատարութիւն չունի, որովհետեւ հանրապետութեան նախագահը մաս կը կազմէ այդ կառավարութեան կազմութեան գործընթացին եւ իր ստորագրութեամբ հաւանութիւն կ'ընծայէ կառավարութեան կազմին, ինչպէս նաեւ նկատի պէտք է ունենալ այն իրականութիւնը, թէ իսկական համախոհութիւնը կ'իրականանայ, երբ երեք պետերը՝ մեծամասնութեան եւ փոքրամասնութեան պետերն ու հանրապետութեան նախագահը համաձայն են:

Այս սկզբունքէն մեկնելով՝ նախագահ Սլէյման իր դերակատարութիւնը պիտի ունենայ կառավարութեան մէ որոշումներ տարութիւնը պիտի ունենայ կառավարութեան մէ որոշումներ տալու իմաստով՝ խորհրդարանի մեծամասնութեան եւ փոքրամասնութեան ուժերու ներկայացուցիչներուն միջեւ տարակարծութիւններ արձանագրուելու պարագային: Նախագահին կեդրոնական այս դերակատարութիւնը կու գայ այն իրականութենէն, որ ան երկրին հանրապետութեան համախոհական նախագահն է. ինքն է, որ կ'երաշխաւորէ եւ ինքն է, որ կ'արգելակէ: Այս ծիրին մէջ նախագահ Սլէյման նախընտրական շրջանին իր կատարած յայտարարութիւններէն մէկուն մէջ ըսած էր. «Երեսփոխանական ընտրութիւններէն ետք կազմուելիք կառավարութիւնը պէտք է միացնէ, երաշխաւորէ եւ հովանաւորէ բոլոր կողմերը, որովհետեւ որոշ մասնիկ մը չի կրնար երաշխաւորել բոլորը, այլ՝ հակառակը»:

Եւրոպացի դիւանագէտի մը վկայութեան հիման վրայ վերջերս յայտարարուած է, թէ լիբանանեան ընդդիմադիր քաղաքական ուժերուն կառավարութեան որոշումները սառեցնելու մէկ երրորդի իրաւունքը շնորհել՝ կը նշանակէ հանրապետութեան համախոհական նախագահին դերակատարութիւնը չքացնել կամ այդ դերակատարութիւնը իջեցնել նուազագոյնի, ինչ որ կը հակադրուի խորհրդարանին մեծամասնութեան եւ յատկապէս քրիստոնեայ հատուածին փափաքներուն: «Նկատի ունենալով այն իրականութիւնը, որ վարչապետ Ֆուատ Սինիորայի կառավարութեան մէջ՝ Տոհայի համաձայնագիրէն ետք կազմուած կառավարութեան կազմուածքին մէջ ընդդիմութեան տրուած մէկ երրորդի փորձառութիւնը պատճառ դարձած է երկրին քաղաքական կեանքի եւ կենսական որոշումներ տալու անդամալուծումին, լիբանանցիներուն մեծամասնութիւնը չ'ուզեր կրկնել այդ փորձառութիւնը», աւելցուց ան:

Իր կարգին, ֆրանսացի դիւանագէտ մը շեշտեց, որ Ֆրանսա եւ շատ մը ազդու երկիրներ իբրեւ ամբողջական նեցուկ՝ կը ծառայեն նախագահ Միշել Սլէյմանի եւ զայն կը նկատեն լիբանանեան օրինական եւ սահմանադրական հաստատութիւնները մարմնաւորող կեդրոնական եւ առանցքային պատասխանատուն: Հետեւաբար ֆրանսացի դիւանագէտը նկատել կու տայ, որ նախագահ Սլէյման յաջորդ կառավարութեան մէջ ունենայ կարեւոր եւ հիմնական դերակատարութիւն:

ՀԸՉՊԱԼԼԱ ՉԱՓԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԻՔԸ ՈՒՆԻ

Ե.- Կարելի չէ Հըզպալլայի զէնքին հարցը անտեսել կառավարութեան կազմութեան յաջորդ գործընթացին մէջ, այլ այս թղթածրարին հետ պէտք է վարուիլ նկատի ունենալով անոր տարբեր կողմերը՝ հիմնուելով Լիբանանի պետական հաստատութիւններուն եւ լիբանանցիներուն շահերուն յանձնառու մնալու սկզբունքէն եւ ոչ թէ որոշ կողմի մը կամ շրջանային որոշ կողմերու շահերուն հսկելու եւ յանձնառու մնալու սկզբունքէն:

Տակաւին. նկատի պէտք է ունենալ. թէ այսօր կայ խորհրդարանական նոր մեծամասնութիւն մը. որ ընտրուած է լիբանանցիներուն կողմէ եւ կը դրսեւորէ անոնց ձգտումները, երազներն ու ակնկալութիւնները, որոնց հիման վրայ կարելի է եզրակացնել, թէ անոնք չեն փափաքիր Լիբանանը պահել Հըզպալլայի զէնքին եւ անոր ղեկավարներուն որոշումներուն պատանդը, ինչպէս նաեւ չեն ուզեր, որ Լիբանանը մնայուն կերպով Իսրայէլի պատերազմներուն դիմաց բաց երկիր մը ըլլայ:

Կարեւոր է նաեւ Հըզպալլայի զէնքին հարցով տալ լիբանանեան պաշտօնական որոշումներ եւ որդեգրել այնպիսի կեցուածքներ, որոնք կը համընկնին ՄԱԿ-ի միջազգային որոշումներուն, յատկապէս՝ թիւ 1701 բանաձեւին հետ, որովհետեւ ՄԱԿ-ի բանաձեւերը գործադրելու յանձնառութիւնը կարեւոր է Լիբանանի նկատմամբ արաբական եւ միջազգային զօրակցութիւն ապահովելու իմաստով:

Այս բոլորէն մեկնելով՝ հարկ է ըսել, թէ ազգային միասնութեան, համախոհութեան եւ փոխադարձ երաշխիքներու կառավարութեան կազմութեան գործընթացին մէջ պէտք է նկատի ունենալ ընդդիմադիր քաղաքական ուժերուն մասնակցութիւնը՝ առանց անոնց ընծայելու մէկ երրորդի իրաւունքը, ինչպէս նաեւ Հըզպալլա պէտք է երաշխիքներ ներկայացնէ, թէ իր զէնքը դէպի Լիբանան պիտի չուղղէ եւ Իսրայէլի դէմ ինքնագլուխ պատերազմ պիտի չմղէ:

Լիբանանի կառավարութեան կազմութեան գործընթացը կ'ենթադրէ նաեւ Հըզպալլայի զէնքին համար վերջնական որոշում մը տալ՝ հանրապետութեան նախագահին գլխաւորած ազգային երկխօսութեան նիստին ընդմէջէն: Այլ խօսքով, Լիբանան մօտիկ ապագային պէտք է պաշտօնապէս որոշէ պաշտպանութեան ռազմավարութիւն մը, որ կը համապատասխանէ ՄԱԿ-ի որոշումներուն, որուն ծիրին մէջ կը ճշդուին յստակ պայմաններ՝ զէնք ունենալու եւ զայն օգտագործելու Հըզպալլայի իրաւունքին:

Յաջորդ կառավարութիւնը պէտք է նաեւ գործադրէ միջազգային դատական ատեանին առումով ՄԱԿ-ի որոշումը, յարգէ սահմանադրութիւնը եւ Թաէֆի համաձայնագիրը, ինչպէս նաեւ առաջնահերթութիւն ընծայէ երկրին ապահովութիւնը եւ կայունութիւնը պաշտպանելու, լիբանանցիներուն ապրուստի պայմանները բարելաւելու, կարգ մը մարզերուն մէջ անհրաժեշտ բարեկարգումները կատարելու՝ փրկելու համար երկիրը իր դժուարին կացութենէն:

Հետեւաբար եւրոպացի դիւանագէտներ կը հաստատեն, որ Հըզպալլա պէտք է չափաւորականներու եւ անկախներու կողքին ըլլայ. անոնք կը հաւաստեն, որ Հըզպալլա այս հանգրուանին կարիքը ունին չափաւորականներու:

«Կարգ մը երկիրներ եւ ուժեր բացայայտօրէն սկսած են քաջալերել Հըզպալլան խօսքով եւ գործով ընդունելու երեսփոխանական ընտրութիւններուն արդիւնքները, ինչպէս նաեւ՝ գործակցելու անկախներու եւ չափաւորականներու հետ, որովհետեւ Հըզպալլայի կողմէ խորհրդարանի մեծամասնութեան հետ կարծր վարուելու իրականութիւնը պատճառ պիտի դառնայ, որ ազգային գետնի վրայ ան շատ մը բաներ կորսնցնէ եւ իրերայաջորդ ձախողութիւններ արձանագրէ», ըսաւ Ֆրանսացի դիւանագէտ մը:

Ան աւելցուց, թէ անհրաժեշտ է, որ երեսփոխանական ընտրութիւններուն արձանագրած այս արդիւնքը ծառայեցուի իբրեւ յարմար առիթ՝ միասնականացնելու համար քրիստոնեաներուն կեցուածքներն ու շարքերը: Այս անհրաժեշտութիւնը հիմնականին մէջ կենսական է Լիբանանին, որովհետեւ քրիստոնեաներուն միասնականութիւնը երկրին մէջ անոնց դերակատարութիւնը կ'ամրապնդէ, ինչպէս նաեւ կը նպաստէ ազգային միասնականութիւնը եւ քաղաքացիական ապահովութիւնը պաշտպանելու:

ՊԱՏՐԱՍՏԵՑ՝ ԱՐՇՕ ՊԱԼԵԱՆ

(Օգտագործուած աղբիւրներ՝ «ՆԱՀԱՐ» եւ «ԱԽՊԱՐ»)

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ

«ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՀԱՆՋ ՉԷ, ԱՅԼ՝ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, ԻՍԿ ՊԱՀԱՆՋԸ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱՑՈՒՄՆ Է՝ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆ ՈՒ ՀՈՂԵՐՈՒ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ, ՈՐՈՆՑ ՄԱՍԻՆ ՊԷՏՔ Է ՄՏԱԾԵԼ, ԾՐԱԳՐԵԼ ՈՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐՈՒ ԴԻՄԵԼ»:

ՀԱՍՏԱՏԵՑ ՅԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆ

«ԱԶԴԱԿ».- Հայ-թրքական յարաբերութիւններու իրադարձութիւններուն լոյսին տակ, ինչպէ՞ս կ՛արժեւորէք վերջին դէպքերն ու զարգացումները:

ՅԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆ.- Ապրիլ 22-ի յայտարարութենէն ետք, բանակցութիւնները գրեթէ «ջուրը ինկած են» եւ յառաջխաղացք չկայ, որովհետեւ թուրքերը Արցախի վերաբերեալ վերակենդանացուցին իրենց նախապայմանները: Անոնք ամէն օր կը կրկնեն նոյն յանկերգը, թէ սահմանը պիտի չբանան, մինչեւ որ չլուծուի Արցախի հարցը եւ հողերը չվերադարձուին ազերիներուն: Իսկ Հայաստանի պետութիւնը միշտ ըսած է, թէ անընդունելի են նախապայմանները: Մեր սկզբունքներէն գիջելէ ետք, եթէ սահմանը բացուէր, նուազագոյնը կ՛արդիւնաւորուէր: Այդ մէկն ալ չիրականացաւ: Այս հանգրուանին շահողները եղան թուրքերը, որոնց միջազգային վարկը բարձրացաւ, եւ անոնք բանակցութեան մթնոլորտ ստեղծելով՝ յաջողեցան կասեցնել Օպամային «Ցեղասպանութիւն» բառը գործածելը: Յաջորդ քայլը պիտի ըլլայ Հայաստանի վրայ ճնշումներ բանեցնելը, որպէսզի Արցախի վերաբերեալ գիջումներ կատարուին, եւ եթէ օր մը հարցը հասնի այնտեղ, որ Մինսքի միջնորդութեամբ Հայաստանն ու Ազրպէյճանը որոշ կէտերու շուրջ համաձայնին, ապա այն ատեն պիտի վերակենդանացնեն սահման բանալու հարցը:

«Ա.».- Չէ՞ք կարծեր, որ Արցախի հարցը լուծուելէ ետք, Թուրքիոյ պետութիւնը իբրեւ նախապայման պիտի դնէ Հայոց Ցեղասպանութեան հարցը:

Յ. Ս.- Ցեղասպանութեան հարցը թուրքերը կը հետապնդեն միջ-պետական յանձնախումբերու ընդմէջէն: Այդ հարցը արդէն իրենց ի նպաստ ընթացք առած է: Մինչ Արցախի հարցը թուրքերուն համար լուրջ հարց է, քանի որ իրենց եղբայր հանրապետութիւնը՝ Ազրպէյճանը կը կատարէ ամէն տեսակի սպառնալիքներ՝ կապերու խզում, կազի գիներու բարձրացում... Վերջին ամիսներուն Ալիեւը նոյնիսկ փակել տուաւ թրքական երեք մզկիթներ, ինչ որ շատ ծայրայեղ քայլ մըն էր: Ալիեւ նաեւ արգիլեց Ազրպէյճանի հեռատեսիլի կայաններէն թրքական ժապաւէններու եւ երաժշտական ցուցադրութիւնները: Թուրքերը շատ լուրջ կերպով ի մտի կ՛ունենան ազրպէյճանական հակազդեցութիւնները, եւ անոնք շարունակ կ՛ուզեն, որ Ազրպէյճանի իշխանութիւնը գոհ մնայ: Ուրեմն, անոնք Ցեղասպանութեան հարցով այդքան ալ մտահոգ չեն, քանի որ Ցեղասպանութիւնը ճանչնալ-չճանչնալը որեւէ խաչածեւում չի յառաջացներ:

«Ա.».- Արդէն նշեցիք, թէ Հայաստանի իշխանութեան Փութպոլային քաղաքականութիւնն ու Ապրիլ 22-ի միացեալ հաղորդագրութիւնը շահ ապահովեց միայն Թուրքիոյ: Այս գծով Հայաստանին կողմէ սխալը ո՞ւր է: Արդեօք հոն քաղաքական հասունութեան խնդիր կա՞յ, ամբողջական Հայաստանի տեսլականին մէջ հարց կայ, թէ տագնապը ուրիշ տեղ պէտք է փնտռել:

Յ. Ս.- Հայ ժողովուրդը իր ամբողջ պատմութեան մէջ քաղաքական մտածողութիւն չէ ունեցած, իսկ Հայաստանի եւ Սփիւռքի ղեկավարութիւնը քաղաքականօրէն ընդհանրապէս անփորձ են, եւ այստեղ ես տեսլականի տարբերութիւն չեմ տեսներ: Ես կը կարծեմ, որ Հայաստանի մեր ժողովուրդը նոյնքան նախանձախնդիր է Հայ դատի պահանջատիրութեան գծով, որքան որ է սփիւռքահայութիւնը: Մէկ ժողովուրդ ենք եւ բոլորս ալ նոյն պահանջները ունինք: Չմոռնանք, որ Հայաստանի բնակչութեան մէկ երրորդէն աւելին Ցեղասպանութեան ժառանգորդներն են, որոնք փրկուած են եւ գաղթած՝ Արեւելահայաստան: Եթէ մենք քաղաքական հասունութիւն ունենայինք, ապա այս բոլոր հարցերուն նկատմամբ տարբեր մօտեցում կ՛ունենայինք: Բայց քանի որ այդ մէկը բացակայ է, հազարումէկ այլ խնդիրներ երեւան կու գան, որոնցմէ կարելի է նշել անկազմակերպ ըլլալը, տնտեսական եւ քաղաքական ուժ չունենալը, ներքին պառակտումները, յետոյ՝ աշխատանքային բաժանմունքներ չունենալը: Հայաստանի պետութեան եւ գաղութներուն միջեւ Հայ դատի աշխատանքներուն վերաբերեալ համապատասխան գործնական համադրումներ գոյութիւն չունին: Եթէ մենք համազգային մարմին մը ունենայինք, որ այս բոլորը փակ դռներու ետեւ քննէր, եւ եթէ նոյնիսկ հոն չհամաձայնէին, ապա նուազագոյնը միտքերը կը զարգացնէինք, եւ կը ստեղծուէր փոխադարձ հասկացողութիւն: Պարզապէս դուրսէն քննադատութիւններ կատարելը միայն կը պառակտէ ու կը յառաջացնէ յաւելեալ բաժանումներ: Հայ-թրքական յարաբերութիւններու ընթացքին միակ դրական բանը այն էր, որ Ալիեւը զայրացաւ թուրքերէն, եւ եթէ մենք քաղաքականօրէն հասուն ու խորամանկ ըլլայինք, ապա կը խորացնէինք այդ ստեղծուած ճեղքը: Մենք փոխանակ շահագործելու ազերի-թրքական լարւածութիւնը, հիմա կը խորացնենք Սփիւռքի եւ Հայաստանի միջեւ ճեղքը: Մենք համախմբումի կարիքն ունինք, որովհետեւ ճակատումները կը տկարացնեն ժողովուրդն ու դատը:

«Ա.».- Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման գործընթացը վերջին դէպքերուն պատճառով որքա՞ն հարուած ստացաւ, երբ երրորդ կողմը՝ միջազգային ընտանիքը արդէն հեռացաւ գործընթացէն: Իսկ այսօր որքա՞ն պէտք է ճանաչումին վրայ գրաւ դրուի, երբ այդ մէկը արդէն ժամավաճառութեան կը վերածուի:

Յ. Ս.- Վերջին տարիներուն տարբեր առիթներով յայտնած եմ, թէ Ցեղասպանութեան ճանաչումը արդէն իրագործուած է, եւ Ցեղասպանութիւնը փաստուած պատմական ճշմարտութիւն է: Երկար տարիներ պէտք ունէինք այդ ճշմարտութիւնը հաստատելու, որուն համար լաւ աշխատանք կատարուած է Հայ դատի յանձնախումբերուն եւ վերջին տարիներուն Հայաստանի Հանրապետութեան կողմէ: Այսօր տեղ մը հասած է, որ ճանաչումը փաստելը ժամավաճառութիւն է: Այո՛, պէտք չէ մոռնանք, որ մեր պատմութեան ամէնէն աղէտալի դէպքը կը մնայ Ցեղասպանութիւնը, բայց մենք պէտք է մեր իսկական պահանջներուն վրայ աշխատինք: Ցեղասպանութիւնը պահանջ չէ, այլ իրողութիւն է, իսկ պահանջը հետեւանքներու վերացման հոլովոյթն է, հատուցումն է ու հողերու վերադարձն է, որոնց մասին պէտք է մտածել, ծրագրել ու գործնական քայլերու դիմել: Ուստի, պէտք է կազմակերպուինք եւ մեր ուշադրութիւնը կեդրոնացնենք մեր իսկական պահանջներուն վրայ...

«Ա.».- Ուրեմն, կրնա՞նք հաստատել, թէ ճանաչման հոլովոյթը՝ «Ցեղասպանութիւն» բառը «ըսել-չըսելը», նոյնիքն թրքական քաղաքական ու դիւանագիտական խաղ մըն է, ժամանակ կորսնցնելու ու յետաձգելու հոլովոյթ է:

Յ. Ս.- Այո՛, վստահաբար թուրքերը կը շահագործեն, բայց վստահ եմ, որ պատճառը մենք ենք: Եթէ հայ ժողովուրդը լաւ ձեւով չի գիտեր իր դատը լաւագոյն ձեւով պաշտպանել, ապա ինչպէ՞ս կարելի է մեղադրել թուրքերը, որոնք այդ առիթը ամբողջովին կը շահագործեն: Մենք անընդհատ կը պնդենք, որ ցեղասպանութիւն եղած է, իսկ իրենք ոչ կ՛ըսեն, ու այս ընթացքով յաջորդ քայլին պիտի չանցնինք: Մենք պէտք է գիտակցինք, որ այս ոճի ճանաչումը հատուցում չի բերեր: Եթէ Օպամային «Ցեղասպանութիւն» ըսելը մեզի օգուտ ունենար, նախագահ Ռիկընը 1981 թուականին հռչակագիր ստորագրած է, որ 28 տարի ետք տակաւին որեւէ օգուտ չէ բերած:

«Ա.».- Այսինքն հարցը հո՛ն է, որ մեզի համար Ցեղասպանութիւնը նպատակ եղած է, հակառակ անոր որ պէտք է միջոց ըլլայ...

Յ. Ս.- Ճիշդ հոն է հարցը: Ճանաչումը պէտք չէր նպատակ ըլլար: Այդ մէկը կարեւոր միջոցառում մըն էր, որ երկար տարիներ առաջ անհրաժեշտութիւն էր: Անցեալին միջազգային ընտանիքը չէր գիտեր, թէ ցեղասպանութիւն պատահած է, բայց վերջին տարիներուն աշխարհը շատ լաւ ճանչցաւ իրողութիւնը, եւ հիմա այլեւս անիմաստ է փորձել Ցեղասպանութիւն փաստելը: Ասիկա վնասակար է, քանի որ ցեղասպանութեան ճանաչումի հետապնդելը կը նշանակէ, որ մենք կ՛ընդունինք, թէ ցեղասպանութիւնը չէ ճանչցուած, ինչ որ այդպէս չէ: Պէտք չէ փորձենք փաստել բան մը, որ արդէն իսկ փաստարկուած է: Իսկ երկրորդ կէտը այն է, որ երբ մենք ճանաչումով կը զբաղինք, ապա մեր պահանջատիրութեամբ չենք զբաղիր, քանի որ մենք ունինք յստակ մարդուժի, նիւթական եւ ժամանակի խնդիրներ: Դէմ չեմ, որ արծարծուի հարցը, բայց պէտք է կեդրոնացնել միջոցները, որպէսզի կարենանք մեր դատը յառաջ մղելով՝ հասցնել յաջորդ հանգրուանին:

«Ա.».- Վերջերս շատ կը խօսուի հատուցման անցնելու կարեւորութեան մասին, բայց ինչպէ՞ս, ծրագիր կա՞յ, թէ՞ պարզապէս ձգտում մըն է: Այս առնչութեամբ ի՞նչ ըսելիք ունիք, եւ ի՞նչ պէտք է ըլլայ մեր առաջին քայլը:

Յ. Ս.- Հատուցման ծրագիր գոյութիւն չունի, քանի որ ծրագրողներ չկան, քանի որ բոլորս զբաղած ենք ցեղասպանութիւն փաստելով: Նախ պէտք է, որ մարդիկ՝ մասնագէտներ, իրաւաբաններ, պատմաբաններ, ներկայացուցիչներ, բոլորն ալ քով-քովի գան, սերտեն, թէ ուրկէ՛ պէտք է սկսիլ եւ որո՞նք են առաջնահերթութիւնները: Հարցերը պէտք է քննել դատարաններուն մէջ, ուր հաւանականութիւն գոյութիւն ունի դատեր շահելու, բայց հոն պէտք է լաւ պատրաստուածութիւն, կազմակերպուածութիւն, այլապէս, եթէ դատը կորսուի, ապա նոյնինքն դատը կործանման կ՛ենթարկուի: Պէտք է կատարել մասնագիտական ու հետեւողական աշխատանք: Կան շատ մը գործնական քայլեր, օրինակի համար կարելի է Եւրոպական մարդկային իրաւանց դատարանին առջեւ դատ բանալ, հաստատելու համար՝ թէ Թուրքիոյ մէջ գտնուող մեր եկեղեցիները, որոնք մզկիթի, բնակութեան վայրի, պահեստանոցի կամ կործանման ենթարկուած են, պէտք է դրուին Պոլսոյ պատրիարքութեան հովանաւորութեան տակ: Հոս կարելի է շեշտել, թէ պատրիարքութիւնը թրքական հաստատութիւն մըն է, եւ Թուրքիոյ պետութիւնը իրաւունք չունի իւրացնելու ոչ պետական կառոյցները: Մենք պէտք է դատ բանանք Թուրքիոյ եկեղեցիներուն եւ փոքրամասնութիւններու դպրոցներուն իրաւունքները պաշտպանելու համար: Կրնանք դատ բանալ Թուրքիոյ թիւ 301 յօդուածին դէմ: Տակաւին կարելի է քննել անհատներու կալուածներուն խնդիրը, Օսմանեան դրամատան մէջ հայերու հաշիւները. եւ երկար ցանկ մը կայ, որ կարինքը ունի լուրջ ծրագրաւորումի ու աշխատանքի:

«Ա.».- Վերջին խօսք...

Յ. Ս.- Ուրախ եմ, որ անգամ մը եւս Լիբանան կը գտնուիմ՝ շնորհիւ փրոֆ. Հրայր Տեքմեճեանի հետ ունեցած ծրագիրիս: Հոս ունիմ շատ մեծ եւ հոյակապ յիշատակներ, քանի որ Լիբանանի մէջ լիբանանահայերը զիս անցեալին շատ ջերմ կերպով ընդունեցին եւ գնահատեցին: Միշտ առիթ մը կը փնտռէի, որ օր մը վերադառնամ Լիբանան եւ անգամ մը եւս այցելեմ համայնքին հաստատութիւնները, եւ այդ մէկը այսօր իրականացաւ: Վերջապէս, օրական հերթականութեամբ կը հետեւիմ «Ազդակ»ի կայքէջին, որովհետեւ հոն շատ մը տեղեկութիւններ կան, որոնք կարելի չէ ուրիշ տեղ գտնել: «Ազդակ»ը կարեւոր աղբիւր է մըն է, ուր գաղութը իր բոլոր երեսներով կը ցոլացուի:

Հարցազրոյցը վարեց՝ ՐԱՖՖԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

ՄԵԾԵՐԸ ՉԵՆ ՄԵՌՆՈՒՄ

Քո կեանքը հարթ չի անցել, անկում, վերելք է եղել,
Եւ չի շոյել բախտը քեզ, խինդիդ մէջ վէրք է եղել,
Ցաւիդ մէջ դառը ծիծաղ, կատակիդ մէջ արտասուք,
Եւ բոլորը, բոլորը քեզ համար երգ է եղել...

Իր դժուարին ու միաժամանակ քաղցր անցեալին, մանկութեանը վերադարձի տողերից է, Մկրտիչ Սարգսեանի բազմաթիւ ստեղծագործութիւններից, որոնցում միահիւսուել է իր եւ իր հայրենիքի ճակատագիրը, ստեղծագործական ուղին:

Այս օրերին հանրապետութեան մշակութային օճախները նշում են Մ. Սարգսեանի ծննդեան 85-ամեակը: Մի գողտրիկ միջոցառում էր կազմակերպել նաեւ Հայաստանի Ազգային գրադարանը, որին ներկայ էին գրողի հարազատները, գրչակից ընկերները, ընթերցողներ: Ողջունելով ներկաներին գրադարանի փոխտնօրէն Ռաֆիկ Ղազարեանը խօսեց Մ. Սարգսեանի ստեղծագործական կեանքի, թողած գրական ժառանգութեան մասին. «Այսօրուայ միջոցառումը մի կարեւոր խորհուրդ եւս ունի. մայիսի 9-ին լրացաւ Հայրենական մեծ պատերազմի յաղթանակի տարելիցը: Իսկ Մկրտիչ Սարգսեանը եղել է զինուորը, մարտիկը, յաղթանակը կերտողներից մէկը», ասաց Ռ. Ղազարեանը:

Գրադարանի ցուցափեղկերում ներկայացուած էին Մկրտիչ Սարգսեանի հեղինակած եւ նրան նուիրուած գրքեր, թեւաւոր խօսքեր, լուսանկարներ, որոնք ժամանակակիցներին տանում էին հեռաւոր այն օրերը, երբ բախտ էր վիճակուել ապրել եւ ստեղծագործել Մկրտիչ Սարգսեանի, Սերօ Խանզադեանի, գրական միւս նշանաւորների հետ կողք կողքի: Մ. Սարգսեանի հետ կապուած հետաքրքիր յուշեր պատմեցին գրողներ Թաթուլ Բոլորչեանը, Նորայր Ադալեանը, Ռազմիկ Օհանջանեանը, Կորիւն Առաքելեանը, դերասան Վլադիմիր Աբաջեանը, ազգագրագէտ Վերժինէ Սվազլեանը եւ ուրիշներ: Ընորհակալական խօսք ասացին գրողի որդիները՝ արձակագիր Դաւիթ Սարգսեանը եւ «Հայաստան» հրատարակչութեան տնօրէն Վահագն Սարգսեանը: Դաւիթ Սարգսեանը յիշում է, որ իրենց տանը հօր կենդանութեան ժամանակ իսկական բոհեմական իրադրութիւն էր, որտեղ յաճախակի հաւաքւում էին ժամանակի հայ գրական կեանքը պայմանաւորող անհատները՝ Սեւակ, Համօ Սահեան, Սերօ Խանզադեան եւ ուրիշներ: Մկրտիչ Սարգսեանի մարդկային կերպարը, գեղարուեստական ստեղծագործութիւնները, անկողմնակալ վերաբերմունքը տրամադրում էին բոլորին: Օրւայ բանախօսներն իրենց ելոյթներով եւս մէկ անգամ վերահաստատեցին այն ճշմարտութիւնը, որ մեծերը չեն մեռնում:

«Դժուար կեանք է ապրել հայրս սով, որբութիւն, պատերազմ..., շատ դժուարություններ է տեսել եւ յաղթահարել այդ ամէնը», ասաց Դ. Սարգսեանը: Սակայն այսօր մեծ արձակագրի, բանաստեղծի գրական ժառանգութիւնն ըստ արժանւոյն գնահատուած չէ: Մինչդեռ Մ. Սարգսեանը բարձրարժէք չափածոյ եւ արձակ գործեր է թողել պատերազմի, հայրենասիրութեան, սիրային եւ այլ թեմաներով, որոնց հարկ է, որ անդրադառնան գրականագէտները:

Գրադարանում ցուցադրուեց նաեւ Մ. Սարգսեանին նուիրուած տեսանիւթ:

Մ. Սարգսեանը ծնուել է 1924 թ. մայիսի 2-ին, Ախալքալաքում: 1941 թ. աւարտելով տեղի միջնակարգ դպրոցը Ախալքալաքի Գումբուրդօ գիւղի դպրոցում աշխատել է որպէս հայոց լեզուի եւ գրականութեան ուսուցիչ: 1942-1945թթ. ծառայել է խորհրդային բանակում, մասնակցել Հայրենական մեծ պատերազմին: Մկրտիչ Սարգսեանը եղել է հրաձգային գումարտակի սպայակոյտի պետ: Պատերազմից յետոյ աշխատել է Ախալքալաքի Յովհ. Թումանեանի անուան միջնակարգ դպրոցում որպէս գիհղեկ եւ հայոց լեզուի ու գրականութեան ուսուցիչ: 1951 թ. Մ. Սարգսեանն աւարտել է Երեւանի Խ. Աբովեանի անուան հայկական մանկավարժական հիմնարկի լեզուագրական բաժանմունքը: 1952-1959 թթ. աշխատել է ՀԿԿ Կենտկոմում որպէս հրահանգիչ: 1959-1962 թթ. եղել է «Գրական թերթի» գլխաւոր խմբագիրը, 1962-1970-ին՝ «Հայաստան» հրատարակչութեան գլխաւոր խմբագիրը, 1970-1975 թթ. նոյն հրատարակչութիւնում աշխատել է որպէս աւագ խմբագիր: 1976 թ.- ից եղել է ՀԳՄ վարչութեան քարտուղար: Մ. Սարգսեանը հեղինակ է «Կեանքը կրակի տակ», «Ճակատագրով դատապարտուածները», «Սերժանտ Կարոն» եւ այլ գրքերի: Նրա «Սերժանտ Կարոն» վիպակը 1985 թ. բեմադրուել է Երեւանի փորձառական թատրոնում: Մ. Սարգսեանը պարգեւատրուել է Ժողովուրդների բարեկամութեան, Հայրենական պատերազմի առաջին եւ 2-րդ աստիճանների, Կարմիր աստղի շքանշաններով:

Մ. Սարգսեանի յիշողութեան կածաններում եւ գրքերում մշտապէս վառ են եղել ծնողների կերպարները: Տասնամեակներ շարունակ ստեղծագործել է հօր «ուշադիր եւ հոգատար» հայեացքի ներքոյ, որ իրեն էր նայում գրասեղանին սրբութեամբ պահուող նկարից.

«Մաքուր փայլում է արդէն
Գրասեղանն իմ փոշոտ,
Շողշողում ես դու իմ դէմ
Ծաղկաժպիտ, ծաղկաշոր...», գրել է Մ. Սարգսեանը:

Գրողի կեանքի երկինքը մթագնել է, երբ հեռու-հեռուներից պատերազմի բօթն է պայթել հայրենիքում: Եւ հազարաւոր նուիրեալների նման նա էլ նետուել է պատերազմի սեւ թեւերի մէջ: Արիւնոտ այդ օրերի մասին են պատմում նրա «Կեանքը կրակի տակ», «Սերժանտ Կարոն», «Ճակատագրով դատապարտուածները» գրքերը: Իսկ ռազմի դաշտում ընկեր եւ ամուսին կորցրած հայուհիների մասին գրել է.

«Նրանց վէրքը մահացու ծխում է ձեր սրտի մէջ,
Ձեր եւ անգութ Աստծու միջեւ դարձած քէն ու վէճ...
Նրանք ընկան ձեզ համար, որ դուք անբիծ մնայիք,
Սպասումով ձեր յամառ իրենց ճամբին մնայիք:
Բայց ճամբաները դատարկ ետ չբերին նրանց տուն,
Ճանկռտում է ձեր սիրտը տաք մենակութեան սեւ կատուն...
Եւ սպասելն է իզուր, եւ երազելն է իզուր,
Եւ ժամանակն է յամառ ձեր կարօտները լիզում... »:

Մկրտիչ Սարգսեանի գրական ճանապարհը միայն արձակով չի անցել: Հայրենի բնաշխարհի եւ նրա մարդկանց նկատմամբ անհուն սէրը, մանկութեան ու պատանեկութեան օրերը ներհուն եւ ինքնատիպ չափածոյ գործերի հիմքն են դարձել: Նրա բանաստեղծութիւնների բառերով գրուել են երգեր:

Գ. ՋՈՒԼՀԱԿԵԱՆ

AZTAG MEDIA
www.aztagmedia.com

ԼԵԶՈՒՆ ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԸ ՁԵՒԱՒՈՐԷ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐԴԵՕՔ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ՞Ն ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԼՈՒՐՋ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ԱՐԴԵՕՔ ՏԱՐԲԵՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐ ԽՕՍՈՂ ԱՆՁԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԿԵԴՐՈՆԱՆԱՅ ՆՈ՞Յ ԲԱՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ: ՍԹԱՆՖՈՐԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՄԷՋ ՄԱՐԴԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՋՂԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՒԻՇՆԵՐՈՒ ՕԺԱՆԴԱԿ ԴԱՍԱԽՕՍ ԼԵՐԱ ՊՈՐՈՏԻՑՔԻ, ՈՐ ՓՈՐՁԱՌԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԵՔԱՓԵՐՈՎ Կ'ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԷ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԸՄԲՌՆՈՂՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ, EDGE.ORG ԿԱՅՔԻՆ ՄԷՋ ԿԸ ԳՐԷ, ԹԷ ՏԱՐԲԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ ՏԱՐԲԵՐ ՁԵՒԻ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻՒՆ, ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ԼԵԶՈՒՆԵՐԸ ԽՈՐԱՊԷՍ ԿԸ ՁԵՒԱՒՈՐԵՆ ԿԵԱՆՔԸ ԴԻՏԵԼՈՒ ԵՒ ԱՊՐԵԼՈՒ ՄԵՐ ՄՕՏԵՑՈՒՄԸ:

Մարդիկ իրարու հետ կը հաղորդակցին գլխապտոյտ պատճառելու աստիճան այլազան լեզուներով, իրաքանչիւրը միւսէն տարբեր՝ բազմազան ձեւերով: Արդեօք մեր խօսած լեզուները կը ձեւաւորե՞ն աշխարհը ընկալելու, մտածելու եւ կեանքը ապրելու մեր մօտեցումը: Արդեօք տարբեր լեզուներ խօսող մարդիկ տարբե՞ր ձեւով կը մտածեն, պարզապէս որովհետեւ տարբեր լեզուներ կը խօսին: Արդեօք նոր լեզուներ սորվիլը կը փոխէ՞ մտածելու մեր ձեւը: Արդեօք բազմալեզու անձեր տարբե՞ր ձեւով կը մտածեն, երբ կը խօսին տարբեր լեզուներ:

Այս հարցումները կ'առնչուին ուղեղին ուսումնասիրութեան վերաբերող գրեթէ բոլոր գլխաւոր տարակարծութիւններուն: Փիլիսոփաներ, մարդաբաններ, լեզուագէտներ եւ հոգեբաններ սերտած են զանոնք, անոնց անդրադարձները յատկանշական են քաղաքականութեան, օրէնսգիտութեան եւ կրօնի մէջ: Այսուհանդերձ, հակառակ այս հարցերուն ստացած յարատեւ ուշադրութեան եւ անոնց շուրջ ստեղծուած բանավէճերուն, մինչեւ վերջերս փորձառական գիտութեան մէջ շատ քիչ աշխատանք տարուած է՝ պատասխաններ գտնելու համար: Երկար ժամանակ այն գաղափարը, թէ լեզուն կը ձեւաւորէ մտածողութիւնը, լաւագոյն պարագային կը նկատուէր անքննելի եւ շատ յաճախ՝ պարզապէս սխալ: Սթանֆորտ համալսարանին եւ Մասաչուսեցի արհեստագիտական հիմնարկին կողմէ կատարուած ուսումնասիրութիւններ նպաստած են վերարծարծելու հարցը: Աշխարհի տարբեր կողմերէն՝ Չինաստանէն, Յունաստանէն, Չիլիէն, Ինտոնեզիայէն, Ռուսիայէն եւ Աւստրալիոյ բնիկներուն բնակավայրերէն հաւաքուած տուեալները կ'ապացուցեն, թէ տարբեր լեզուներ խօսող ժողովուրդներ, իրօք, տարբեր ձեւով կը մտածեն, եւ թէ՝ նոյնիսկ քերականական նրբութիւններ կրնան խորապէս իրենց ներգործութիւնը ունենալ աշխարհը ընկալելու մեր մօտեցումին մէջ: Լեզուն մարդկային իւրայատուկ պարգեւ մըն է եւ կեդրոնական տեղ ունի մարդկային մեր փորձառութեան մէջ: Մեր մտաւոր կեանքը կառուցելու անոր դերին արժեւորումը մեզ քայլ մը աւելի կը մօտեցնէ՝ հասկնալու մարդկութեան բնոյթը:

Կարելի է ընկերային հարուստ կեանք մը ապրիլ առանց տեսողութեան կամ լսողութեան: Սակայն ինչպիսի՞ կեանք մը պիտի ապրէինք, եթէ երբեք սորված չըլլայինք լեզու մը: Պիտի կարենայի՞նք ունենալ բարեկամներ, կրթութիւն, գործ, ընտանիք: Լեզուն շատ հիմնական է մեր գոյութեան համար: Անիկա այնքա՜ն խորապէս մաս կը կազմէ մարդկային մեր բնոյթին, որ կարելի չէ երեւակայել կեանք՝ առանց լեզուի: Սակայն արդեօք լեզուները պարզապէս միջոցնե՞ր են մեր մտածումները արտայայտելու, թէ անոնք խորքին մէջ իրե՜նք կը ձեւաւորեն մեր մտածումները:

ՏԱՐԲԵՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

Այն հարցումները, որոնք կը վերաբերին մտածում ձեւաւորելու լեզուի դերին, կը բխին այն պարզ դիտարկութենէն, թէ լեզուները կը տարբերին իրարմէ: Իրօք, անոնք շատ կը տարբերին: Նկատի ունենանք հետեւեալ վարկածային օրինակը. «Պուշ կարդաց Չոմսքիի վերջին գիրքը»: Այս նախադասութիւնը անգլերէնով ըսելու համար պէտք է ժամանակը նշել՝ փոխակերպելով բայը: Ինտոնեզերէնի մէջ պէտք չունինք (աւելի ճիշդ՝ կարելի չէ) փոխակերպել բայը՝ ժամանակը նշելու համար: Ռուսերէնի մէջ պէտք է փոխակերպել բայը՝ ժամանակի եւ սեռի համաձայն, նաեւ յստակեցնելու, թէ Ճորճ Պուշ ամբողջութե՞մբ կարդացած է գիրքը, թէ միայն մասամբ. երկու պարագաներուն ալ բայի տարբեր ձեւեր պէտք է գործածուին: Թրքերէնի մէջ պէտք է բայով արտայայտել, թէ ինչպէ՞ս ստացած ենք այս տեղեկութիւնը. եթէ ականատես եղած ենք, բայի որոշ ձեւ մը կը գործածենք, իսկ եթէ պարզապէս լսած ենք այս մասին, կարդացած կամ հետեւցուցած՝ Պուշի մէկ արտայայտութենէն, բայի տարբեր ձեւեր կը գործածենք:

Յայտնապէս լեզուներ տարբեր բաներ կը պահանջեն խօսողներէն: Արդեօք ասիկա կը նշանակէ, թէ զանոնք խօսող անձերը տարբե՞ր կը մտածեն աշխարհի մասին: Արդեօք անգլերէն, ինտոնեզերէն, ռուսերէն եւ թրքերէն խօսող անձերը տարբե՞ր ձեւով կ'ապրին, կը դասաւորեն եւ կը յիշեն իրենց փորձառութիւնները, պարզապէս որովհետեւ տարբեր լեզուներ կը խօսին: Կարգ մը գիտնականներու համար պատասխանը բացայայտօրէն այո՛ է: Պարզապէս հետեւեցէք, թէ մարդիկ ի՛նչ ձեւով կը խօսին, պիտի ըսէին անոնք: Վստահաբար տարբեր լեզուներ խօսող անձերու ուշադրութիւնը կը կեդրոնանայ տարբեր երեւոյթներու վրայ. անոնք կ'ընկալեն ուշագրաւօրէն տարբեր երեւոյթներ, որպէսզի կարենան պատշաճօրէն գործածել իրենց լեզուն:

Հակառակ թեզը պաշտպանող գիտնականներ տարբերութիւն չեն գտներ համոզիչ կերպով խօսելու մարդոց կարողութեան միջեւ: Լեզուական մեր բոլոր արտայայտութիւնները ծանծաղ են, մեր տրամադրութեան տակ գտնուող տեղեկութիւններուն միայն փոքր մէկ մասը կը պարունակեն, կ'ըսեն անոնք: Եթէ անգլիախօս անձեր իրենց գործածած բայերով չեն փոխանցեր այն տեղեկութիւնները, զորս կը փոխանցեն ռուսախօսներն ու թրքախօսները, ասիկա չի նշանակեր, թէ անգլիախօսները կարեւորութիւն չեն տար նոյն բաներուն. այլ պարզապէս կը նշանակէ, թէ անոնք չեն խօսիր այս բաներուն մասին, կը վիճին անոնք: Թերեւս մարդիկ կը մտածեն նոյն ձեւով. կը նկատեն նոյն բաները. սակայն պարզապէս տարբեր ձեւով կը խօսին:

Անոնք. որոնք կը հաւատան լեզուական լուրջ տարբերութիւններու. կը վիճին, թէ բոլոր ժողովուրդները չեն կեդրոնանար նոյն բաներուն վրայ: Եթէ այդպէս ըլլար. ապա դիրին պիտի ըլլար այլ լեզուներ սորվիլը: Դժբախտաբար նոր լեզու մը սորվիլը (մանաւանդ լեզու մը, որ սերտօրէն առնչուած չէ մեր խօսած լեզուին), երբեք դիւրին չէ: Յայտնապէս անիկա կը պահանջէ ուշադրութիւն կեդրոնացնել շարք մը նոր տեսակի իւրայատկութիւններու վրայ: Նոր լեզու մը սորվիլը պարզապէս անոր բառապաշարը սորվելէ աւելին կը պահանջէ: Անիկա կ'ենթադրէ ուշադրութիւն կեդրոնացնել ճիշդ այն բաներուն վրայ, որոնք մեզի կու տան մեր ըսելիքին անհրաժեշտ տեղեկութիւնները:

Նման վիճարկութիւններ գոյութիւն ունին դարերէ ի վեր: Ոմանք վիճած են, թէ անկարելի է, որ լեզուն ձեւաւորէ միտքը, իսկ ուրիշներ վիճած են, թէ անկարելի է, որ լեզուն իր ազդեցութիւնը չէ գործած մեր մտածողութիւնը ձեւաւորելու մէջ: Վերջերս յաջողած ենք գտնել նոր միջոցներ՝ փորձառական քննութեան ենթարկելու այս հնադարեան բանավէճին գլխաւոր հարցերը եւ յանգած ենք զարմանահրաշ արդիւնքներու: Հետեւաբար, փոխանակ հարց տալու, թէ արդեօք ո՞ր գաղափարը ճիշդ կրնայ ըլլալ եւ ո՞ր գաղափարը՝ սխալ, տեսնենք, թէ ի՛նչ է ճիշդը:

ՏԱՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ԸՄԲՌՆՈՒՄ

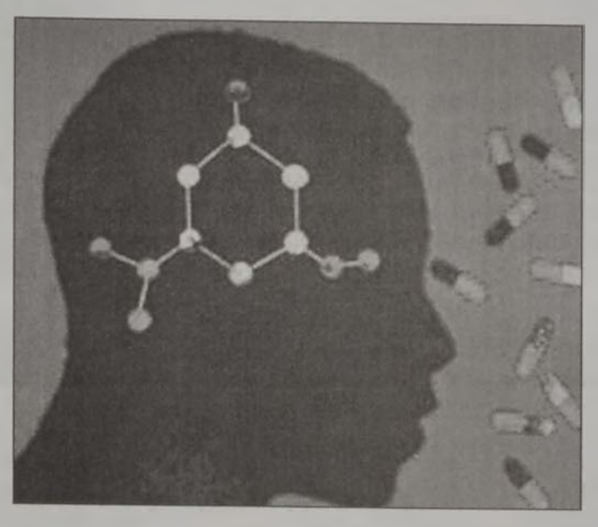
Հիւսիսային Աւստրալիոյ արեւմտեան ծայրամասին, Քէյփ Եորքի Փորմփուրաու բնակավայրին մէջ կ'ապրին Աւստրալիոյ քուուք թաայորի բնիկները: Անոնք իւրայատուկ կերպով կը խօսին տարածքի մասին: Փոխանակ գործածելու «աջ», «ձախ», «առջեւ», «ետեւ» բառերը, որոնք տարածքը կը բնորոշեն դիտողին աչքով, քուուք թաայորիները, Աւստրալիոյ բնիկ բազմաթիւ այլ ցեղախումբերու պէս, տարածք մը բնորոշելու համար կը գործածեն կողմնորոշումի հիմնական սկզբունքները. հիւսիս. հարաւ. արեւելք. արեւմուտք: Եւ ասիկա՝ բոլոր մակարդակներու վրայ. ինչ որ կը նշանակէ. թէ հարկ է ըսել՝ «մրջիւն մը կայ հարաւարեւելեան ոտքիդ վրայ» կամ՝ «գաւաթը քիչ մը հիւսիս հիւսիսարեւելք տար»: Նման լեզու մը խօսելու հետեւանքներէն մէկը այն է. թէ հարկ է տեւաբար կողմնորոշուած մնալ. այլապէս կարելի չէ խօսիլ: Քուուք թաայորիներուն բարեւելու բնական ձեը հարցում մըն է. «Ո՞ւր կ'երթաս»: Պատասխանը պէտք է ըլլայ նման բան մը. «Հարաւ- հարաւարեւելք՝ տարածութեան կեդրոնը»: Եթէ չէք գիտեր, թէ ո՛ր կողմը կը գտնուիք, չէք կրնար նոյնիսկ «բարեւ»էն անդին անցնիլ:

Արդիւնքը խոր տարբերութիւն մըն է նաեւլու կարողութեան եւ տարածքի գիտութեան՝ այն անձերուն միջեւ, որոնց խօսած լեզուն գլխաւորաբար կը կեդրոնանայ լեզուական բացարձակ հասցէներ պարունակող շրջագիծերու վրայ (ինչպէս՝ քուուք թաայորիները), եւ անոնց, որոնց լեզուն կախեալ է յարաբերական հասցէներու շրջագիծէ մը (ինչպէս՝ անգլիախօսները): Այլ խօսքով՝ թուուք թաայորիներու լեզուն խօսողները անգլիախօսներէն աւելի լաւ գիտեն չկորսընցնել իրենց կողնորոշումը, տեւաբար հետեւիլ որոշ ուղղութեան մը եւ գիտնալ, թէ ո՛ւր կը գտնուին, նոյնիսկ՝ անծանօթ դաշտավայրերու մէջ կամ անծանօթ շէնքերու: Ինչ որ իրենց առիթ կու տայ կամ իրականութեան մէջ՝ կը ստիպէ այսպէս վարուիլ, անոնց լեզուն է: Անոնց ուշադրութիւնը այս ձեւով կեդրոնանալու վարժուած ըլլալով՝ զանոնք կը զինէ նաեւլու ուշագրաւ կարողութիւններով, որոնք ցարդ մարդկային կարողութենէն վեր կը նկատուէին: Եւ որովհետեւ տարածքը մտածողութեան հիմնական բնագաւառ մըն է, անոր մասին մտածելու մարդոց մօտեցումը վերջ չի գտներ այստեղ: Մարդիկ տարածութեան իրենց ըմբռնողութեամբ կը կառուցեն աւելի բարդ եւ աւելի վերացական գաղափարներ, ինչպէս՝ ժամանակ, երաժշտական ձայնաստիճան, ազգականական յարաբերութիւններ, բարոյականութիւն եւ զգացական ապրումներ, որոնք կախեալ են տարածքի մասին մտածելու եղանակէն: Հետեւաբար, եթէ քուուք թաայորիները տարբեր ձեւով կը մտածեն տարածութեան մասին, արդեօք անոնք տարբեր ձեւով կը մտածեն նաեւ ա՞յլ բաներու մասին, ինչպէս՝ ժամանակ:

ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԸՄԲՌՆՈՒՄ

Այս գաղափարը փորձարկելու համար անոնց տուած ենք շարք մը նկարներ, որոնք ցոյց կու տային ժամանակի որոշ թաւալում մը. օրինակ՝ ծերացող մարդիկ, մեծցող կոմբիլոս մը: Անոնց պարտականութիւն տուած էինք խառնուած նկարները շարել գետինը եւ ցոյց տալ ժամանակի ճշգրիտ ընթացք մը: Իւրաքանչիւր անձ քննութեան ենթարկեցինք տարբեր միջավայրի մէջ, ամէն անգամ՝ տարբեր ուղղութեան վրայ: Եթէ այս քննութիւնը կատարուէր անգլիախօս անձերու վրայ, անոնք նկարները պիտի շարէին այնպէս, որ ժամանակը ընթանար ձախէն աջ: Եբրայերէն խօսող անձեր զանոնք պիտի շարէին աջէն ձախ՝ ապացուցելով. թէ գրելու ուղղութիւնը դեր մը ունի: Սակայն ինչպէ՞ս պիտի շարէին քուուք թաայորիները. որոնք չունին «աջ» եւ «ձախ» բառերը:

Քուուք թաայորիները նկարները աւելի յաճախ չշարեցին ձախէն աջ. քան՝ աջէն ձախ, ոչ ալ աւելի մօտ կամ հեռու՝ իրենց մարմնէն: Սակայն անոնց դասաւորումները պատահական չէին: Կար կրկնութիւն մը, որ պարզապէս կը տարբերէր անգլիախօսներէն: Ժամանակը փոխանակ ձախէն աջ դասաւորելու, գայն դասաւորած էին արեւելքէն արեւմուտք: Այսինքն, երբ նստած էին դէպի հարաւ, անոնց շարած նկարները կ'ուղղուէին ձախէն աջ: Երբ նստած էին դէպի հիւսիս, նկարները շարուած էին աջէն ձախ: Երբ նստած էին դէպի արեւելք, նկարները կը մօտենային անոնց մարմնին: Անոնց երբեք չէինք ըսած, թէ ո՛ր ուղղութեան վրայ կը գտնուէին: Քուուք թաայորիները ոչ միայն յաճախ մեզմէ աւելի լաւ գիտէին իրենց ուղղութիւնը, այլ նաեւ ինքնեկ մղումով օգտագործած էին տարածքի եւ ուղղութեան իրենց ըմբռնումը՝ ժամանակի իրենց պատկերացումը կառուցելու համար:

Ժամանակի պատկերացումը կը տարբերի լեզուներու միջեւ: Օրինակ, անգլիախօսները հակամէտ են ժամանակի մասին խօսելու տարածքային հորիզոնական փոխաբերութիւններով, ինչպէս՝ «լաւագոյնը մեր դիմացն է», «յոռեգոյնը ձգեցինք մեր ետին»: Մինչդեռ մանտարին խօսողները ժամանակի ուղղահայեաց փոխաբերութիւն մը ունին. օրինակ, յաջորդ ամիսը «վարի ամիս» է. անցեալ ամիսը՝ «վերի ամիս»: Մանտարին խօսողները անգլիախօսներէն շատ աւելի յաճախ ուղղահայեաց փոխաբերութիւններով կը խօսին ժամանակի մասին: Հետեւաբար արդեօք անոնք աւելի ուղղահայեա՞ց ձեւով կը մտածեն, քան՝ անգլիախօսները: Պահ մը երեւակայեցէք հետեւեալ պարզ փորձարկութիւնը. կանգնած եմ ձեր կողքին, մատնացոյց կ'ընեմ տարածութեան մէջ կէտ մը՝ ճիշդ ձեր դիմաց եւ ձեզի կ'ըսեմ. «Այս կէտը այսօրն է, ո՞ւր պիտի տեղադրէիք երէկը եւ ո՞ւր վաղը: Անգլիախօսները գրեթէ միշտ հորիզոնական գիծի վրայ կը տեղադրեն զանոնք: Սակայն մանտարին խօսողները անգլիացիներէն 7 կամ 8 անգամ աւելի յաճախ կը նշեն ուղղահայեաց կէտեր:

Նոյնիսկ ժամանակի ըմբռնումի աւելի հիմնական երեւոյթներ կրնան կրել լեզուի ազդեցութիւնը: Օրինակ, անգլիացիք կը նախընտրեն տեւողութեան մասին խօսիլ երկարութեան չափով, ինչպէս՝ «կարճ խօսք», «երկար հանդիպում», մինչդեռ սպանախօսները եւ յունախօսները կը նախընտրեն ժամանակի մասին խօսիլ քանակութեամբ եւ կը գործածեն «շատ», «մեծ» եւ «փոքր» ածականներ, քան թէ՝ «կարճ» կամ «երկար»: Ըմբռնողութեան կապուած նման կարողութիւններու (ինչպէս՝ տեւողութիւնը չափելու) ուսումնասիրութիւնը ցոյց կու տայ, թէ տարբեր լեզուներ խօսող ժողովուրդներ կը տարբերին իրենց լեզուին յատուկ փոխաբերութիւններով: Այսպէս, անգլիախօսներ աւելի հաւանական է, որ շփոթի մատնուին հեռաւորութեան վերաբերող տեղեկութեամբ մը. անոնք կը կարծեն, թէ աւելի երկար գիծ մը աւելի երկար ժամանակ կը մնայ պաստառի մը վրայ, մինչդեռ յունախօսները աւելի հաւանական է, որ շփոթի մատնուին քանակական տեղեկութիւններով. անոնք կը կարծեն, թէ այն ամանը, որ աւելի լեցուն է, աւելի երկար կը մնայ պաստառին վրայ:

Այստեղ կայ կարեւոր հարց մը. արդեօք լեզո՞ւն որոշած է այս տարբերութիւնները սկիզբէն, թէ մշակութային այլ երեւոյթի մը արդիւնք են անոնք: Անշուշտ անգլիախօսներուն, մանտարին խօսողներուն, յունախօսներուն, սպանախօսներուն եւ քուուք թաայորիներուն կեանքերը կը տարբերին անհամար ձեւերով: Սակայն ինչպէ՞ս կրնանք գիտնալ, թէ արդեօք լեզո՞ւն է, որ կը ստեղծէ մտածողութեան այս տարբերութիւնները, թէ՝ անոնց մշակոյթին մէջ այլ երեւոյթ մը:

ԳՈՅՆԻ ԸՄԲՌՆՈՒՄ

Այս հարցումին պատասխանելու միջոցներէն մէկն է մարդոց սորվեցնել նոր ձեւի խօսելաձեւեր եւ տեսնել, թէ անոնց մտածելու ձեը ինչպէ՞ս կը փոխուի: Մեր գիտաշխատանոցներուն մէջ անգլիախօսներու սորվեցուցած ենք ժամանակի մասին խօսիլ տարբեր ձեւերով: Օրինակ, անոնց սորվեցուցած ենք գործածել յունարէնի յատուկ քանակական փոխաբերութիւններ՝ ժամանակի տեւողութիւնը նկարագրելու համար եւ մանտարինի յատուկ ուղղահայեաց փոխաբերութիւններ՝ դէպքերու յաջորդականութիւնը որոշելու համար: Երբ անգլիախօսներ սորված են նոր ձեւերով խօսիլ ժամանակի մասին. անոնց ըմբռնելու կարողութիւնը սկսած է նմանիլ յունախօսներուն եւ մանտարին խօսողներուն: Ասիկա մտածել կու տայ, թէ լեզուն իրօք, կրնայ պատճառաբանական դեր խաղալ մեր մտածողութեան մէջ: Գործնական առումով՝ ասիկա կը նշանակէ, թէ երբ կը սորվինք նոր լեզու մը, ոչ թէ պարզապէս կը սորվինք նոր ձեւով խօսիլ, այլ նաեւ անուղղակիօրէն կը սորվինք նոր մտածելաձեւ: Տարածութեան եւ ժամանակի նման մտածողութեան վերացական կամ բարդ բնագաւառներէն անդին՝ լեզուները նաեւ դերակատար են տեսողական ըմբռնումի հիմնական երեւոյթներու մէջ: Օրինակ՝ գոյներ զանազանելու մեր կարողութեան: Տարբեր լեզուներ գոյները կը դասաւորեն տարբեր ձեւերով. ոմանք շատ աւելի տարբերութիւններ կը նշեն գոյներու միջեւ եւ սահմանները երբեմն չեն համապատասխաներ լեզուներու միջեւ:

Քննելու համար, թէ գոյներու լեզուն կ'առաջնորդէ գոյներու ըմբռնումի տարբերութիւններու, բաղդատած ենք ռուսախօսներու եւ անգլիախօսներու կարողութիւնը՝ կապոյտի երանգները զանազանելու մէջ: Ռուսերէնի մէջ չկայ բառ մը, որ կը պարունակէ բոլոր այն գոյները, որոնք անգլերէնի մէջ ծանօթ են իբրեւ «կապոյտ»: Ռուսերէնի մէջ պարտաւորիչ է տարբերութիւնը բաց կապոյտին (կոլուպոյ) եւ մութ կապոյտին (սինիյ) միջեւ: Արդեօք այս գատորոշումը կը նշանակէ, թէ ռուսախօսներուն համար սինիյ կապոյտը շատ աւելի տարբե՞ր կ'երեւի քան կոլուպոյը: Ուսումնասիրութիւններուն արդիւնքը, իրօք, կ'ըսէ այո՛: Ռուսախօսներ շատ աւելի արագ կը տարբերեն կապոյտի երանգները, որոնք տարբեր անուններ ունին ռուսերէնի մէջ, մինչդեռ անգլիախօսներուն համար բոլոր երանգները կը բնորոշուին մէկ բառով՝ «կապոյտ», իսկ կապոյտի երանգներուն հակազդելու ժամանակը չի տարբերիր անոնց քով:

Աւելի՛ն. ռուսերէնին այս առաւելութիւնը կ'անհետանայ, երբ ռուսախօսներէն կը պահանջուի կատարել բերանացի որոշ պարտականութիւններ, ինչպէս՝ շարք մը թիւեր արտասանել գոյնի տարբերութիւններ որոշելու ժամանակ. սակայն այս առաւելութիւնը անփոփոխ կը մնայ նոյնքան դժուար տարածքի վերաբերող պարտականութիւն մը կատարելու ժամանակ, ինչպէս՝ յիշողութեան մէջ տեսողական նոր պատկեր մը պահել: Ասիկա ցոյց կու տայ, թէ լեզուն բնական դեր մը կը խաղայ ըմռնելու հիմնական կարողութեան մէջ, եւ լեզո՛ւն է, որ կը ստեղծէ ըմբռնողութեան տարբեր ձեւերը՝ ռուսախօսներուն եւ անգլիախօսներուն քով:

Երբ ռուսախօսներ մտածելու ժամանակ կը ստիպուին կատարել բերանացի պարտականութիւն մը, որ միջամուխ կ'ըլլայ իրենց մտածելու գործընթացին, ինչպէս՝ թիւեր արտասանել, անոնց լեզուի հասողութիւնը կը տկարանայ, եւ ռուսերէնի ու անգլերէնի միջեւ տարբերութիւնը կը վերանայ:

Լեզուական նոյնիսկ աննշան երեւոյթներ կրնան լուրջ անդրադարձներ ունենալ աշխարհը դիտելու ենթագիտակցային մղումին վրայ: Օրինակ սեռերու տարբերութիւնը՝ քերականութեան մէջ: Սպաներէնի եւ ռոմանական լեզուներուն մէջ գոյականները իգական են կամ արական: Բազմաթիւ այլ լեզուներու մէջ գոյականները բաժնուած են շատ աւելի բազմաթիւ սեռերու կամ տեսակներու: Օրինակ, Աւստրալիոյ բնիկներուն լեզուներուն մէջ կան 16 «սեռեր» կամ «տեսակներ», որոնք բաժնուած են որսորդական զէնքերու, շնատամներու, փայլուն բաներու, «կիներու, կրակի եւ վտանգաւոր այլ բաներու միջեւ», ինչպէս նկարագրած է լեզուագէտ Ճորճ Լաքոֆ:

ԻՐԵՐՈՒ ԸՄԲՌՆՈՒՄ

Լեզուի մը մէջ քերականական տարբեր սեռեր կամ տեսակներ ունենալ կը նշանակէ ունենալ բառերու շարքեր, որոնք քերականօրէն կը գործածուին տարբեր կամ նոյն ձեւերով: Սակայն արդեօք ռուսերէն քերականութեան մէջ աթոռը իբրեւ արական եւ անկողինը իբրեւ իգական գործածելը կը նշանակէ, թէ ռուսախօսները աթոռը կը նմանցնեն տղամարդո՞ւ եւ անկողինը՝ կնո՞ջ: Յայտնապէս այսպէս է: Ուսումնասիրութեան մը մէջ գերմանախօսներէ եւ սպանախօսներէ պահանջեցինք նկարագրել «բանալի» բառը, որ արական է գերմաներէնի մէջ եւ իգական՝ սպաներէնի: Գերմանախօսները աւելի հակամէտ էին գործածելու «կարծր», «ծանր», «մետաղային», «անհարթ», «սղոցաձեւ» եւ «գործածական» ածականները, մինչդեռ սպանախօսները հակամէտ էին գործածելու «ոսկեայ», «նրբաշխատ», «փոքրիկ», «սիրուն», «փայլուն» ածականները: Իսկ ուսումնասիրութիւնը կատարուած էր անգլերէնով, որուն մէջ քերականութիւնը սեռերու բաժնուած է: Կարելի է նաեւ ապացուցել, թէ լեզուի մը ներհուն երեւոյթները կը ձեւաւորեն մարդոց մտածողութիւնը: Օրինակ, եթէ անգլիախօսներուն սովեցնենք սեռերու բաժնուած քերականական համակարգեր, իրերու անոնց ըմբռնումը կը փոխուի: Հետեւաբար նոյնիսկ

Շար.ը՝ էջ 10

Պատրաստեց՝ Լ. ԿԻՒԼՈՅԵԱՆ - ՍՐԱՊԵԱՆ

Ի ՎԵՐՋՈՅ, ԱԳՌԱՒԱՔԱՐԷՆ ԴՈՒՐՍ ՊԻՏԻ ԳԱ՞Յ ՄՀԵՐ

«Միեր կ'ըսէ.- «Աշխարհը չար է տակաւին,
Աշխարհք փոխուեր է, մարդիկ մանրացեր են.
Ես եթէ ելնեմ, դուրս գամ,
Այդ հողն ինծի չի վերցներ:
Աղէկ է որ ես հոս մնամ իմ տեղ,
Մինչեւ կորեկը մեծնայ ինչպէս մասուր,
Մինչեւ գարին ըլլայ ինչպէս սալոր:
Հողն ամրանայ իմ ոտքին տակ,
Ես նոր կ'ելնեմ քարէն դուրս»:
(Կ. Սասունի, «Սասունցի Դաւիթ»,
Պէյրութ,1947)

Ե՞րբ, ե՞րբ դուրս պիտի գաս, Միե՛ր...

Ահա դարերէ ի վեր դուն քեզ բանտարկեր ես Սասնայ բարձրիկ լեռներու այդ խո՛ր քարայրին մէջ ու կը սպասես համբերութեամբ, կը սպասես, որ աշխարհ փլի եւ վերստին կառուցուի, կը սպասես, որ հողը ամո՛ւր ըլլայ հրեղէն ձիուդ՝ Քուրքիկ Ջալալիի սմբակներուն տակ: Ու մենք, առանց յուսահատելու, քեզ կը սնուցենք, որ դիմանաս, եւ երբ արդար կարգեր տիրեն ի վերայ այս աշխարհի, գաս ու վերստին տիրութիւն ընես հողերուդ եւ ժողովուրդիդ: Միե՛ր...

Արդե՞օք կը մօտենայ դուրս գալու պահդ...

Արդե՞օք հին աշխարհի մը փլուզման եւ նորի մը կերտումի անցման ժամանակները հասանք, ու վկաները պիտի հանդիսանանք մեծ յեղափոխութեան...

Փլա՛ւ Պերլինի պատը:

Ինքն իր վրայ ինկա՛ւ Խորհրդային Միութիւնը:

Ու մեր աչքերուն առջեւ կը ճարճատի՛ Նոր Հռոմը՝ սեփական փառքի գագաթնակէտին հասած:

Արդեօ՞ք...

Արդեօ՞ք մարդկութիւնը խելքի կու գայ եւ կ'անդրադառնայ, որ բան մը պէտք է փոխուի...

Ու փոխուի այնպէս, որ ոչ ոք ինքզինք դուրս մնացած զգայ Երկիր կոչուած այս տիեզերանաւէն:

Փոխուի, այն հասկացողութեամբ, որ ապրելու իրաւունքը բոլորինն է, մարդավայել ապրելու, առանց որ որեւէ հաւաքականութիւն ուրիշին գլանայ այն իրաւունքները, որ իրեն վերապահուած կը դաւանի, առանց որ ոեւէ անհատ կամ անհատներու որեւէ խումբ, որքան ալ մեծ ըլլայ ան, ուրիշ ոեւէ անհատի կամ անհատներու որեւէ խումբի ի՛ր կամքը պարտադրելու, ի՛ր ուզած ապրելակերպը ստիպելու իրաւունք ունենայ, եւ միայն, միայն, միա՛յն հաւաքաբար ու բոլորին հաւասար մասնակցութե՛ամբ տրուած որոշումները ըլլան պարտադիր, բոլորի՛ն պարտադիր:

Փոխուի այն գիտակցութեամբ, որ բոլորս, անխտիր բոլորս, նոյն Եւային սերունդներն ենք, եւ թէ՝ օժտուած ենք նոյն կարողութիւններով, նոյն առաւելութիւններով ու նոյն թերութիւններով, եւ թէ՝ բոլորս կը վայելենք հաւասար իրաւունքներ:

Առաջին հերթին՝ հողի իրաւունքը, այսինքն տան, երդիքի՝ պատսպարուելու համար բնութեան վերիվայրումներէն, վտանգներէն, գիշերը անխռով քնանալու եւ ցերեկը անկաշկանդ մեր առօրեան տնօրինելու համար, մեր հիմնական պէտքերը հոգալու համար:

Այլեւ՝ նուազագոյն սնունդի իրաւունքը, խնամքի, դեղորայքի ու մասամբ նորին, առանց անտեսելու ուսման իրաւունքը, եւ այլ մարդկային իրաւունքներ, որոնք ամրագրուած են ՄԱԿ-ի «տիեզերական» հռչակագրին մէջ:

Այդ մարդկային իրաւունքներուն մաս կը կազմեն նաեւ աշխարհի բնական հարստութիւններէն հաւասարապէս օգտուելու իրաւունքը, եւ մանաւանդ մշակութային ինքնութեան իրաւունքը՝ սեփական լեզուն խօսելու, սեփական գիրն ու գրականութիւնը, արուեստները, հաւատալիքները, բարքերը եւ սովորութիւնները ունենալու եւ զանոնք վայելելու, կիրարկելու կամ անոնցմէ հրաժարելու իրաւունքը:

Այս բոլորը, սակայն, յաճախ կ'ոտնակոխուին, կ'անտեսուին, արհամարհանքի կամ նոյնիսկ հալածանքի կ'ենթարկուին տիրապետող հաւաքականութիւններու կողմէ, նոյնիսկ՝ երբեմն այսպէս կոչուած շատ «յառաջացած» կամ «զարգացած» երկիրներու մէջ:

«Ճարտարարուեստականացած երկիրներն ու բազմազգեան ընկերութիւնները ստեղծած են տնտեսական եւ ռազմաքաղաքական ներդրումի եւ օգնութեան այնպիսի դրութիւն մը, որ թերաճ երկիրները կը տեղադրէ դրամատիրական համակարգի տնտեսական եւ քաղաքական ծրագիրներուն ու ռազմավարութեան շրջագծին մէջ եւ կը վտանգէ անոնց ինքնուրոյնութիւնն ու ինքնիշխանութիւնը», կը գրէ ՀՅԴ Ծրագիրը (1998), ապա կ'աւելցնէ. «Թերաճ երկիրներուն կը պարտադրուի որդեգրել տնտեսական եւ ընկերային քաղաքականութիւն մը, որ կը նուիրագործէ սանձարձակ շուկայական տնտեսութեան դրութիւնը. կը ծառայէ իշխող խաւի մը մօտ դրամագլուխի կեդրոնացումին, ինչպէս նաեւ՝ սակաւապետական ու իշխանակեդրոն վարչակարգերու հաստատումին»:

Հակառակ արձանագրուող բոլոր յաջողութիւններուն եւ իրականացող յառաջդիմութիւններուն՝ գիտութեան, արհեստագիտութեան, հաղորդակցութեան, ինչպէս նաեւ՝ արուեստներու եւ այլ մարզերու մէջ, աշխարհի վրայ տակաւին (շամբերու) օրէնքն է որ կը տիրապետէ յաճախ, եւ «իրաւունքը՝ զօրաւորին» սկզբունքն է, որ կը կիրարկուի, նոյն այն ընկերութիւններուն կամ հաւաքականութիւններուն կողմէ, որոնք մարդկային իրաւունքներու պաշտպանի հանգամանքով կը յաւակնին ճանչցուիլ:

Մինչ Ասիոյ, Ափրիկէի, հարաւային եւ կեդրոնական Ամերիկաներու եւ նախկին Խորհրդային միութեան նորազատ երկիրներու ժողովուրդներու ժողովրդավարական կարգավիճակները կը դրուին լուսարձակի տակ, եւ այդ ժողովուրդները կ'ենթարկուին քննութեան, պարսաւանքի կամ բարոյախօսակա՛ն դասաւանդութեան, մենք կը տեսնենք՝ ինչպէ՛ս փտածութիւնը, կաշառակերութիւնը, շահամոլութիւնը, ագահութիւնը եւ մարդկային բարոյականութեան այլ ախտեր տակաւին կը վարակեն նոյն այդ դասերը տուող եւ իրենք գիրենք ժողովրդավա՛ր դաւանող երկիրներու ղեկավար խաւերը:

Տնտեսական տագնապի վարագոյրին ետեւ քաղաքակրթական տագնապ մըն է, որ կ'ապրինք ներկայիս Արեւմուտքի քաղաքակրթութեան, կամ՝ արեւմտեան քաղաքակրթութեան. տագնապ, որ փարատելու համար շատ աւելիին կը կարօտի, քան Մ20 (20 մեծերու) միօրեայ պարբերական հանդիպումները, որոնցմէ մէկն ալ այս ապրիլին տեղի ունեցաւ Անգլիոյ, Լոնտոնի՛ մայրաքաղաքին մէջ:

Ինչպէ՞ս չվերյիշել, անգամ մը եւս, Վահան Նաւասարդեանի քաղաքական կտակին հետեւեալ տողերը.

«Արցունք եւ արիւն չտեսնել հայ ժողովուրդի աչքերուն մէջ:
Հայ շինականը տէր դարձնել իր արդար վաստակին:
Հաւատացեալը ազատ ձգել անվախօրէն իր Աստծուն աղօթելու:
Խորտակել հայ մտածումին վրայ ծանրացած շղթաները:
Հայ լեզուն ազատել զինք կաշկանդող կապանքներէն:
Թոյլ տալ, որ հայ հանճարը ազատօրէն ծաղկի ու ստեղծագործէ իր ազատ հայրենիքին մէջ:
Ազատ տեսնել հայ քաղաքացին ազատ Հայաստանի մէջ»:

Վերցուցէք «հայ» բառը վերեւի մէջբերումէն, զայն փոխարինեցէք «մարդ» բառով, եւ «Հայաստան»ի տեղ դրէք «աշխարհ», եւ կը ստանաք տեսլական մը, որ սահմանուած է համայն մարդկութեանը ըլլալու:

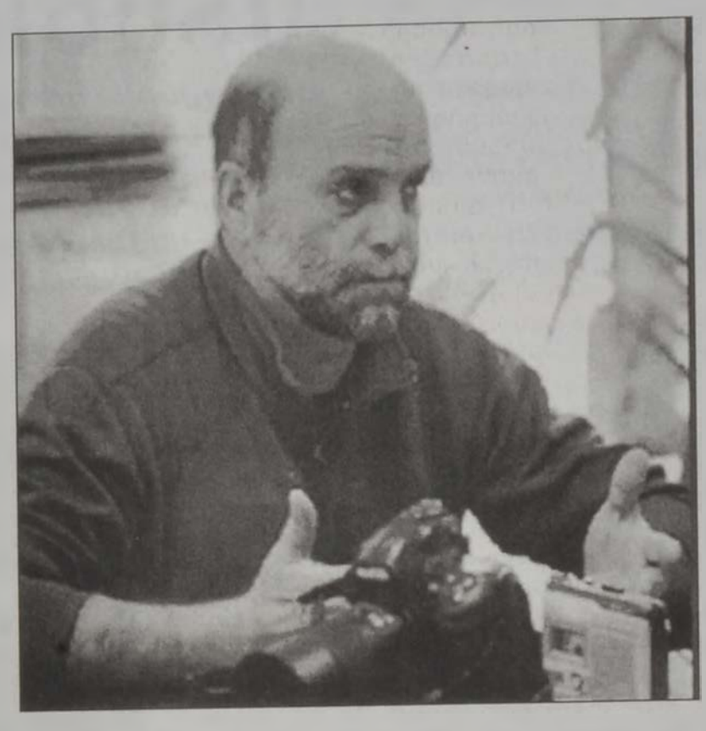
Եւ ահա այդ տեսլականի իրականացման է, որ կը սպասենք, կը սպասեն բոլորը:

Կը սպասէ եւ Միեր՝ դուրս գալու համար Ագռաւաքարէն...

ՎՐԷԺ-ԱՐՄԷՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԶԷՆ՝ ԿՐԿԻՆ ԻՐԱՆՈՒՄ

Կրկին մեզ մօտ էր սփիւռքահայ հանրայայտ լուսանկարիչ Հրայր Բազէն: Իսկ ո՞վ է Հրայր Բազէն. կենսագրական հակիրճ տողերով պիտի ասել հետեւեալը: Հրայր Բազէ-Խաչերեանը ծնուել է Պէյրութում, 1961 թուականին եւ ինչպէս ինքն է բնութագրում՝ «Զաւակն եմ հայ սփիւռքի...»: Իր առաջին նկարչական աշխատանքը կատարել է 13 տարեկանում: 1984 թւականից հաստատուել է Քանատայում: Ամուսնացած է Ժենիայի հետ եւ ունի երկու աղջիկներ՝ Լորի եւ Բալիկ: Նա ունի իր լուսանկարչական գործերից գրքոյկներ՝ Արցախի մասին, որոնց թերթերով պատկերւում են Արցախ աշխարհի թէ՛ հերոսական պատերազմը, թէ՛ հրաշալի բնութիւնը եւ վերակենդանացած ու ազատագրուած Արցախը:

Հրայրը Արցախի մասին այսպէս է արտայայտւում իր «Արցախ՝ նկարչական ուղեւորութիւն մը» գրքի մէջ: «Տարտամօրէն հայ կը զգայի եւ ոչինչ գիտէի Արցախի մասին, մինչեւ Արցախին շարժումը՝ 1988 թուական: Նոյն տարին սկսայ մաս կազմել Արցախի ի նպաստ ցոյցերուն՝ Մոնրէալին մէջ, բազմաթիւ ուրիշ սփիւռքահայերու կողքին. որոնք նոր ցեղասպանութեան մը առաջքը կ'ուզէին առնել: Ուզեցի մասնակցիլ պայքարին: Բայց նկարիչ եմ, ոչ՝ գինուոր: Հետեւաբար որոշեցի նկարչական գործիքը գործածել որպէս զէնք՝ արձանագրելու Արցախի պաքարը: 1992-ին եղաւ իմ առաջին ճամբորդութիւնս դէպի Արցախ: Նկարեցի սրբատեղիներ, գիւղեր եւ քաղաքներ, նկարեցի Արցախի ժողովուրդը, ունեցայ բազմաթիւ բարեկամներ եւ սկսայ զգալ իմ հայկական ժառանգութեանս հզօրութիւնը: 1993-ին ծրագրած էի վերադառնալ: Նոյն տարին քաղցկեղով հիւանդացայ: Ինծի երկար ժամանակ չտրուեցաւ ապրելու: Գիտէի, որ Արցախի ժողովուրդը կը կռուէր իր կեանքը փրկելու համար: Արցախի ժողովուրդի քաջութենէն ներշնչուելով՝ ուժ առի իմ հիւանդանոցի մահճակալիս մէջ: Երդուեցայ վերադառնալ Արցախ եւ վերապրելու կարողութիւնս աղբիւր եղաւ այդ հպարտ եւ ամուր կամքով Արցախին»:

Վերին Խոյգան գիւղի եկեղեցու զանգակատուն
Լուսանկար Հ. Բազէի

Օրեր առաջ Հրայր Բազէն թերթիս խմբագրատուն այցելեց՝ Իրանի Եկեղեցիների կենտրոնի եւ «Արտակարք. Մանուկեան» թանգարանի պատասխանատու Շերլի Աւետեանի հետ: Առիթը պատեհ համարելով՝ նրա հետ մտերմիկ զրոյց ունեցանք՝ կապուած Իրան կատարած այցի հետ, ուր նա այսպէս բնութագրեց այցի նպատակը.

«Ես երբ Իրան եկայ, իմացայ մեր լաւ ընկեր դոկտ. Արմէն Հախնազարեանի մահուան լուրը: Ես նրան վերջին անգամ հանդիպեցի 2008-ի վերջերին, թէեւ արդէն հիւծուած էր, բայց եւ ցանկութիւն ունէր, որ իր վերջին ալպոմի համար լուսանկարներ պատրաստուեն Իրանից: Ես չգիտեմ՝ իմ այստեղ լինելը զուգադիպութի՞ւն էր, թէ՞ առաքելութիւն, եւ ես կը կատարեմ այդ: Զուգադիպութիւն եմ ասում, քանզի ես Իրան եկայ իմ նոր գրքի համար լուսանկարներ նկարահանելու համար: Ես նախ իմ գործի բերումով՝ եղայ Նոր Ջուղայում եւ լուսանկարել եմ հայկական ձեռագրերը, որովհետեւ ես պատրաստում եմ մի շարան՝ հայկական ձեռագրերը եւ իրենց ծննդավայրը: Օրինակ՝ եթէ մի ինչ-որ ձեռագիր պատրաստուել է Վարագայ վանքում, պատկերում ենք Վարագայ վանքի ներկայ լուսանկարը, քարտէզի վրայ տեղը եւ ձեռագրի լուսանկարը: Պէտք է ասեմ, որ մասնագիտական շատ գրքեր կան՝ նուիրուած ձեռագրերին, բայց ես ցանկանում եմ դրանք դարձնել հանրամատչելի եւ տարիներ է, ինչ կատարում եմ այդ աշխատանքը: Նոր Ջուղայում ինձ շատ լաւ ընդունեց Սպահանի հայոց թեմի առաջնորդ Բաբգէն եպս. Չարեանը: Ես Նոր Ջուղայում եւ ընդհանրապէս հայոց գերեզմանատներում ցաւով էի նայում լքուած տապանաքարերին, որոնց հարազատները արտագաղթել եւ լքել են իրենց ծնողներին ու հարազատներին: Սա ցոյց է տալիս, որ ժամանակին եղել է մեծ

Նիւթը կազմեց Կ. ԴԱՒԹԵԱՆԸ

Շար.ը՝ էջ 9

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ ՊՕՂՈՍ ՍՆԱՊԵԱՆ, ԻՐ «ԿՐԿԷՍԻՆ ՄԷՋ - ՀԱՏՈՐ ԵՐՐՈՐԴ»ԻՆ ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Հրապարակագիրը ան է, որ իր մտքի ու սրտի զարկերուն կշռոյթը համաչափ կը պահէ իր շրջապատին, իր ժողովուրդին բազկերակին հետ, քայլ առ քայլ կը հետեւի հաւաքականութիւնը յուզող երեւոյթներու եւ զարգացումներու, անոնք ըլլան քաղաքական, ընկերային, գրական-մշակութային թէ այլ, անոնց իր գրիչով կ'արձագանգէ՝ մեկնելով յստակ սկզբունքներէ: անշեղ հայեցակէտէ, դրականին կու տայ իր գնահատականը, սխալին ու դատապարտելիին՝ իր գրիչին հարուածը:

Հրապարակագիրը կը յայտնուի օրը օրին, հանգրուան առ հանգրուան, նայած անոր ընծայուած դաշտին՝ օրաթերթ կամ պարբերական: Անոր խօսքն ու դատողութիւնը իրենց ազդեցութիւնը կը գործեն անմիջականօրէն, կրնան արձագանգներ գտնել, բանավէճերու դուռ բանալ, սակայն նկատի ունենալով մամուլի հեւքն ու մանաւանդ պատմութեան թաւալումին յարդարող գլանը, անոր գրիչին արգասիքը յաճախ կը դալկանայ ժամանակի սահանքին հետ, մինչեւ անգամ կացութիւններ ու արծարծուած հրատապ հարցեր մոռացութեան գիրկը կ'իյնան: Օր մըն ալ, մամուլի էջեր պրպտող անհատ ուսումնասիրող մը կրնայ դարձեալ հանդիպիլ «հին գրութիւններուն», յիշել-ծանօթանալ մօտիկ կամ հեռաւոր անցեալի իրավիճակներու, սակայն անկէ անդին խնդրոյ առարկայ հրապարակագիրին վաստակին այս կամ այն երեսը կրնայ հպատակիլ ժամանակ-գլանին պարտադրանքին:

Մեր մէջ հազուադէպ են այն պարագաները, երբ մտաւորականի մը հրապարակագրական արտայայտութիւնները անոր կեանքի օրերուն կը հաւաքուին մէկ (կամ մէկ քանի) կողքի տակ. (անվերադարձ մեկնողներու պարագային, քիչ մը աւելի բախտաւոր ենք): Նման պարագայի, ընթերցողին աչքին առջեւ կը պատկերանայ տուեալ հրապարակագիրին ամբողջական դիմագիծը, կամ գոնէ՝ դիմաստուերը, անոր գրիչի կեանքին ընդարձակ մէկ ժամանակահատուածը. ընթերցողը կը տեսնէ, որ ան իր ասպարէզի առաջին օրէն սկսեալ հետեւած է յստակ ուղեգիծի, նոյն արիութեամբ արտայայտուած է տարբեր երեւոյթներու մասին, փոփոխութեան չէ ենթարկած իր դատողութեան ու գործածած կշիռքին սկզբունքները, եւ այդպէսով իսկ կերտած է արժէքաւոր վաստակ, պարտադրած է յարգանք մինչեւ անգամ անոնց, որոնք զանազան պատճառներով համակարծիք չեն եղած իրեն ու առիթ ունեցած են բանավէճի մէջ մտնելու իրեն հետ:

Նման հրապարակագիր մըն է դաշնակցական հրապարակագիր մը՝ Պօղոս Սնապեան, որ սփիւռքահայ մեր մամուլին մէջ ունի աւելի քան կէս դարու վաստակ: Ան մաս կը կազմէ հազուագիւտ բախտաւորներու այն փաղանգին, որոնք իրենց կենդանութեան հատորով մը ի լոյս կ'ընծայեն իրենց հրապարակագրական գրութիւններու հաւաքածոները:

Չենք մոռնար Պ. Սնապեանի գեղարուեստական գրականութիւնը, որ կը հաշուէ բազմաթիւ հատորներ, սակայն այս սիւնակներով կ'ուզենք վեր առնել անոր հրապարակագիրի արժանիքն ու վաստակը, իբրեւ շարժառիթ օգտագործելով անոր «Կրկէսին մէջ - հատոր երրորդ» հաւաքածոն, որ լոյս տեսած է 2005-ին, Երեւան, կրկնակ բախտաւորութիւն մը՝ գրողին համար, որովհետեւ անիկա կատարուած է իր որդւոյն մեկենասութեամբ...

Շուրջ քառասնեակ մը գրութիւններու մէկտեղումն է «Կրկէսին մէջ - Գ.»ը, կ'ընդգրկէ ուշ 50-ական տարիներէն մինչեւ 2005 թուական երկարող տարիները: Արժէր իւրաքանչիւր յօդուածի անդրադառնալ մանրամասնօրէն, սակայն ատիկա պիտի նշանակէր... մենագրական հատոր մը կազմել գիրքին մասին:

Ընթերցողը դժուարութիւն պիտի չունենայ գրողին բազմաթիւ (թէեւ ոչ համապարփակ) արժանիքները գտնելու այս հատորի էջերուն: Անիկա ունի մա՛նաւանդ վաւերագրական արժէք, որովհետեւ գրութիւններուն մեծ մասը կը տարածուի արդէն պատմութեան անցած ժամանակաշրջանի մը վրայ, այն օրերուն՝ երբ Խորհրդային Հայաստանի մէջ կամովի ու հարկադրաբար հակադաշնակցական քարոզչութիւն տեղի կ'ունենար անուանի ու լուսանցքային հեղինակներու-հեղինակութիւններու կողմէ (եւ Սնապեան հաւասարապէս կը ձաղկէ անուանարկողներու երկու տեսակն ալ, թէեւ միշտ ալ խուսափելով իջնելէ անմակարդակ բանավէճի աստիճանին), հետեւաբար նաեւ արտայայտութիւն մըն է երկար ժամանակի վրայ տարածուած դաշնակցական մտածողութեան՝ ջուր խմելով զինք կանխած վաստակաշատ գաղափարակիցներու աղբիւրէն, քայլ պահելով ժամանակակից այլ հրապարակագիրներու հետ:

Հատորին գրութիւնները ընդհանուր առմամբ դասաւորուած են ժամանակագրական տուեալը նկատի առած, սակայն, ինչպէս հեղինակը կը նշէ հատորը բացող իր կարճ բացատրականին մէջ, նաեւ այդ սկզբունքը խախտած է երբեմն, երբ իրերանման հարցերու տարբեր ժամանակներու իր արձագանգումները զետեղած է իրարու մօտ:

Աւելորդ է խօսիլ Պ. Սնապեանի վճիտ հայերէնին, կրքոտ վիճողի եւ նմանօրինակ արժանիքներուն մասին, որոնք նախադրեալ են ոեւէ հայ հրապարակագիրի համար, եւ որոնց ջատագովն է եղած բանիւ ու գործով՝ իր ողջ ասպարէզին ընթացքին: Սակայն անհրաժեշտ է վեր առնել որոշ գիծ մը, որ գունաւոր թելի մը պէս կ'անցնի բոլոր գրութիւններուն հէնքէն ու կը կազմէ այս հատորին (նաեւ հրապարակագիրի իր ասպարէզին) ամէնէն գլխաւոր յատկանիշներէն մէկը: Ո՛չ երիտասարդութեան տարիներուն, ոչ ալ հասուն տարիքին, գրողը չէ երկմտած, իբրեւ իր կուսակցութեան պաշտպան մէկ պահակը՝ հարուածելու եւ մերկացնելու բոլոր անոնք, որոնք արտաքին պարտադրանքներու տուրք տալու կամ ինքնեկ մղումով փորձած են վարկաբեկել Դաշնակցութեան գործը եւ դաշնակցական մտաւորականը: Օրինակի համար, յարգելով հանդերձ հռչակաւոր Վահրամ Փափազեանի նման դերասանի մը բեմական արժանիքները, ան չէ երկմտած հարուածելու անոր հակադաշնակցական արտայայտութիւնները, կամ՝ մեր-

ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՀՍԷՐԷՃԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 9

ԲԱՋԷՆ՝ ԿՐԿԻՆ...

Շարունակուած 8րդ էջէն

համայնք՝ իր գիւղերով, իսկ այսօր կան թափուր մնացած գիւղեր, ուր հայոց գերեզմանատները եւ նոյնիսկ որոշ վայրերում եկեղեցիները շատ անխնամ վիճակում են, օրինակ՝ Վերին Խոյգան գիւղի եկեղեցին, որի լուսանկարը ցաւով նկարեցի, աւերւում է, մտայ կիսափլատակ եկեղեցին, որի գանգատան մի մասը արդէն փլուել էր, եւ գանգակատան ներքեւում կար փայտեայ մի կտոր, որը ժամանակին օգտագործւում էր հանգուցեալների դիակները եկեղեցի փոխադրելու համար, եւ այսօր կարծես եկեղեցին ինքն է փլուզուելու այդ փայտիկի վրայ. շատ ցաւալի պատկեր էր, որ նկարահանեցի: Պետք է, սակայն, ուրախութեամբ նշեմ, որ հայկական ձեռագրերը շատ լաւ են պահպանուած Նոր Ջուղայի Ս. Ամենափրկիչ վանքի թանգարանում: Երբ տեսնում ես այդ ձեռագրերը, իրապես քեզ քո նախնիների դիմաց խեղճացած ես համարում, որ ժամանակին քո նախնիները ի՜նչ գլուխգործոց աշխատանքներ են կատարել: Այնուհետեւ 4 օրով եղել եմ նաեւ Ատրպատականում՝ Թաւրիզ, Ս. Թադէի վանք, Հովուի, Ս. Ստեփանոսի, Ծոր Ծորի եկեղեցիներում եւ լուսանկարել, նաեւ եղել եմ Ուրմիայում:

Վերջում եղայ Ուրմիոյ լճի մօտակայքում, ինձ համար կան երեք թանկագին լճեր՝ Ուրմիոյ, Վանայ ու Սեւանայ, եւ ցանկանում եմ, որ յետմահու դիակս փոշիանայ ու վերեւից թափուի այս երեք լճերի վրայ, քանզի այս տարածաշրջանը ինձ համար շատ մեծ արժէք է ներկայացնում: Ես մինչ օրս եղել եմ աշխարհի աւելի քան 44 երկրներում եւ լուսանկարել հայկական կոթողներ ու յատկապէս՝ եկեղեցիներ, ինչպէս ինքս ինձ էի խոստացել, եթէ բուժուեմ իմ հիւանդութիւնից, կը լուսանկարեմ աշխարհում հայոց եկեղեցիները եւ, փառք Աստծու, այսօր յաջողել եմ, որը խիստ բաւարարութիւն է տուել ինձ:

Անցեալ տարի, երբ 10-րդ անգամը լինելով՝ եղայ Արեւմտեան Հայաստանում, զգացի, որ ստացել եմ գոհունակութիւն: Ես յիշում եմ՝ երբ տարրական դասարանում էի, ուսուցիչս փայտիկը ձեռքին՝ ինձ ասում էր՝ դու չես սովորի ո՛չ հայոց պատմութիւն, եւ ո՛չ էլ հայոց լեզու:

Հայոց պատմութեան առումով՝ այսօր պիտի ասեմ, փառք Աստծոյ, ոչ միայն լաւապէս սովորել եմ, այլեւ մօտկից եղել հայկական պատմական վայրերում եւ կարծեմ՝ դա պարտական եմ իմ ուսուցչուհուն, որը ինձ մօտ այդ հարցով մղում ստեղծեց:

Գալով առաջիկայ ծրագրերիս՝ ասեմ, որ լուսանկարչութիւնը ինձ համար անձնական գոհունակութիւն է եւ արդէն դա ստացել եմ, իսկ երկրորդը այդ հաճոյքը կիսուելն է հանրութեան հետ, որի մեծ մասը կատարում եմ համացանցով, բայց մտադիր եմ բոլոր գործերս գրքի վերածել: Շուտով լոյս կը տեսնի հայկական զարդարուեստի մասին ալպոմս՝ համագործակցութեամբ համակարգչային տիգայնըր Արմէն Գ.-ի:

Յաջորդ գործս կոչուելու է «Մէկ եկեղեցի, մէկ ազգ», ուր 44 երկրների հայկական եկեղեցիներն են պատկերուած: Այս գրքի մէջ ներառել եմ երկու կաթողիկոսարանների թեմերը. նաեւ՝ կաթողիկէ եւ աւետարանական համայնքների եկեղեցիները, մի խօսքով՝ հայկական եկեղեցիները: Մեր ընտանիքը հետաքրքիր հաւաքականութիւն է, հայրիկս աւետարանական, մայրիկս կաթողիկէ, իսկ կինս առաքելական եկեղեցու զաւակ: Ես մտադիր եմ նաեւ հրատարակել «Երկիր» 2-րդ հատորը՝ նուիրուած Արեւմտեան Հայաստանին: Առաջին հատորի մէջ 450-ից աւելի նկարներ ունեմ, իսկ 2-րդ հատորի մէջ են Աղթամարի եւ Ս. Վարագայ վանքի վերանորոգուած լուսանկարները եւ դեռ կան նորոգուող եկեղեցիներ: Նշեմ, որ իրապէս շատ լաւ է վերանորոգուած Աղթամարի եկեղեցին եւ ասեմ, որ թուրք նոր սերունդը սկսել է հետաքրքրուել այդ կոթողով եւս:

Իսկ գալով Նախիջեւանի խաչքարերին՝ 1997 եւ 2002 թուականներին լուսանկարել էի խաչքարերը, թուով մօտաւորապէս՝ 4000, իսկ, դժբախտաբար, այսօր հէնց այդ նոյն վայրում մէկ հատ խաչքար չկար, սիրտս լացում էր: Դժբախտաբար այն ժամանակ, երբ կոտրում էին խաչքարերը, մեր կողմից հակազդեցութիւնը շատ էլ ուժեղ չէր եւ հասկացանք, որ ոճրագործը մնում է ոճրագործ, եւ երբ իրեն ձեռընտու է, կարող է ոչնչացնել կամ նորոգել, ինչպէս՝ Աղթամարինը, որն իրապէս լաւ են նորոգել: Նշեմ, որ խաչքարերը կոտրելու ժամանակ քանի որ ունէինք նկարահանուած պատկերներ ու ապացոյցներ, պիտի ցոյցեր կազմակերպէինք, ոչ թէ մի քանի նամակներ միջազգային շրջանակներին ուղարկէինք: Ես այս հարցը լայնօրէն չարտացոլելու առումով նոյնիսկ ինձ մեղաւոր եմ զգում, որ որպէս հայ չկատարեցի այն, ինչ հարկաւոր էր: Մենք քաղաքակիրթ ձեւով մօտեցանք Արցախի ազատագրուած տարածքներում առգոյ ոչ հայկական տարածքներին:

Օրինակ՝ այսօր ազատագրուած Շուշիի տարածքում մզկիթը մնում է կանգուն եւ չի աւերւում, մի՛թ կարելի է 4000 խաչքար լցնել Արաքս գետն ու միջազգայնօրէն եւ նոյնիսկ մեր կողմից որեւէ լուրջ բողոք չլինի ու այսօր այդ վայրը դարձել է տափարակ մի վայր եւ հրաձգութեան վարժադաշտ:

Գալով Իրանում իմ լուսանկարչական գործին՝ պէտք է ասեմ, որ այստեղ ինչքան լուսանկարում ես, դեռ հէնց այդքան էլ մնում է: Պէտք է կրկին վերադառնամ հանգուցեալ Արմէն Յախնազարեանին, որի գործը չաւարտուեց. դա բոլորիս յանգեցնում է այն եզրակացութեան, որ հայկական կոթողներն այնքան շատ են ու տարածուն, որ մեր կեանքը չի բաւարարելու այդ բոլորը նկարահանել, ուրեմն՝ պէտք չէ դանդաղել»:

«ՊԱՀԵԼՈՎ ԻՐ ԴՐԱԿԱՆ ՉԷՋՈՔՈՒԹԵԱՆ...

Շարունակուած Ա. էջէն

2- Վերջին օրերի, յատկապէս ընտրութեանց արդիւնքների հրապարակելուց յետոյ, ժողովրդային խաղաղ ցոյցերի ընթացքում որոշ մութ ուժեր չարաշահելով տիրող մթնոլորտը՝ փորձել են վարկաբեկել այդ ցոյցերը, ուստի՝ շինծու բախումները դարձել են անխուսափելի՝ դրանից բխող բոլոր պնցանկալի հետեւանքներով: Հետեւաբար՝ տուժել են անմեղ ցուցարարներ, յարձակման են ենթարկուել համալսարանականներ, ուսանողներ, ձերբակալուել են քաղաքական գործիչներ եւ լրագրողներ:

3- Իրանահայ համայնքը, ինչպէս միշտ, նման իրադարձութիւններում պահելով իր դիտորդի եւ դրական չէզոքութեան կարգավիճակը՝ խուսափել է ուղղակի նիւթական թէ բարոյական վնասներ կրելուց՝ պահելով իր սպասողական, բայց զգօն դիրքը՝ ինչպէս ազգային իշխանութիւնների, այնպէս էլ խորհրդարանի իր զոյգ պատգամաւորների գլխաւորութեամբ ու վերահսկողութեամբ: Հէնց վերջիններիս արագ ու անմիջական վերահսկողութեան շնորհիւ՝ ցոյցերից մէկի ընթացքում ձերբակալուած թեհրանահայ մի երիտասարդ 2 օր անց ազատ է կացուցուել, իսկ Սպահանում (Նոր Ջուղա) պատահական խժդժութեան արդիւնքում թեթեւակի նիւթական վնաս է կրել հայապատկան մի բնակարան:

4- Այժմ երկրում սպասողական-հանդարտ մթնոլորտ է, առօրեայ կեանքն ընթանում է բնականոն հունով եւ ընդհանուր ջանք է գործադրւում՝ հաւանական ցնցումներից խուսափելու համար:

5- Հայկական հիմնարկները, առեւտրական կենտրոններն ու խանութները աշխատում են բնականոն եղանակով եւ իրանահայ համայնքի անդամները, ինչպէս իրանական ողջ ժողովուրդը, յուսադրուած են կայուն, ներքաղաքական ցնցումներից զերծ հասարակարգի առաջընթացով:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՍԼԷՅՄԱՆ ՉՕՐ. ՔԱՀՈՒԱԺԻՆ...

Շարունակուած Ա. էջէն

Նախագահական պալատի այցելուներէն եղան նաեւ տեղեկատուութեան նախարար Թարեք Մըթրի եւ երեսփոխան Աթեֆ Մաժտալանի: Հանդիպումներուն ընթացքին քննարկուեցան երկիրը յուզող քաղաքական իրադարձութիւնները:

Նշենք, որ շաբաթ երեկոյեան նախագահական պալատէն հրապարակուեցաւ շրջաբերական մը, որուն հիման վրայ նշուեցաւ, որ նկատի ունենալով նորընտիր խորհրդարանի նստաշրջանի պաշտօնական սկիզբը՝ 21 յունիս 2009-ին, Լիբանանի կառավարութիւնը կը նկատուի հրաժարեալ:

Շրջաբերականին մէջ նախագահ Սլէյման շնորհակալութիւն յայտնեց վարչապետին ու նախարարներուն եւ անոնցմէ խնդրեց իրենց աշխատանքը շարունակել, մինչեւ յաջորդ կառավարութեան կազմութիւնը:

«ԻՍՐԱՅԷԼ ՊԷՏՔ Է ՅԱՐԳՈՒԻ ԻԲՐԵՒ...

Շարունակուած Ա. էջէն

Իսրայէլեան աղբիւրներ «Շարք Աուսաթ» օրաթերթին յայտնեցին, որ «նոր զարգացում մը շօշափելի յառաջդիմութեան առաջնորդած է»:

Իսրայէլի պաշտպանութեան նախարարութենէն բարձրաստիճան պաշտօնատար մը ԱՖՓ լրատու գործակալութեան յայտնած է, թէ «եգիպտացիները նաեւ արծարծած են Իսրայէլի եւ Կազայի միջեւ անցքերը բանալու հարցը: Պարաք խոստացաւ այդ հարցին վերաբերեալ յառաջդիմութիւն արձանագրելու ուղղութեամբ աշխատիլ»:

Պարաք ողջունեց Իսրայէլի վարչապետ Պենիամին Նեթանիահուի ճառը՝ իբրեւ «ճիշդ ուղղութեամբ դէպի յառաջ մեծ քայլ մը»:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ» ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՔՈԼԵՃԻ ...

Շարունակուած 3րդ էջէն

Հանդիսութեան բարի գալուստի խօսքը արտասանեց Համազգայինի «Բ. Կանաչեան» երաժշտական քոլեճի տնօրէն Արմէն Քեչեկ, որ նշեց, թէ այս ելոյթը քոլեճի 25-ամեակի եզրափակիչ համերգն է, որ իր աշխարհագրական դիրքով ունի յատուկ արժէք ու իմաստ, քանի որ Այնճարը լիբանանահայութեան համար մեծ նշանակութիւն ունեցող շրջան մըն է: Ան յոյս յայտնեց, որ այս համերգը սկիզբը կը հանդիսանայ տարբեր շրջաններու մէջ կազմակերպուելիք ելոյթներուն, որոնք կը միտին հանրութեան ծանօթացնել երաժշտութիւնը, հայութեան մշակութային արժէքներն ու երաժշտական քոլեճին գործունէութիւնը:

Արմէն Քեչեկ շնորհակալութիւն յայտնեց «Պ. Սեւակ» մասնաճիւղին, որ ընդառաջեց համերգ ունենալու առաջարկին՝ յոյս յայտնելով, որ Այնճարի մէջ երաժշտական այլ նախաձեռնութիւններ եւս կ'իրականան յառաջիկային:

Ապա հերթաբար բեմ բարձրացան համերգին մասնակից 53 աշակերտները. որոնք խումբերուն ընդմէջէն կամ անհատական կատարումներով նուագեցին Իշխանեանի. Չայքովսքիի. Վիթալիի. Հայտընի. Պապաճանեանի. Խաչատուրեանի. Կոմիտասի. Պախի եւ այլ երաժշտահաններու ստեղծագործութիւններէն: Յատուկ գնահատանքի արժանացաւ «Բ. Կանաչեան» երաժշտական քոլեճի կիթառի համոյթը, որուն մաս կը կազմէին 13 աշակերտներ, որոնք նուագեցին երեք ստեղծագործութիւններ:

Ելոյթին ընթացքին աշակերտները նուագեցին բազմատեսակ երաժշտական գործիքներով, որոնք ելոյթին տուին յատուկ գունաւորում ու այլազանութիւն: Այդ գործիքներն են դաշնակը, կիթառը, ջութակը, թաւջութակը, թրոմփեթը, տհոլը, սրինգը եւ տուտուկը, որոնք կը դասաւանդուին քոլեճին մէջ:

Նշենք, որ համերգին մասնակից աշակերտները ելոյթին նախօրեակին նաեւ շրջագայեցան Այնճարի բերդն ու անոր շրջակայքը՝ մօտէն ծանօթանալու համար հայկական շրջանին:

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԳՐԵՆ ...

Շարունակուած 3րդ էջէն

նախագահի ընտրութիւնը լիբանանեան կեանքին մէջ վճռի եւ առեւտուրի նիւթի չվերածել:

ԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

«Նահար» կը գրէ, թէ դիւանագիտական աղբիւրներ փոխանցած են, որ խաղաղութեան գործընթացին առնչուող բանակցութիւններու վերսկսման գծով հիմնական տարակարծութիւններ գոյութիւն ունին իսրայէլեան եւ սուրիական կողմերուն միջեւ: Արդարեւ, Իսրայէլ կ'ուզէ ուղղակի բանակցութեան մէջ մտնել Դամասկոսի հետ՝ առանց նախօրօք դրուած պայմաններու, մինչ Սուրիա կը նախընտրէ թել ունենալ հետ բանակցութիւններ կատարել անուղղակի կերպով՝ թրքական միջնորդութեամբ, ինչպէս եր կացութիւնը Իսրայէլի կողմէ Կազայի վրայ գործուած յարձակումէն առաջ:

BOGHOS OPTIC
Autoroute Jdeideh
Tel.: 01-870016 03-194688

HIFOD

Tel. 04-540973
ՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇԸ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ
Մանթը
+ աղցան
+ անուշեղէն
Սակ՝ 10,000 լ.ո.

Թերթին համաձայն, Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան բանակցութեան ամերիկացի պատուիրակ Ճորճ Միչըլ աշխատանք պիտի տանի իսրայէլեան կողմը համոզելու, որպէսզի կարելի ըլլայ բանակցութիւններու վերսկսման ուղի մը գտնել, մանաւանդ որ ներկայ դրութեամբ Միացեալ Նահանգներու եւ Սուրիոյ միջեւ յարաբերութիւնները որոշ բարելաւում արձանագրած են, եւ Ուաշինկթըն կրնայ այս իմաստով միջնորդի դերակատարութեամբ հանդէս գալ:

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ...

Շարունակուած 8րդ էջէն

կացնելու խորհրդային իշխանութեանց օրով դաշնակցական գործիչներու գրիչի արտայայտութեանց խեղաթիւրումներն ու մեղաւոր մկրատումները: Թուելու համար միայն քանի մը անուն՝ արձանագրենք Հրաչեայ Քոչարի, Կոստան Զարեանի, Նայիրի Զարեանի, Գեորգ Էմինի, նաեւ՝ նուազ անուանի գրչակներու հակադաշնակցական քարոզչութեանց հակաճառութիւնը, ապա նաեւ Շուշանեանի, Սիւրմէլեանի ու Իսահակեանի պէս գործիչներու կարգ մը գործերուն խեղաթիւրեալ ներկայացումներուն մերկացումը:

Հրապարակագիր Պ. Սնապեանի գրիչը տարբեր դիրք չէ ցուցաբերած Սփիւռքի մէջ կատարուած խեղաթիւրումներու, բանագողութիւններու եւ քարոզչական արշաւներու հանդէպ, որոնք նոյնպէս ներշնչուած են Դաշնակցութեան հակադրուելու ու զայն անուանարկելու տրամադրութիւններէ: Այս բոլորը կատարուած են, ինչպէս նշեցինք արդէն՝ օրը օրին, իրենց ժամանակին մէջ, անմիջականութեամբ մը, որ զգօնութեան հրաւէր էր անցեալին, զգօնութեան հրաւէր կը մնայ մինչեւ այսօր: Որովհետեւ, կարդալով այդ էջերը, ընթերցողը պիտի անդրադառնայ, որ Պ. Սնապեան պաշտպանը չէ միայն սոսկական կուսակցութեան մը, այլ ան պատրաստ է, առանց չափի զգացողութենէն դուրս գալու, պայքարելու բոլոր անոնց դէմ, որոնք մեր ազգային արժէքներն ու պատմական իրողութիւնները կը փորձեն նսեմացնել, խեղաթիւրել նաեւ այսօր, հրապարակագրութիւնը կամ գաղափարական այլապէս բնական պայքարը կը սյարպեն իրենց իմաստէն, զայն կը վերածեն ինքնանպատակ - (հետեւաբար նաեւ՝ անարժէք) քարոզչութեան:

Հատորին արժանիքներէն մէկն ալ հրապարակագրութեան մասին իրողական դասընթացք մը ընելու անոր հանգամանքն է, որովհետեւ Պ. Սնապեան իր տեսակէտներն ու հակաճառութիւնները չէ առաջնորդած մակերասայնութեամբ ու ընդհանրութիւններու մէջ մնալով, այլ կատարած է անհրաժեշտ պրպտումը, յառաջ բերած՝ փաստացի գրութիւններ, ի հարկին վերադառնալով մինչեւ իր կեանքի ժամանակէն տասնամեակներ առաջ լոյս տեսած թերթերու էջերը, անոնցմէ քաղուած փաստերը՝ բաղդատական գրութիւններով ու էջերով, դրած է ընթերցողին աչքերուն առջեւ, յաճախ թզենիի տերեւէ մ'անգամ գրկելով խեղաթիւրողն ու գրպարտողը: Հոս արդէն ականատես կ'ըլլանք այս գրողին հմտութեան ու հարուստ պաշարին, որ գրական-քաղաքական հարցերու մասին կը հասնի համայնագիտարանային տարողութեան:

Անոր ոճը ընդհարնապէս լուրջ է ու հատու, սակայն նաեւ երբեմն համեմուած է երգիծանքով, որ նոյնքան հատու է ու խարանող:

Ըսինք, որ հատորը նախ եւ առաջ վաւերագրական արժէք ունի եւ կրնայ իբրեւ սկզբնաղբիւր ծառայել իր ընդգրկած ժամանակաշրջանը պրպտողուսումնասիրողներու համար: Անիկա նաեւ ազնիւ կիրքի արտայայտութիւն է ու գայն կարելի է կարդալ... քանի մը շունչով:

Տիրացուներ 44, Քայլքճը Քէխիասի 5, Քահվէ Պալըքլը 10, Կէվրէկ 9, Օղի 20, Օղի նորէն 10, Պատէմ Շէքէրի 4, Պալըքլը ղարիպ տէրտէր եւ աղքատներ 29, Ճաշ 30, 4 Մորթոճու 30, Քայլքը 30, Մէզարճի 59, Պատանք 12, ընդհանուր գումար 764»:

Այս ցանկին տակ Թէոդիկ գրած է հետեւեալը. «Ով որ ալ ըլլաս դուն, անանուն ու անշուք սամաթիացի, նախ՝ Աստուած ողորմի հոգուդ»: Այս ողորմիէն վերջ ան դիտել կու տայ հետեւեալը. «Միայն վերջին վեց տողերու ծախսերն են, ընդամէնը 200 ղրուշ, որ ուղիղ ու հէլալ դրամ է մարմինիդ ի հող տեղաւորուելուն առթիւ տրամաբանօրէն ծախսուած»: Թէոդիկ, 45 տարի առաջուան յուղարկաւորութեան ծախսերը ծաղկելով հանդերձ, գիտէ՞ր, թէ ինչպիսի՛ պատգամներ կը ղրկէր իրմէ հարիւր տարի վերջուան «Յուղարկաւորութեան կազմակերպիչներուն» կամ սգաւոր ընտանիքներուն:

Հոյակապ տարեցոյց, որուն մանրամասնութիւններուն մէջ պիտի չմտնենք, այլ պարզապէս պիտի գոհանանք, դիտել տալով, որ հոս ալ կը ցոլանայ շրջանի հայ կեանքը՝ միջազգային անցուդարձերու հետ ամբողջական կապերուն մէջ, օրացոյց, անցեալ տարուան անցուդարձերը, հայկական հարցի աշխատանք, անհետացած դէմքերու վերյիշում ու կենսագրութիւն, ինչե՜ր ու ինչեր, որոնց ծանուցումը Թէոդիկ ըրած է արդէն առաջին էջին վրայ, սապէս.

2000 նիւթ, 200 պատկեր, գին 12 ղրուշ, գաւառ 15 ղրուշ, արտասահման 3 ֆրանք:

Սպասելով յաջորդներուն՝ անգամ մը եւս կը շնորհաւորենք Լեւոն Շառոյեան, «Կիլիկիա» հրատարակչատուն եւ «Կիլպէնկեան» Հիմնարկ եռեակը:

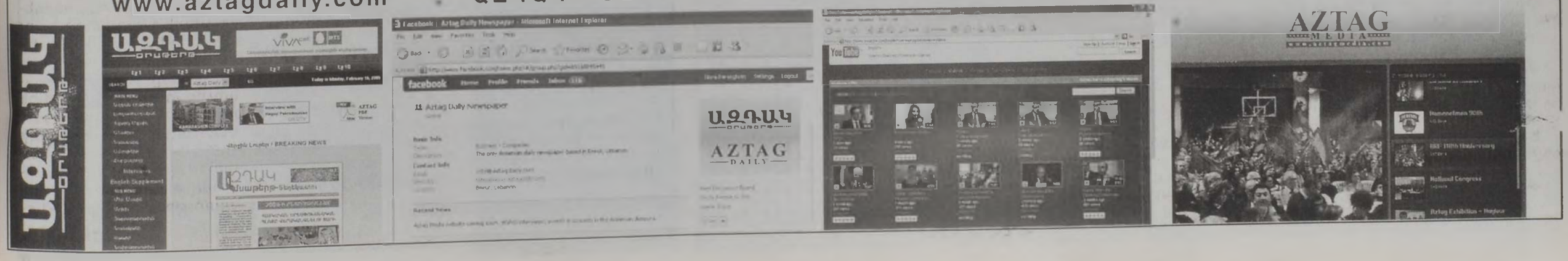
ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Մանաս Գեորգեանի մահուան քառասունքին առիթով Ս. Նշան Մայր եկեղեցւոյ կատարուած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տիար Վահէ Մովսէսեան 100 $, տիկին Տիգրանուհի Պէրպէրեան 20,000 լ. ո., տէր եւ տիկին Վահէ Չամուրեան 50 $, տէր եւ տիկին Տիգրան Մինասեան 100 $, տոքթ. Սիլվա Վահանեան 25,000 լ. ո., Երէցեան ընտանիք 30,000 լ. ո., Տիար Մինօ Չամուրեան 20 $, տէր եւ տիկին Գրիգոր Կէօքճեան 50 $, Րաֆֆի եւ Սոնա Պուչաքճեան 50,000 լ. ո., տէր եւ տիկին Սարգիս Քարկոտորեան 40,000 լ. ո., տէր եւ տիկին Սարգիս Մարտիրոսեան 15,000 լ. ո., տիար Նազարէթ Գեորգեան 100 $ եւ տիկին Քնար եւ Ծովիկ Թորիկեան 100,000 լ. ո.:

www.hamazkayin.com

www.aztagdaily.com ԱԶԴԱԿ - ՖԷՅՍՊՈՒՔ ԱԶԴԱԿ - ԵՈՒԹԻՈՒՊ www.aztagmedia.com

ԼԵԶՈՒՆ ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԸ ՁԵՒԱՒՈՐԷ ...

Շարունակուած 7րդ էջէն

քերականական ամէնէն աննշան երեւոյթը, ինչպէս՝ գոյականի մը սեռը, կրնայ իր ազդեցութիւնը գործել աշխարհի իրերուն մասին մարդոց պատկերացումին վրայ:

Իրօք, պէտք չունիք գիտաշխատանոց մը երթալու՝ լեզուական այս ազդեցութիւնները տեսնելու համար: Զանոնք կրնաք տեսնել արուեստի պատկերասրահի մը մէջ: Արուեստի մէջ մահուան, մեղքի, յաղթանակի կամ ժամանակի վերացական ըմբռնումներու տրուած է մարդկային երեւոյթ: Արուեստագէտ մը ինչպէ՞ս կրնայ որոշել, թէ մահը կամ ժամանակը պէտք է գծել իբրեւ տղամարդ կամ կին: Ի յայտ կու գայ, թէ նման պատկերումներու 85 առ հարիւրը, որուն մէջ ընտրուած է արական կամ իգական մարմնաւորում մը, արդիւնք է քերականութեան մէջ տուեալ գաղափարին առնչուած սեռին՝ արուեստագէտին բնիկ լեզուով: Այսպէս, գերմանացիք աւելի հակամէտ են մահը գծելու իբրեւ տղամարդ, ռուսերը՝ իբրեւ կին:

Այստեղ նկարագրեցինք լեզուին դերը՝ տարածութեան, ժամանակի, գոյնի եւ իրերու մասին մտածելու մեր ձեւին մէջ: Այլ ուսումնասիրութիւններ ի յայտ բերած են, թէ լեզուն ի՛նչ ներգործութիւն ունի դէպքեր պատմելու, պատճառաբանական տրամաբանութիւն զարգացնելու, թիւերու շարքը պահելու, նիւթեղէն բաներ հասկնալու, զգացումներ ապրելու, այլոց միտքը կարդալու, վտանգներ դիմագրաւելու, նոյնիսկ՝ գործի ասպարէզ կամ կողակից ընտրելու միջեւ: Այս արդիւնքները միասնաբար ցոյց կու տան, թէ լեզուական գործընթացները կը տարածուին մտածողութեան ամէնէն հիմնական բնագաւառներուն մէջ, անգիտակցաբար կը ձեւաւորեն տեսնելու, ըմբռնելու եւ սորվելու մեր կարողութիւնը՝ վերացական ամէնէն վերամբարձ գաղափարներէն մինչեւ կեանքի գլխաւոր որոշումներ կայացնելու մէջ: Լեզուն կեդրոնական տեղ ունի մարդկային մեր փորձառութեան մէջ, մեր խօսած լեզուները խորապէս կը ձեւաւորեն մեր մտածելաձեւը, աշխարհը դիտելու եւ կեանքը ապրելու մեր մօտեցումը:

(Յապաւուած)

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է բնագիրը խմբագրատուն՝ ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՉԵԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:00:

ՄԱՀԱՋԴՆԵՐԸ բացառութիւն են: Մահազդ կ՚ընդունուի մինչեւ ուշ գիշեր, այնքան ատեն որ զայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

Ի՞նչ կ՚բսեն ԱՍՏՂԵՐԸ

ԽՈՅ (21 Մարտէն 20 Ապրիլ)

Ջանացէք իրագործել ձեր ստանձնած պարտականութիւնը, որպէսզի վաղուան ձեր կատարելիք աշխատանքները դիւրութեամբ աւարտէք: Պարտճանաչ եղէք:

ՑՈՒԼ (21 Ապրիլէն 21 Մայիս)

Տան հաշիւը երբեմն շուկայի հաշիւին չի համապատասխաներ, հետեւաբար եթէ անակնկալ մը պատահի դրամական մարգի մէջ, առանց շփոթելու լուծեցէք ստեղծուած հարցը:

ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ (22 Մայիսէն 21 Յունիս)

Ձեր հետեւողական ջանքերը պիտի արդիւնաւորուին առանց դժուարութեան: Այսօր ընդունեցէք ձեզի առաջարկուած նոր պարտականութիւն մը:

ԽԵՑԳԵՏԻՆ (22 Յունիսէն 23 Յուլիս)

Բարեկամներով պտոյտի մը երթալու առաջարկը մի մերժէք, որպէսզի կարենաք գոհացնել բարեկամական ձեր փափաքը: Դադար մը տուէք առօրեայ ձեր գործին:

ԱՌԻՒԾ (24 Յուլիսէն 23 Օգոստոս)

Հարցի մը մանրամասնութիւններով մի զբաղիք, այլ կատարեցէք հիմնականը: Ժպտիքը ծրի է եւ շահաւէտ, կը սիրուիք, ուրեմն ժպտեցէք, որպէսզի սիրուիք:

ԿՈՅՍ (24 Օգոստոսէն 23 Սեպտեմբեր)

Ձեր մտահոգութիւնները շուտով պիտի փարատին: Հետաքրքրական լուր մը պիտի ստանաք, որ ձեր օրը պիտի վերածէ տօնական մթնոլորտի: Ուրախացէք:

ԿՇԻՌ (24 Սեպտեմբերէն 23 Հոկտեմբեր

Ձեր յոգնածութիւնը փարատելու համար հարկ է ունենաք արձակուրդի քանի մը օր, ծովափին կամ լեռնային վայրի մը մէջ: Հանգստացէք:

ԿԱՐԻՃ (24 Հոկտեմբերէն 23 Նոյեմբեր)

Վիճակահանութեան տոմսով մը կրնաք յուսալ շահ մը ունենալ: Յոյսն ալ կրնայ բարելաւել ձեր տրամադրութիւնը, հետեւաբար մնացէք հլու-հնազանդ բախտին խաղերուն:

ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ (24 Նոյեմբերէն 21 Դեկտեմբեր)

Ինքնասիրութենէ հեռու մնացէք, ձեր գործակիցներուն կամ նոյնիսկ ձեր հարազատներուն հետ մնացէք սիրալիր անձը, որպէսզի ձեր ներկայութիւնը հաճելի ըլլայ:

ԱՅԾԵԼՋԻՒՐ (22 Դեկտեմբերէն 20 Յունուար)

Շարունակեցէք աշխատիլ առանց վհատելու: Ձեր յոգնութիւնը պիտի փարատի, որովհետեւ պիտի արժանանաք նիւթական եւ բարոյական վարձատրութեան:

ԾՈՎԱՆՈՑՇ (21 Յունուարէն 19 Փետրուար)

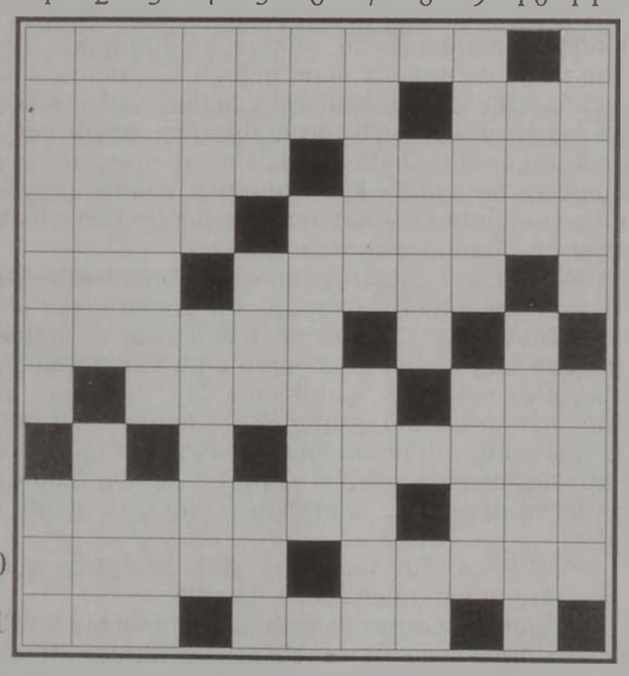
Սկանջ տուէք ձեր ներքին ձայնին եւ հետեւեցէք անոր ցուցմունքին: Օրը ունի ընտրութիւն մը կատարելու առաջադրանք: Ընտրեցէք ձեր սրտին խօսող կարելիութիւնը:

ՁՈՒԿ (20 Փետրուարէն 20 Մարտ)

Մի վարանիք որոշում մը տալու, երբ ձեզի առաջարկեն հրաւէր մը խմբական աշխատանքի: Մնացէք գործօն, առանց ծուլանալու հետեւեցէք օրուան պահանջին:

ՀԱՄԱՆՑ

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 7212

ՍՈՒՏՈՔՈՒ

1			2	8				
	4			1		3		
		2			6		4	7
2		7						
					7	5	3	
					9	4		
9				3				
	6					2	8	9
	1			4				

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Ամապարանքի պատճառով գործ մը անկատար ընել:
2. 451 թուականի ճակատամարտի տեղանունը - Մէկը:
3. Ուրդ, ջրուղի - Պարտք:
4. Ինքնավար - Իգական օտար անուն:
5. Այբուբենէն - Լիբանանահայ մամուլէն:
6. Անշարժ, հաստատ:
7. Հրացանի ծայրը ագուցուած սլաք - Եկամուտ:
8. Միաշաբաթ:
9. Հոտաւէտ ծաղիկ - Կերպասի լայնք:
10. Յայտնապէս, հրապարակաւ - Նշանակութիւն:
11. Խաղողի սակաւահատ ողկուկիկ - Սանձ:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

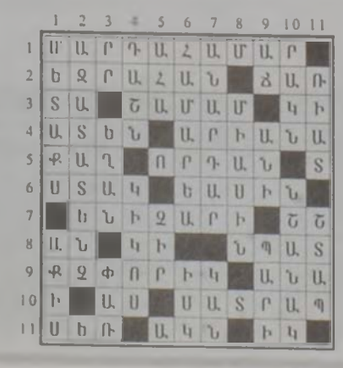
1. Մականուն - Արօրի բռնատեղ:
2. Մկրտարան - Ափրիկեան երկիր:
3. Իրողութիւնը դրականօրէն ընկալող - Արուուղտ:
4. Բիծ, կեղտ - Նուաստ:
5. Թռչուններու դադար - Չար ոգի - Թիւրակն:
6. Հոլովակերտ մասնիկ - Յովհաննէս Շիրազի երկերէն:
7. Կտրիճ - Արիոս հո՛ն դատապարտուեցաւ:
8. Մեծ - Կրկնուած բաղաձայններ:
9. Ոսկեխնձոր - Սուրիական քաղաք:
10. Դեղձի միջատ - Ժխտե՛:
11. Յաւէն հառաչել - Արեան շրջագայութեան գլխաւոր գործարանը:

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

Հորիզոնական եւ ուղղահայեաց 9 շարքերով եւ սիւնակներով (9x9) կազմուած գծացանցը բաղկացած է իրարաքանչիւրը 9 քառակուսի հաշուող 9 բաժիններէ (3x3): Բացառումի սկզբունքին կիրառումով իւրաքանչիւր քառակուսիի մէջ թուանշան մը զետեղել այնպէս մը, որ հորիզոնական իւրաքանչիւր շարք, ուղղահայեաց իւրաքանչիւր սիւնակ եւ 9 քառակուսինոց իւրաքանչիւր բաժին ունենայ 1էն 9 թուանշանները իւրաքանչիւր թուանշան միայն *մէկ անգամ* գործածուելու պայմանով: Այլ խօսքով՝ *ոչ մէկ պարագայի* արտօնուած է թուանշան մը կրկնել միեւնոյն շարքին, սիւնակին եւ բաժինին մէջ: Սկսելու համար կարգ մը թուանշաններ իրենց ճշգրիտ քառակուսիներուն մէջ զետեղուած են:

ՆԱԽՈՐԴ ԺԱՄԱՆՑԻ ԽԱՉԵՐՈՒՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 7211

ՍՈՒՏՈՔՈՒ

9	2	1	3	8	4	7	6	5
6	4	3	5	7	1	8	9	2
7	8	5	2	9	6	3	1	4
5	6	8	9	4	2	1	7	3
4	1	2	6	3	7	5	8	9
3	7	9	1	5	8	4	2	6
8	9	4	7	6	3	2	5	1
2	5	7	4	1	9	6	3	8
1	3	6	8	2	5	9	4	7

1959 -2009 — 50 ՏԱՐԻ ՄԱՍԱՆ

22 Յունիս

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՆ ՇԱՀՊԱԶ

Դիւցազնական սերունդի վերջին ներկայացուցիչը: Հին պահակագունդի վերջին մարտիկը: Հայրենի լեռներէն փրցուած ապառաժ մը, որ՝ հեռու իր հարազատ միջավայրէն, եղաւ մէկն այն հազուագիւտներէն, որոնք տոկացին տարիներու մաշումին եւ իրենց մէջ պտտցուցին շքեղութիւնը հոմերոսեան այն խոյանքներուն, որոնք սերունդ մը բնորոշեցին եւ սերունդներ կը ներշնչեն:

Պանքայի յառաջամարտիկն էր ան, այդ հանդարտ ու լուռ մարդը, որ օգոստոսեան առաւօտ մը, ռումբ ու կրակ դարձաւ, ցեղին ցասումը իր երակներուն մէջ, տեսաւ հերոսական մահը իր ընկերներուն, ապրեցաւ դառնութիւնը միջազգային դիւանագիտութեան, աքսորականի քայլերը պտտցուց օտար հորիզոններու ներքեւ, ապա միջոցը գտաւ վերադառնալու իր հայրենի լեռներուն, մասնակցելու հայդուկային բոլոր կռիւներուն, Վասպուրական, Այրարատեան դաշտ եւ Կիլիկիա, ու ապա դառնալու յուշ եւ յիշատակ, հերոսական օրերէն մնացած ապրող վկայութիւն հայրենիքի բոյրով ու համով:

Վարդան Շահպազ մէկն էր անոնցմէ, որոնք գերազանցապէս ծնունդն են իրենց դարուն եւ միջավայրին եւ անոնց վրայ տիրապետող այն հզօր կազմակերպութեան, որ Դաշնակցութիւնն է:

Մարդոց եւ հոգիներու կերտիչը եղաւ Դաշնակցութիւնը, որ համեստ Շահպազներէն դիւցազուններ շինեց եւ զանոնք նետեց հայկական յեղափոխութեան անմատչելի բարձունքները, պատմութեան շքեղ պողոտաներուն վրայ փառքի կոթողներ կանգնելով:

Ու եթէ փնտռենք գաղտնիքը ազգային այն խոր գիտակցութեան, որ Դաշնակցութիւնը տուաւ հայ ժողովուրդին, եթէ փորձենք լուծել առեղծուածը բազմիցս «թաղուած» բայց միշտ կենսունակ եւ յառաջադէմ այս կուսակցութեան հրաշքին, պիտի նկատենք որ ատիկա պիտի կայանայ գլխաւորաբար այն ոգիին մէջ, որ խոնարհ հերոսներու մէջ մեծութիւններ կը ժայթքեցնէ եւ պարզ մահկանացուներէն կը ստեղծէ «անծիկ նուիրեալը», որոնք «բարկացած Աստուածներու պէս անցան հայոց լեռներուն վրայէն», կրակի տալով «ատելութեան սեւ անտառը»:

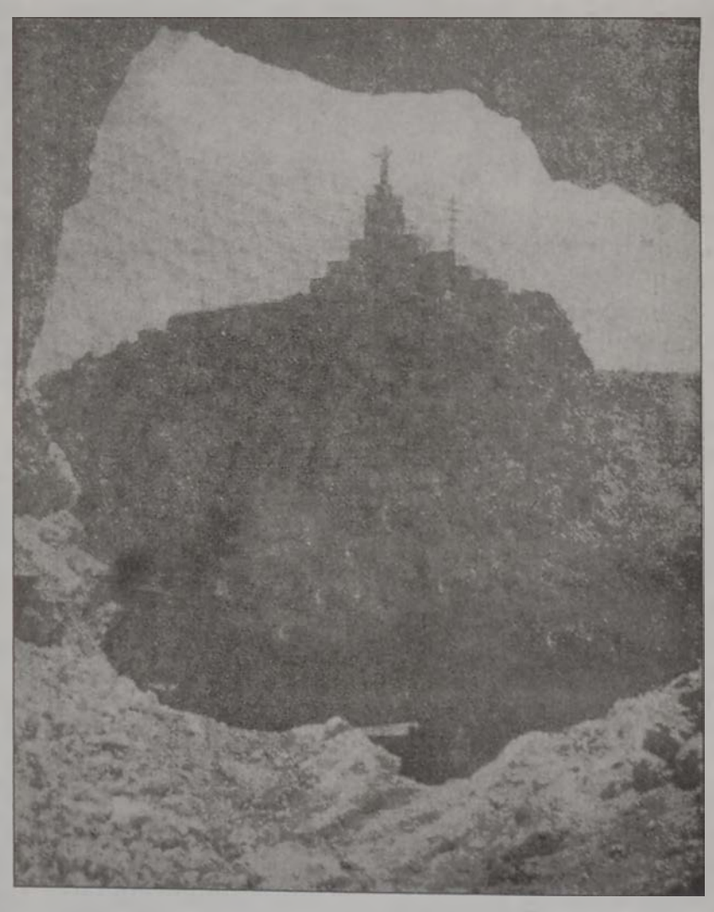
Վարդան Շահպազ դաշնակցական հայդուկի, դաշնակցական ֆետայիի, անձնուրացի, անձնուէր մարտիկի տիպարն էր, որ համեստօրէն ու խոնարհաբար ստանձնած էր հսկայի բաժինը՝ մեր ազատագրական պայքարներուն մէջ:

Այդպէս ալ մնաց մինչեւ կեանքին վերջը, իր պերճախօս լռութեամբը պատկառանքի հրաւիրելով իր ընկերները, որոնք լրիւ գիտակցութիւնն ունէին այդ մարդուն մեծութեան:

Աչքերը փակեց ու թաղուեցաւ հեռու այն հայրենիքէն, որուն համար ապրեցաւ եւ որուն համար կ՚ուզէր մեռնիլ, բայց ճակատագիրը անգութ եղաւ իրեն հանդէպ: Այսօր իր հոգին միացած է հոգիներուն անոնց, որոնք երիտասարդական իր ապրումներուն եւ աշխուժի հիացիկ վկաները եղած էին, այն միւս հերոսներուն, որոնք հայրենիքն ունին իրենց գերեզման:

Անոնց նուիրական յիշատակին հաւատարիմ երիտասարդութիւնը պիտի քալէ գաղափարի նոյն ճամբէն՝ Շահպազներու օրինակին հետեւելով:

ՆԱԻՐ ԷԼ ՔԵԼՊԻ ՓԱՊՈՒՂԻՒՆ 9-10-ՐԴԸ ՓՈՐՈՒԱԾ

Նաիր էլ Քելպի փապուղիի բացման աշխատանքները, որոնք վերջին երկու ամիսներու ընթացքին ընդհատուած էին, վերսկսան երէկ: Այդ ընդհատման պատճառը Նաիր էլ Քելպի վրայ շինուելիք կամուրջ էր, որ թեքնիք շատ դժուարալոյծ խնդիրներ կը ստեղծէր Մեծ աշխատանքներու յանձնախումբին համար: Այս փապուղին, որ պիտի ունենայ իւրաքանչիւրը 8 մեթր լայնքով երկու ճամբաներ, իրարու պիտի միացնէ Նաիր էլ Մոթ - Տըպպայէի եւ Նաիր էլ Քելպ - Սարպայի մայրուղիներուն երկու հատուածները:

Փապուղիի 80 մեթրին 70-ը պիտի փորուի հարաւային կողմէն: Հիմա լեռը սկսած են փորել հիւսիսի կողմէն, ուր տակաւին երկու մեթր փորելիք կայ: Այս բացուածքէն՝ նկարիչ Հերրի կրցած է նկարել Յիսուս-Թագաւորի արձանը, որ կը տիրէ Նաիր էլ Քելպի բարձունքերուն վրայ:

ՕԴԵՐԵՒՈՅԹ — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 22 ՅՈՒՆԻՍ 2009 - *ՊԷՅՐՈՒԹ*

կ.ա. 6:00	կ.ա. 9:00	կ.ե. 12:00	կ.ե. 3:00	կ.ե. 6:00	կ.ե. 9:00
26°C	29°C	32°C	32°C	31°C	29°C

ԱՐԵՒՈՏ

ՋԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆ

ՑԵՐԵԿ՝ 34°C

ԽՈՆԱՒՈՒԹԻՒՆ՝ 42%

ԳԻՇԵՐ՝ 24°C

53%

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՔԱ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽԻ ԴԻՐՔԸ ԽԼԵՑ ՓԻՒՆԻԿԷՆ

Հայաստանի ֆութպոլի ախոյեանութեան 13-րդ հանգրուանի մրցումներուն, որոնք տեղի ունեցան անցեալ շաբաթավերջին, Միքա իր արձանագրած յաղթանակին շնորհիւ պարագլուխի դիրքը խլեց Փիւնիկէն, որ 0-0 արդիւնքով հաւասարութիւն մը արձանագրեց Շիրակի հետ:

Միքա, որ 2-1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Կիլիկիան, որ արձանագրած այս յաղթանակէն ետք երկու կէտի առաւելութիւն մը ունեցաւ Փիւնիկի վրայ, որ մրցում մը նուազ կատարած էր:

Միքայի կոլերը նշանակեցին Ալեքս (16-րդ) եւ Արա Յակոբեան (62-րդ), իսկ Կիլիկիայի կոլը՝ Ռաֆայէլ Մկրտչեան (73-րդ) փենալթիով:

Արսէն Աւետիսեանի նշանակած կոլին շնորհիւ (53-րդ) Գանձասար 1-0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Արարատը:

Վերջապէս, չորրորդ եւ վերջին մրցումին, Ուլիս 3-1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Բանանցը: Դաւիթ Գրիգորեան (4-րդ) եւ Արթուր Քոչարեան (25-րդ եւ 66րդ) նշանակեցին Ուլիսի կոլերը, իսկ Սարգիս Նասիպեան (46-րդ)՝ Բանանցի կոլը:

Ստորեւ կու տանք դասաւորումը.

	ՄՐՑ.	Յ.	Հ.	Պ.	ՆՇ.	ՍՏ.	ԿԷՏ
1. Միքա	13	10	2	1	26	11	32
2. Փիւնիկ	12	9	3	0	27	6	30
3. Բանանց	13	8	0	5	23	16	24
4. Ուլիս	13	7	2	4	19	11	23
5. Գանձասար	13	4	2	7	8	19	14
6. Շիրակ	13	3	4	6	12	24	13
7. Կիլիկիա	12	3	1	9	12	21	10
8. Արարատ	12	0	0	12	3	22	0

ԱՅՍՕՐ ԿԸ ՍԿՍԻ ՈՒԻՄՊԼԻՏԸՆԻ ԹԵՆԻՍԻ ԿՐԱՆ ՇԼԵՄԸ

ՏԻՏՂՈՍԱԿԻՐ ՆԱՏԱԼ ՔԱՇՈՒԵՑԱԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔԷՆ

Շաբաթ, 20 յունիսին, Ուիմպլըտընի թենիսի կրան շլեմի տղոց տիտղոսակիր սպանացի Ռաֆայէլ Նատալ պաշտօնական յայտարարութիւն մը կատարելով ըսաւ, թէ վիրաւոր ըլլալուն պատճառով կը քաշուի մրցաշարքէն:

Ան ոչ միայն տխրեցուց, սպանացի իր համակիրները, այլ՝ առհասարակ թենիսի ամբողջ համակիրները, որոնց համար անոր ներկայութիւնը վստահաբար յաւելեալ փայլք մը կու տայ մրցաշարքին:

Անոր կատարած այդ յայտարարութիւնը տխրեցուց նաեւ զուիցերիացի Ռոժէ Ֆետերերը, որ ըսաւ, թէ անոր ներկայութիւնը մրցաշարքին համար մեծ կարեւորութիւն կը ներշնչէր:

Յամենայն դէպս, առանց Նատալի, այսօր պիտի սկսի Ուիմպլըտընի կրան շլեմի թենիսի միջազգային մրցաշարքը, որ կը խոստանայ ըլլալ հետաքրքրական:

Ստորեւ կու տանք այսօր տեղի ունենալիք կարգ մը կարեւորագոյն մրցումներուն յայտագիրը.

ՏՂԱՔ

Լիւ Են-Հսիւն (Թայուան) - Ռոժէ Ֆետերեր (Զուիցերիա, 2-րդ)
Ժիւլիեն Պենըթօ (Ֆրանսա) - Նովաք Տիոքովիչ (Սերպիա, 4-րդ)
Ռոպին Սոտերլինկ (Շուէտ, 13-րդ) - Ժիլ Միւլըր (Լուքսամպուրկ)
Ֆեռնանտօ Վերտասքօ (Սպանիա, 7-րդ) - Ճէյմզ Ուըրտ (Անգլիա)
Անտրէյ Կոլիւպեւ (Ղազախստան) - Ճօ-Ուիլֆրետ Ցոնկա (Ֆրանսա, 9-րդ)
Ճէյմզ Պլէյք (Մ. Ն., 17-րդ) - Անտրէաս Սեփփի (Իտալիա)
Թոմի Հաաս (Գերմանիա, 24-րդ) - Ալեքսանտր Փեյա (Աւստրիա)
Զաուիէ Մալիսէ (Պելճիքա) - Ռայներ Շիուելըր (Գերմանիա, 18-րդ)

ԱՂՋԻԿՆԵՐ

Նէօզա Սիլվա (Փորթուգալ) - Սերենա Ուիլիըմզ (Մ. Նահանգներ, 2-րդ)
Մարիա Շարափովա (Ռուսիա, 24-րդ) - Վիքթորիա Քուրթուզովա (Ուքրանիա)
Ալլա Քուտրիավթսեւա (Ռուսիա) - Էլենա Տեմենթիեւա (Ռուսիա, 4-րդ)
Տանիելա Հանթուշովա (Սլովաքիա) - Լորա Ռոպսըն (Անգլիա)
Վիքթորիա Ազարենքա (Պիելոռուսիա, 8-րդ) - Սեւերին Պրեմոն (Ֆրանսա)
Սհան Եունկ-Եան (Թայուան) - Մարիոն Պարթոլի (Ֆրանսա, 12-րդ)

ՍԻՐՏ ՅԻՍՈՒՍԻ ...

Շարունակուած 3րդ էջէն

սերը մեզի կարողութիւն կու տայ մեր ընկերները սիրելու եւ անոնց կարիքին համար ի սպաս դնելու մեր կարողութիւնները՝ անշահախնդիր կերպով:

«Մեր հայրերը եւ մայրերը, նաեւ մեծ հայրերը եւ մեծ մայրերը հաւատացին Յիսուսի անսահման սիրոյն եւ ընդունեցին անոր կամքը՝ առանց վարանելու, եւ փոխանակեցին Քրիստոսի սէրը մարդկային սիրով՝ անոր ընծայելով նոյնիսկ իրենց կեանքը 94 տարի առաջ», շեշտեց Ներսէս Պետրոս ԺԸ. պատրիարք՝ աւելցնելով, որ երանելի Իգնատիոս արք. Մալոյեան յատուկ ջերմեռանդութիւն ունէր Յիսուսի նկատմամբ, ինչ որ գինք պատրաստեց նահատակութեան՝ 15 յունիս 1915-ին, Սիրտ Յիսուսի տօնակատար

ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՄՕՏԻԿ ԱԶԳԱԿԱՆ ԳՆԴԱՊԵՏ ԱՂԱՐՉԱՅԵՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ Է

Ազրպէյճանցի ապահովական պաշտօնատարներ ԱՓԱ լրատու գործակալութեան յայտնած են, թէ Ազրպէյճանի պաշտպանութեան փոխնախարար, օդուժի եւ հակօդային ուժերու հրամանատար Ռայիլ Ռգայեւի մօտիկ ազգականը ձերբակալուած է:

Ըստ լրատու գործակալութեան, Ռգայեւի ազգական, օդուժի գնդապետ Ֆուատ Վասիֆ Աղարգայեւ 21 մայիսին վկայութիւն տալու հրաւիրուելէ ետք ձերբակալուած է: Օդուժի երկու բարձրաստիճան սպաներ եւս ձերբակալուած են:

Աղարգայեւի ընտանեկան պարագաները ԱՓԱ-ին հաստատած են լուրը, սակայն չեն գիտեր, թէ անոր դէմ ի՛նչ ամբաստանութիւն ուղղուած է: Անոնք կը պնդեն, թէ ինք անմեղ է:

Ազրպէյճանի պաշտպանութեան նախարարութեան բանբեր Թէյմուր Ապտուլլայեւ եւս հաստատած է ձերբակալման լուրը: Ան ըսած է, որ հետաքննութիւն կատարուած է եւ մանրամասնութիւնը հետաքննութեան աւարտէն ետք պիտի հրապարակուի:

Ազրպէյճանի պաշտպանութեան փոխնախարար Ռայիլ Ռգայեւ սպաննուած էր 11 փետրուարին, իր բնակարանէն հազիւ 300-400 մեթր հեռաւորութեան վրայ:

ԱՓԱ կը հաղորդէ, որ ձերբակալուած են նաեւ Ռգայեւի օգնական Այտին Ռաֆիեւն ու անոր զաւակը՝ Անար Ռաֆիեւ:

ԸՍՏ ԱԶՐՊԷՅՃԱՆՑԻ ՎԵՐԼՈՒԾԱԲԱՆԻ ՄԸ

ԱԶՐՊԷՅՃԱՆ ՊԻՏԻ ՄՏԱԾԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ ՆԵՐԵԼՈՒ ԿԱՄ ԱՆԿԷ ՎՐԷԺ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ազրպէյճանցի քաղաքական վերլուծաբան Վաֆա Կիւլիզատէ «Թուտէյ.ազ» կայքէջին կը յայտնէ, թէ «Լեռնային Ղարաբաղի հարցը չէ լուծուած, որովհետեւ Հայաստան անկախ պետութիւն մը չէ: Հայաստանի ղեկավարութիւնը միայն իր ստացած հրամանները կը կատարէ: Եթէ Հայաստան անկախ պետութիւն մը ըլլար, Լեռնային Ղարաբաղի հարցը շատոնց լուծուած կ'ըլլար, որովհետեւ այդ տագնապը ի նպաստ Հայաստանի չէ: Հայաստան չի զարգանար: Կը շարունակէ խորհրդային ժամանակաշրջանի մակարդակին վրայ մնալ»:

Ան ըսաւ, թէ Մոսկուայի հետ Հայաստանի մտերմութիւնը չ'արտօներ, որ ան որեւէ դրական քայլ առնէ:

Ազրպէյճացի վերլուծաբանը յայտնեց, որ Հայաստան պէտք է «ազրպէյճանական հողերու բռնագրաւումին համար» Ազրպէյճանէն ներում հայցէ: «Ապա Ազրպէյճան պիտի մտածէ, թէ Հայաստանին պիտի ներէ՞. թէ վրէժ լուծէ», աւելցուց ան:

Ըստ Կիւլիզատէի, յառաջդիմութիւն մը կարելի չէ, որովհետեւ Ռուսիա Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի միջեւ ո՛չ խաղաղութիւն, ո՛չ պատերազմ կացութենէն շահ կ'ապահովէ:

ԻՐԱՔԵԱՆ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

73 ՀՈԳ ՊԱՏՃԱՌԱԾ ԱԿԱՆԱՀԱՐՈՒՄԸ ՔԱՅԻՏԱՅԻ ՄԱՏՆԱՀԵՏՔԵՐԸ ԿԸ ԿՐԷ

Իրաքեան ոստիկանութիւնը եւ փրկարար աշխատանք կատարող խմբակներ երէկ շարունակեցին մզկիթի մը եւ տասնեակ մը բնակարաններու փլատակներուն տակ վերապրողներ փնտռելու աշխատանքը:

Իրաքեան քաղաքական կուսակցութիւններ յայտնեցին, որ ազգամիջեան գետնի վրայ լարուածութիւն դիմագրաւող Քերքուքի մէջ շիիներու մզկիթի մը ականահարման նպատակը Իրաքը ապակայունացնելն է:

Ականահարումը, որ 73 զոհ եւ 163 վիրաւոր պատճառեց տեղի ունեցաւ մինչ ամերիկեան ուժեր 2011-ի վերջաւորութեան ամերիկեան ուժերու Իրաքէն հեռացման շուրջ համաձայնութեան մը ծիրին մէջ կը հեռանան իրաքեան քաղաքներէ:

Իրաքի վարչապետ Նուրի Մալիքի կոչ ուղղեց հանդարտութեան եւ ըսաւ, թէ ամերիկեան ուժերու հեռացման մէջ ուշացում պիտի չըլլայ: Այն մտավախութիւնը գոյութիւն ունի, թէ իրաքեան քաղաքներէն ամերիկեան ուժերու հեռանալէն ետք բռնարարքները մագլցում պիտի արձանագրեն:

Իրաքեան ոստիկանութենէն զօր. Սարհաթ Քատիր նշեց, որ շաբաթ օրուան յարձակումին զոհերուն թիւը այսքան բարձր էր, որովհետեւ քանդուած 30 բնակարաններուն մեծամասնութիւնը ցեխէ շինուած է: Մզկիթը գետնի հաւասար եղած է:

«Գործողութիւնը Քայիտայի մատնահետքերը կը կրէ», ըսաւ ան՝ աւելցնելով, որ հետաքննութիւնը ընթացքի մէջ է:

Յարձակումը տեղի ունեցած էր Քերքուքէն 20 քիլոմեթր հարաւ գտնուող Թազայի մէջ, որ քսան հազար բնակչութիւն ունի, մեծամասնութիւնը շիիներէ եւ թուրքմեններէ կազմուած:

ՌԱՐ. «*Ո՛Չ ՌՈՒՍԻԱ, Ո՛Չ ԱԼ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԳԻՏԵՆ ԻՆՉՊԷՍ ԼՈՒԾԵԼ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՏԱԳՆԱՊԸ*»

Արտաքին քաղաքականութեան գերմանական խորհուրդին մէջ մասնագէտ Ալեքսանտր Ռար «Թուտէյ.ազ» կայքէջին կը յայտնէ, որ Լեռնային Ղարաբաղի տագնապին նկատմամբ Միացեալ Նահանգներու կեցուածքը քիչ մը տարբեր է Մոլտաւիոյ մերձտնեսթրեան տագնապին եւ Վրաստանի տագնապին շուրջ իր կեցուածքէն:

Ան կ'ըսէ, թէ «ո՛չ Ռուսիա, ո՛չ ալ Միացեալ Նահանգներ գիտեն ինչպէս լուծել այս տագնապը կամ կողմերէն մէկը ընտրել: Միջազգային օրէնքին հիմամբ յստակ է, թէ Լեռնային Ղարաբաղը կը պատկանի Ազրպէյճանի, սակայն նոյն ատեն օրէնքը շարունակ կը փոխուի, անոր մէջ յաւելուածներ կ'աւելնան: Կարգ մը ի յայտ եկող նրբութիւններ գոյութիւն ունին: Ուստի, քսան տարիէ ի վեր վերջնական որոշում մը չէ տրուած:

Աւելի՛ն. Հայաստան Միացեալ Նահանգներու մէջ ուժեղ *լոպի* մը ունի, եւ ամերիկացի ամէն նախագահ պէտք է այդ մէկը հաշուի առնէ», ընդգծեց ան:

Ռար ըսաւ, թէ «կը կարծեմ, որ Միացեալ Նահանգներ ներկայիս այժմու սթաթիւս քոյով, ի նպաստ մէկուն, ապա միւսին գործելով շատ հանգիստ է»:

«Ներկայիս, գոյութիւն ունեցող սթաթիւս քոն, ինչպէս զայն կը հասկնամ, կը գոհացնէ թէ՛ Միացեալ Նահանգները եւ թէ՛ Ռուսիան: Անշուշտ պէտք է նշել, որ Միացեալ Նահանգներ կ'ընդդիմանան նախկին խորհրդային տարածքին մէջ իր ազդեցութիւնը ամրապնդելու Ռուսիոյ ջանքերուն. այստեղ կ'երեւին երկու ուժերուն միջեւ կարգ մը տարակարծութիւններ: Ռուսիա իր կարգին կը փորձէ Լեռնային Ղարաբաղի նման տագնապներու միջոցով Ամերիկան լուսանցքայնացնել», ըսաւ Ռար:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ» ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՔՈԼԵՃ

2008-2009 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԳ ԵՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆԱՅ ԲԱՇԽՈՒՄ

Տեղի կ'ունենայ երկուշաբթի, 22 յունիս 2009-ին, երեկոյեան ժամը 8:00-ին, «Լ. Շանթ» մշակութային կեդրոնի «Գ. եւ Հ. Արմէնեան» սրահին մէջ:

ՀՐԱՒԷՐ

ՍՐԲ. ՀՈՒՓՍԻՄԵԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՖԱՆԱՐ

2009-2010 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տեղի կ'ունենան ամէն օր, առաւօտեան ժամը 8:00-էն 1:30, բացի շաբաթ օրերէն, հին եւ նոր աշակերտներու համար: Յուլիս ամսուն արձանագրութիւնները կը շարունակուին միայն ամէն երեքշաբթի, չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը, առաւօտեան ժամը 8:00-էն 1:30:

1 սեպտեմբեր 2009-ին վարժարանիս գրասենեկային աշխատանքները կը վերսկսին: Արձանագրութիւնները պիտի շարունակուին ամէն օր, ժամը 8:00-էն 1:30:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՈԼԵՃ

(Մեքսիք փողոց, Հայկազեան համալսարանի կից, հեռ. 01-349816)

2009-2010 տարեշրջան

1.- 2009-2010 տարեշրջանին Հայ աւետարանական քոլեճը պիտի ունենայ բողբոջէն մինչեւ 12-րդ դասարան:

2.- 2009-2010 տարեշրջանին նախնական արձանագրութիւնները սկսած են հին եւ նորեկ աշակերտներու համար:

3.- Ընթացիկ կրթական տարեշրջանի աշակերտները պարտին իրենց նախնական արձանագրութիւնները կատարել մինչեւ 30 յունիս 2009-ին:

4.- Նորեկ աշակերտներու դիմումնագիրները կ'ընդունուին ամէն օր՝ երկուշաբթիէն ուրբաթ, առաւօտեան ժամը 9:30-12:30:

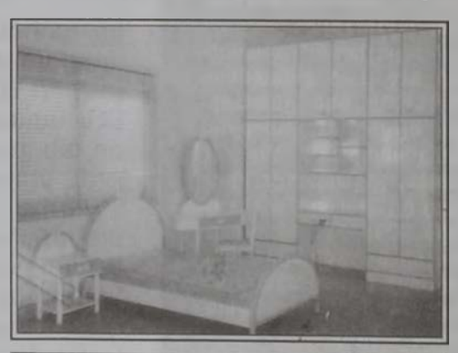
5.- Կրթանպաստի դիւրութիւններ կը տրուին ուսումնապէս փայլուն եւ նիւթական դժուարութիւն ունեցող աշակերտներուն:

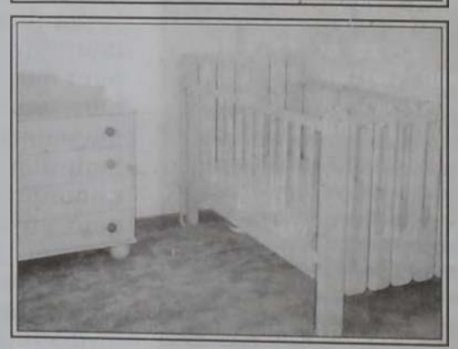
6.- Բոլոր շրջաններուն համար *օթոպիւսի* սպասարկութիւնը ապահովուած է:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

La Solderie DE LUNETTES
La première au Liban
Autoroute Jdeideh
Près Boghos Optic
Tél. (01) 870016

galerie PIERROT
Specialiste de Meubles D'enfants de 0 à 20 ans

galerie PIERROT
Liste de Naissance et de Bâpteme
Autostrade Jal-el-Dib - Tel : 04 / 713233 - 03 / 701607

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ՔՈՐԷԱ ԿԸ ԾՐԱԳՐԷ ՀԱՒՈՒԱՅԻ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ ՀՐԹԻՌ ԱՐՁԱԿԵԼ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ Կ'ԱՄՐԱՊՆԴԵՆ ՀԱՒՈՒԱՅԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Միացեալ Նահանգներ Հաւուայի շուրջ հակահրթիռային պաշտպանութեան գէնքեր գետեղեցին՝ հիմնուելով մամլոյ այն տեղեկութեան վրայ, թէ Հիւսիսային Քորէա կը ծրագրէ յառաջիկայ ամսուան սկիզբը Հաւուայի ուղղութեամբ հրթիռ արձակել:

Միացեալ Նահանգներու պաշտպանութեան նախարար Ռոպըրթ Կէյց յայտնեց, որ Հաւուայի յաւելեալ պաշտպանութիւնը կը բաղկանայ հակահրթիռային շարժուն համակարգերէ եւ մօտակայ **ռատարի** համակարգէ մը: Այդ երկու համակարգերը միասնաբար գործելով կրնան վար առնել հաւուային վտանգ սպառնացող որեւէ հրթիռ:

Կէյց Ուաշինկթընի մէջ լրագրողներուն յայտնեց, որ «առանց մեր ընելիքը մանրամասնելու կրնամ պարզապէս ըսել, թէ... եթէ ամերիկացիներն ու ամերիկեան հողամասը պաշտպանելը հարկ ըլլայ՝ լաւ դիրքի մը մէջ ենք»:

Միւս կողմէ, Հիւսիսային Քորէայի դէմ հաստատուած ՄԱԿ-ի պատժամիջոցներու գործադրման առաջին օրինակով մը՝ ամերիկեան բանակը սկսաւ Հիւսիսային Քորէայի դրօշակը բարձրացուցած նաւ մը՝ Քանկ Նամը հետապնդել: Ամերիկացի երկու պաշտօնատարներ յայտնեցին, որ յստակ չէ, թէ Հիւսիսային Քորէայի մէկ նաւահանգիստէն ճամբայ ելած նաւը ճիշդ ի՛նչ կը փոխադրէ, սակայն նախապէս առնչուած է զէնքերու տարածման աշխատանքներու:

Ճափոնական օրաթերթ մը հինգշաբթի օր հաղորդեց, որ Հիւսիսային Քորէա յուլիսի սկիզբը Հաւուայի ուղղութեամբ միջցամաքամասային հրթիռ մը կ'ուզէ արձակել, մինչ Ռուսիա եւ Չինաստան Փիոնկեանկի կոչ ուղղեցին վերադառնալու իր հիւլէական ծրագիրին վերաբերեալ ապագինման բանակցութիւններու սեղան:

Ըստ Ճափոնի մէջ ամէնէն լայն սպառումը ունեցող «Եոմիյուրի» օրաթերթին, 6500 քիլոմեթր (4000 մայլ) հասողութիւն ունեցող «Թայփոտոնկ-2» տիպի հրթիռ մը պիտի արձակուի Հիւսիսային Քորէայի հիւսիսարեւմտեան ծովեզերքին վրայ գտնուող Տոնկյանկնի վայրէն: Օրաթերթը վկայակոչեց Ճափոնի պաշտպանութեան նախարարութիւնը եւ Միացեալ Նահանգներու լրտեսական արբանեակներու կողմէ հաւաքուած տեղեկութիւնները:

Մինչ օրաթերթը ենթադրութիւն կատարեց, որ ենթադրեալ «Թայփոտոնկ-2» տիպի հրթիռը կրնայ Ճափոնի վերեւէն անցնելով ուղղուիլ դէպի Հաւուայ, անիկա նաեւ յայտնեց, որ հրթիռը պիտի չկարենայ Հաւուայի գլխաւոր կղզիները հարուածել, որոնք քորէական թերակղզիէն 7200 քիլոմեթր (4500 մայլ) հեռաւորութեան վրայ կը գտնուին:

Միացեալ Նահանգներու պաշտօնատարներ յայտնած են, որ Հիւսիսային Քորէա կը պատրաստուի արեւմտեան Միացեալ Նահանգները հարուածելու կարող հրթիռ մը արձակելու:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ԿԸ ՔՆՆԱՐԿԵՆ ԿԱՊԱԼԱ *ՌԱՏԱՐԻ* ԿԵԴՐՈՆԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱԿԱՀՐԹԻՌԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՆԵՐԱՌԵԼՈՒ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՓԱ վկայակոչելով «Ուաշինկթըն Փոսթ» օրաթերթը կը հաղորդէ, որ Միացեալ Նահանգներու պաշտպանութեան նախարար Ուիլիըմ Ճ. Լին անցեալ չորեքշաբթի օր Քոնկրեսին յայտնած է, թէ Օպամայի վարչակազմը կը քննարկէ ռուսական **ռատարի** երկու կեդրոններ կեդրոնական Եւրոպայի համար հակահրթիռային համակարգին մէջ ներառելու կարելիութիւնը:

Այդ կեդրոններն են՝ Ազրպէյճանի մէջ Կապալա **ռատարի** կեդրոնը եւ հարաւային Ռուսիոյ մէջ Արմաւիրի կեդրոնը:

Լին յայտնած է, որ «Միացեալ Նահանգներ-Ռուսիա գործակցութիւն մը յաւելեալ նպաստ պիտի բերէ իրանցիներուն ուղղելու դիւանագիտական պատգամ մը, թէ իրենց ներկայ ընթացքը անընդունելի է եւ թէ իրենք միջազգային միացեալ ճակատ մը պիտի դիմագրաւեն, եթէ այդ ուղիով ընթանալ շարունակեն»:

Լին, ինչպէս նաեւ ամերիկեան բանակի սպայակոյտի փոխհրամանատար զօր. Ճէյմզ Ի. Քարթրայթ եւ հակահրթիռային պաշտպանութեան գործակալութեան տնօրէն զօր. Փաթրիք Ճ. Օ'Ռայլի շարունակ նշած են Ռուսիան ծրագիրին մէջ ներառելուն օգտաշատութիւնը:

Լին ըսաւ, թէ Արմաւիրի մէջ **ռատարի** կայան մը «իրանեան հրթիռային յարձակումի մը պարագային պիտի նպաստէ արագ ահազանգ հնչեցնելուն»: Օ'Ռայլի յանձնախումբին ըսած է, թէ այցելած է Կապալայի մէջ ռուսական **ռատարի** կեդրոնը, եւ ռուսական **ռատարի** երկու կեդրոնները պիտի նպաստեն իրանեան հրթիռարձակման փորձերու հսկողութեան: Հաւաքուած տուեալները «մեծապէս պիտի նպաստեն հակահրթիռային մեր պաշտպանութեան զարգացման», ըսած է Օ'Ռայլի:

AFHIL ԱՖՀԻԼ
Home Medical Equipment Services
ՄԻԱՍԻՆ ԱԻԵԼԻ ՁՕՐԱՒՈՐ ԵՆՔ TOGETHER WE ARE STRONGER
AFIL HEALTH CLUB
AFIL CAR • LIFE - TRAVEL - X-PAT
UNIVERSITY FUND
AFHIL Mednet Network Clinics

HAMAZKAYIN REGIONAL COMMITTEE OF LEBANON

KNAR Dance Group

Presents

CHARLIE CHAPLIN

THE SHOW MUST GO ON...

Director & Choreography
Felix Haroutiounian

24-25-26-27-28 JUNE
@ 9:00 PM

Casino du Liban

BYBLOS BANK

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Համազգայինի «Քնար» պարախումբի «Pour toi Aznavour» պարային ելոյթի մեծ յաջողութենէն ետք, այսօր, միայն մէկ տարի ետք, պարախումբը հանրութեան կը ներկայանայ նոր ելոյթով մը, որ նուիրուած է Չարլի Չափլինին:

Ազնաւուրն ու Չափլինը ունին բարեսիրական ու մարդկային միեւնոյն նկարագրային գիծերը, որոնք արժանի են ծանօթացման ու գնահատման: Այս շրջագիծին մէջ Համազգայինը կը միտի արտերքին, ընտանեկան, հանրութեան փոխանցել մարդկայինը բարձրացնող ու ընկերութեան բարօրութիւն ապահովող յատկանիշները:

«Charlie Chaplin The show must go on» պարային ելոյթը, իր բնորոշ թեմային կողքին նաեւ կը միտի օտար հանրութեան ներկայացնել հայկական պարարուեստն ու հայ ժողովուրդի մշակութային հարստութիւնները: Այս ձեւով, ինչպես անցեալ տարի, այս տարի եւս Համազգայինը կամուրջ մըն է, որ նոյնինքն կը կամրջէ ընդհանրապէս տարբեր ազգութիւններու մշակոյթները եւ ի մասնաւորի պարարուեստը:

Վարձքը կատար «Քնար» պարախումբի հայրենի արուեստագետ, գեղարուեստական պատասխանատու եւ պարուսոյց Ֆելիքս Յարութիւնեանին, որ տարիներու հետեւողական ու արհեստավարժ աշխատանքներուն շնորհիւ կարելի եղաւ ապահովել վերելք: Վարձքը կատար պարախումբի բոլոր անդամներուն, որոնք աշխատանքներուն իրենց մեծ մասնակցութիւնը կը բերեն՝ առանց որեւէ ակնկալութեան: Վարձքը կատար «Քնար» պարախումբի վարչութեան, որ հաւաքաբար ստանձնեց պարախումբին բոլոր կազմակերպական աշխատանքներն ու պատասխանատուութիւնը՝ առաւելագոյն չափով նեցուկ կանգնելով պարախումբին: Վերջապէս, վարձքը կատար բոլոր անոնց, որոնք նիւթապէս ու բարոյապէս գօրավիգ կանգնեցան այս նախաձեռնութեան իրականացման:

Այս ծաւալուն աշխատանքէն ետք, կը մնայ, որ մեր հանդիսատեսները իրենց մեծաթիւ ներկայութեամբ տան համապատասխան գնահատանքը, որ հիմնաքարը պիտի հանդիսանայ իրերայաջորդ ձեռքբերումներուն եւ նուաճումներուն՝ շարունակելու համար Համազգայինի մշակութային ծառայութեան նուիրեալ ուղին...

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԾՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՔՆԱՐ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Համազգայինի «Քնար» պարախումբը հիմնուած է 1956-ին, Էշրէֆիէ, տէր եւ տիկին Վարդգէս Աբրահամեանի ջանքերով: 1965-ին պարախումբը կը մասնակցի Պաալպէքի փառատօնին ու տարի մը ետք՝ Պաղտատի փառատօնին:

Տարբեր երկիրներու մէջ ելոյթներ ունենալէ ետք պարախումբը 1975-ին Լիբանանը կը ներկայացնէ Քոնֆոլանի (Ֆրանսա) միջազգային փառատօնին:

1998-ին խումբը Ապու Տապիի եւ Շարժայի մէջ կ՚ունենայ ելոյթներ՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, Հայ Եկեղեցւոյ օծումին առիթով:

1999-ին Պէյրութի մէջ կը մասնակցի Արաբական խաղերու բացման հանդիսութեան, իսկ 2000-ին՝ «Լիբանան 2000» Հայկական օրուան: 2001-ին՝ Պրումանայի ու տարի մը ետք Զահլէի փառատօններուն մասնակցելէ ետք, 2004-ին «Քնար» պարախումբը կը մասնակցի «Woman & the Man of the year» յայտագիրին, կազմակերպութեամբ Future TV-ին: Նոյն տարին պարախումբը Հայաստանի մէջ կը մասնակցի «Մէկ Ազգ, Մէկ Մշակոյթ» փառատօնին:

2005-ին «Քնար» պարախումբը «Գայեանէ» պարի դպրոցին հետ ելոյթ կ՚ունենան Պէյրութի «United we run» փառատօնին: 2007-ին «Քնար»ը կը ներկայացնէ «Լիլ Ուլա Լիլ Ալամ» պարային ելոյթը, որ ամբողջովին նուիրուած էր Լիբանանին:

«Քնար» պարախումբը Հայաստանի, Ֆրանսայի, Քուէյթի, Պարսկաստանի, Կիպրոսի, Սուրիոյ ու այլ երկիրներու մէջ ելոյթներով ներկաներուն մատուցած է հայ ժողովուրդի մշակութային ժառանգութեան մէկ հատուածն ու բարձրորակ արուեստը:

Տեղին է յիշել, որ աւելի քան 17 տարիէ ի վեր Համազգայինի «Քնար» պարախումբի գեղարուեստական պատասխանատուն ու պարուսոյցն է հայրենի արուեստագէտ Ֆելիքս Յարութիւնեան, որ նաեւ հիմնադիրն է Համազգայինի «Գայեանէ» պարի դպրոցին:

Տարիներու ընթացքին պարային ելոյթները ունեցած են տարբեր թեմաներ, ինչպէս «Կարաւան», «Արաբական շուկայ», «Աղթամար», «Վարդանանք», «Արա գեղեցիկ եւ Շամիրամ» եւ այլն:

Իսկ պարախումբը անցեալ տարի «Քազինօ Տը Լիբան»ի մէջ ներկայացուց «Քեզի համար Ազնաւուր»՝ Շարլ Ազնաւուրին նուիրուած պարային ելոյթը, որ արժանացաւ ներկաներու ջերմ գնահատանքին ու քաջալերանքին:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ՝ ՖԵԼԻՔՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

«Ա.»- Ելոյթին նախօրեակին, պարախումբին փորձերը ինչպիսի՞ ընթացք ունին:

Ֆ. Յ.- Պարախումբը տարուան ընթացքին շաբաթական հերթականութեամբ կ'ունենայ երկու փորձ, իսկ ելոյթներուն նախօրեակին, բնականաբար փորձերուն թիւը կ'աւելնայ, ու վերջին շաբաթներուն կը կատարուի օրական հերթականութեամբ: Փորձերը կ'ընթանան աւանդական ձեւով, ու արդէն գրեթէ ամէն ինչ պատրաստ է, ու կը մնայ վերջին դասաւորումները կատարել, լի ու լի իրականացնելու համար ճշդուած ծրագիրը:

«Ա.»- Ինչպէ՞ս կը գնահատէք խումբի անդամներուն պատրաստուածութիւնն ու կարողականութիւնը:

Ֆ. Յ.- Խումբի 28 անդամները բոլորն ալ անցեալին եղած են Համազգայինի «Գայեանէ» պարի դպրոցի աշակերտներ, որոնք հետեւած են յստակ ծրագիրներու: Ուրեմն, անոնք ունին ընդհանրապէս 10-16 տարուան փորձառութիւն, որուն իբրեւ արդիւնք արդէն դարձած են արհեստավարժներ: Հոս պէտք է աւելցնել, թէ խումբէն կարգ մը անդամներ նոյնիսկ կ'օժանդակեն կարգ մը պարերու բեմականացման աշխատանքներուն ու գրեթէ բոլորն ալ հայկական վարժարաններու մէջ պարուսոյցներ են: Այս երեւոյթը վստահ մեծ ուրախութիւն կը պատճառէ, քանի որ տարիներու աշխատանքը օրըստօրէ կ'արդիւնաւորուի:

«Ա.»- «Քեզի համար Ազնաւուր» պարային ելոյթի յաջողութենէն ետք, այս տարուան ընդհանուր թեման ճշդած էք Չարլի Չափլինը: Ինչո՞ւ այս ընտրութիւնը եւ ինչպէ՞ս ընտրեցիք այս նիւթը:

Ֆ. Յ.- Անցեալին շատ կարդացած եմ Չափլինի մասին: Ազնաւուրը անցեալին ընտրած էի, քանի որ ան մեծ երգիչ է եւ հիմնականը՝ մեծ մարդ, որուն բարեգործութիւնները մեծ նպաստ բերած են Հայաստանի զարգացման: Ան մեծ հայասէր էր: Իսկ Չափլին աղքատ եղած ատեն ապրած էր կարիքաւորի վիճակ ու երբ դարձաւ աշխարհի մեծագոյն հարուստներէն, ան ստեղծեց այնպիսի ֆոնտեր, որոնցմէ մինչեւ այսօր մարդիկ թոշակներ կը ստանան: Չափլինի ֆիլմերուն մէջ ալ բարոյականն է, որ կը յաղթէ: Այո, այս աշխարհը Չափլինին նմաններուն շատ պէտք ունի ու այս ելոյթը չափլիններ դառնալու պատգամը ունի: Մարդ արարածը որքան որ մեծ ըլլայ պէտք է միշտ օգտակար դառնայ մարդոց: Ուրեմն, այս բեմադրութեան մէջ գաղափար կայ, միտք կայ, փիլիսոփայութիւն կայ, բարոյախօսութիւն կայ: Չափլինը իտեալ է եւ այդ իտեալին հետեւելու պատգամն է, որ կը փոխանցենք...

«Ա.»- Իսկ պարային ելոյթի յայտագիրին մասին ի՞նչ ըսելիք ունիք:

Ֆ. Յ.- Ելոյթին ընթացքին Չափլին կը շրջագայի տարբեր երկիրներ, ուր կապի մէջ կը մտնէ նոր չափլիններուն հետ, այդ առիթով իւրաքանչիւր երկրի մէջ տեղի կ'ունենայ համապատասխան պարերու կատարումներ: Շրջագայութեան մաս կը կազմեն Իրլանտան, Սպանիան, Վրաստանը, Ռուսիան, Յունաստանը, Եգիպտոսը, Հնդկաստանը, Հայաստանը, Լիբանանը եւ այլն: Ներկայացումին ընթացքին հանդիսատեսները նաեւ պիտի ծանօթանան Չափլինի վերջին նամակին, որ հասցէագրուած էր իր աղջկան՝ Ճերալտինային: Պարային ելոյթը հարուստ է այլազանութեամբ եւ նորութիւններով, ու կը յուսամ, որ այս նախաձեռնութիւնը Ազնաւուրի ելոյթէն ետք որակային նոր նուաճում մը կ'արձանագրէ:

«Ա.»- Աշխատանքներուն ընթացքին հիմնական ինչպիսի՞ դժուարութիւններու հանդիպեցաք:

Ֆ. Յ.- Բնական է, որ այսպիսի ծաւալուն աշխատանքին մէջ ըլլան դժուարութիւններ, բայց բոլորն ալ յաղթահարելի են, քանի որ Համազգայինի մէջ բոլորն ալ հաւաքաբար կ'աշխատին՝ յաջողութեամբ պսակելու համար գործը: Այս առիթով յատուկ շնորհակալութիւն Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան եւ ի մասնաւորի վարչութեան ատենապետ Յակոբ Լատոյեանին, պարարուեստի միաւորի վարչութեան, Ծովիկ Թորիկեանին, Ռազմիկ Պերթիզեանին, Յասմիկ Թաշճեան-Պերթիզեանին, եւ բոլոր անոնց, որոնք աշխատանքներուն իրենց մասնակցութիւնը բերին: Մեր վարչական պատասխանատուները ամէն ձեւով կ'օգնեն, որպէսզի գործը ըլլայ արհեստավարժ: Այս գծով արդէն «Քազինօ Տը Լիպան»ի մէջ ելոյթներ ունենալը բաւարար ցուցանիշ է:

«Ա.»- Վերջին խօսք...

Ֆ. Յ.- Կը յուսամ, որ թէ՛ հայկական եւ թէ՛ լիբանանեան առումով ներկայութիւնը կ'ընդլայ ընդունելի, իսկ գնահատականը կը ձգեմ հանդիսատեսներուն, որպէսզի իրենք արժեւորեն պարային ելոյթը՝ իր ամբողջութեան մէջ:

ՖԵԼԻՔՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ծնած է Երեւան, 1945-ին: Նախնական կրթութիւնը ստացած է Երեւանի մէջ: 1954-էն 1963 պարած է Պիոներպալատի մէջ: 1963-ին մտած է Պարի պետական անսամպլ: 1965-ին սկսած է զինուորական ծառայութեան եւ պարած է նաեւ բանակին մէջ:

1968-ին մաս կազմած է Երգի եւ Պարի պետական համոյթին, իսկ 1970-ին՝ Հայ համերգի խումբին, իբրեւ մենակատար պարող: 1974-էն 1975 եղած է Մարտունի քաղաքի Պարի անսամպլի ղեկավար:

1977-էն 1981 հետեւած է Խաչատուր Աբովեանի անուան Մանկավարժական ինստիտուտի պարուսոյց-բեմադրողներու բաժինին, ուր դասախօս նշանակուած է 1981-ին: Էրեբունի պարի անսամպլը իր ղեկավարութեամբ մասնակցած է Մոսկուայի, Պալթեան երկիրներու, Անդրկովկասեան երկիրներու, նախկին Եուկոսլաւիոյ, Հունգարիոյ, նախկին Չեխոսլովաքիոյ եւ Նորվեկիոյ փառատօններուն:

Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան հրաւէրով, 1993-2007 Ֆելիքս Յարութիւնեան իբրեւ պարուսոյց կը ստանձնէ Համազգայինի «Գայեանէ» պարի դպրոցը: Մինչ 1993-էն ի վեր ան նաեւ կը ստանձնէ «Քնար» պարախումբի գեղարուեստական պատասխանատուի ու պարուսոյցի պատասխանատուութիւնը:

Կ Ա Ր Ծ Ի Ք Ն Ե Ր

Ազնաւուրի նուիրուած պարային ելոյթներու մեծ յաջողութենէն ետք, եւ միայն տարի մը ետք այսպիսի մեծ ծրագիր մը ներկայացնելը արդէն մեծ աշխատանք կ'ենթադրէ, որուն գործնական բաժինը սկիզբ առած էր շուրջ 8 ամիս առաջ: Իսկ երկու շաբաթէ ի վեր բոլորս տաժանակիր գործի լծուած ենք, ու ներկայիս աշխատանքներուն 95 առ հարիւրը աւարտած է: Ամէն ինչ բնական ընթացքի մէջ է: Պարախումբին բոլոր անդամները խանդավառ են, իսկ թեման պարուսոյց Ֆելիքս Յարութիւնեանի առաջարկն էր, որուն ճամբով ան կ'ուզէր ներկայացնել, թէ իւրաքանչիւր ժողովուրդ ունի իր Չափլինը, որ հպարտանք կը պատճառէ:

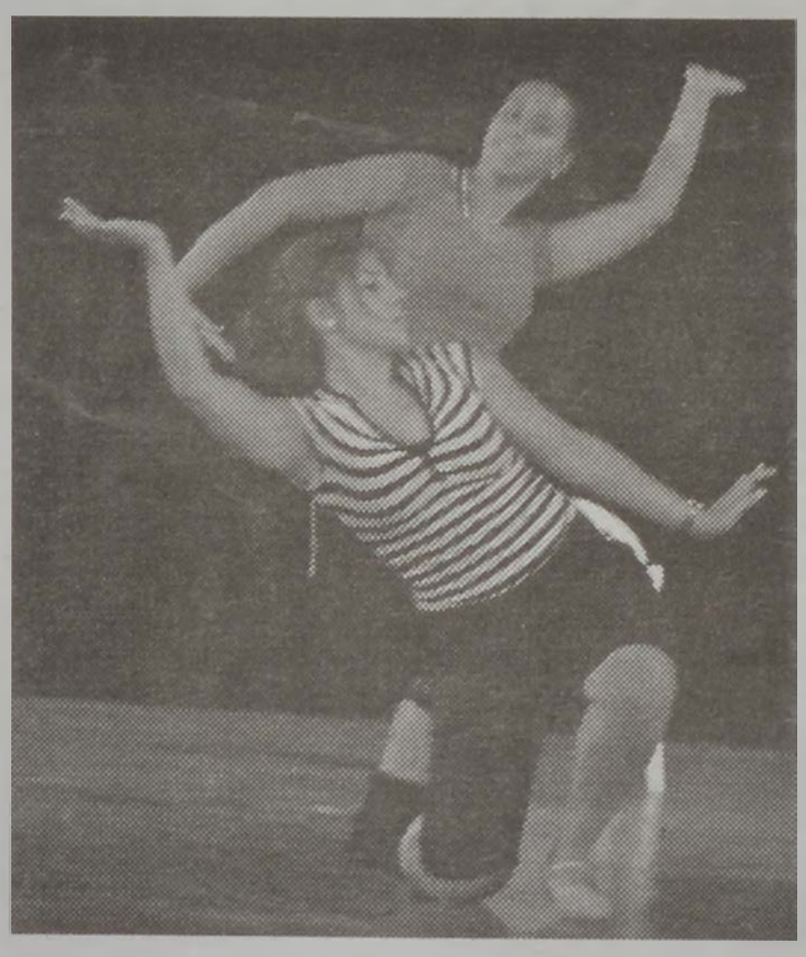
Այս ելոյթը արուեստի կողքին նաեւ մարդկային պատգամ մը կը փոխանցէ, եւ կը յուսանք, որ մեր հանդիսատեսները այդ մէկը լաւ ձեւով կ'ընկալեն ու կ'արժեւորեն: Աշխատանքային առումով նիւթական հարցերուն կողքին հիմնական դժուարութիւնը տարազներու ընտրութիւններն էին, քանի որ պարային այլազանութիւնը շատ էր:

Շնորհակալութիւն պարուսոյց Ֆելիքս Յարութիւնեանին, որ «Քնար»ի վերելքին մէջ հիմնական դերակատարն է: Շնորհակալութիւն պարախումբի բոլոր անդամներուն, որոնք կամաւոր կերպով քաջալեր կը հանդիսանան մեր մշակոյթին պահպանման: Գնահատելի է անոնց աշխատանքը, եւ ի մասնաւորի այն տղոց, որոնք ելոյթներու նախօրեակին համալսարանական քննութիւններու մէջ կը գտնուին: Շնորհակալութիւն բարերարներուն, որոնք միշտ նեցուկ կը կանգնին պարախումբին:

Մօտիկ ապագային հաւանաբար մասնակից դառնանք նոյն յայտագիրով Այնճարի փառատօնին, իսկ Կիպրոսէն արդէն հրաւէր մը ունինք, հոն աշնան ունենալու համար ելոյթ մը:

ՐԱՖՖԻ ԱՖԱՐԵԱՆ
Վարչութեան ատենապետ

15 տարիէ ի վեր մաս կը կազմեմ Համազգայինի «Գայեանէ» պարի դպրոցին եւ ապա «Քնար» պարախումբին, ուր ես ունեցած եմ նոր բարեկամներ ու միջավայր: Մեր բոլոր յաջողութիւնները կը պարտինք մեր պարուսոյցին՝ պարոն Ֆելիքսին, որ հօր ակնոցով կը հետեւի մեր աշխատանքներուն, ու իր կարելին կը կատարէ: Իւրաքանչիւր տարի նոր բան մը կը սորվինք, ու միշտ մեր գիտելիքներուն վրայ բան մը կ'աւելնայ: Անցեալ տարի, երբ իբրեւ ընդհանուր նիւթ դէմք մը ընտրեցինք, ապա այդ մէկը մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեց, ու այդ առիթով առաւել եւս նոր բաներ սորվեցանք:

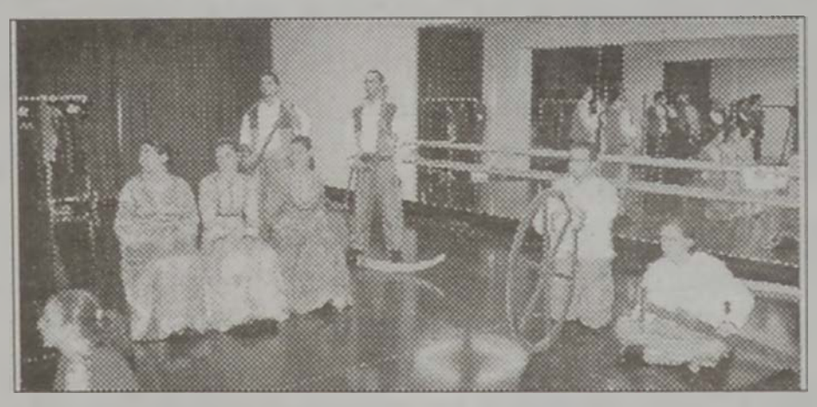

ԱԶԴԱԿ-ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

«Քեզի համար Ազնաւուր» պարային ելոյթի յաջողութենէն ետք, այսօր ժողովուրդը մեզմէ աւելի մեծ բան կը սպասէ, եւ այդ պատճառով այսօր մեր պատասխանատուութիւնը աւելի մեծ է: Վերջապէս, շնորհակալութիւն Համազգայինին, որ ամէն ջանք ի գործ կը դնէ կազմակերպականօրէն լաւագոյնը ներկայացնելու համար հանրութեան: Վարձքը կատար բոլորին, անխտիր:

ՎԱՐԱՆԴ ԹՈՓԱԼԵԱՆ
Պարող

Տասը տարեկանիս մաս կազմեցի Համազգայինի «Գայեանէ» պարի դպրոցին, ու այդ տարուընէ ի վեր կը շարունակեմ պարել Համազգայինի մէջ: Բնականաբար այս երկար տարիներուն ընթացքին հարցեր ալ ունեցած ենք, խնդիրներ ալ, եւ բնական է, որ ըլլայ, քանի որ հոս մէկ ընտանիք ենք, քոյր-եղբայրներ ենք բոլորս: Պարախումբի փորձերուն թիւը քիչ է, եւ յառաջիկային յաւելեալ արդիւնքի հասնելու համար պէտք է աւելցնել փորձերուն թիւը, չնայած որ այս մէկը մեզի համար եկամուտի աղբիւր չըլլալով հանդերձ նոյնիսկ զբաղում չէ, այլ այս մէկը դարձած է մեր կեանքի անբաժան մէկ մասնիկը՝ մշակոյթին ծառայելու միջոցը:

Ես ոչ միայն պարը կը սիրեմ, այլ Համազգայինն ու միութեան շուրջ ստեղծուած մշակութային առողջ մթնոլորտը: Իսկ վերջին տարիներուն օտարներուն ներկայացումներ կատարելով կարելիութիւնը ունեցանք օտարներուն ծանօթացնելու մեր արժէքները: Այս մէկը յստակօրէն կը վկայեն իմ բարեկամներս, որոնք երբեմն կը զարմանան, թէ ինչպէս սիրողական մակարդակով կարելի է այսպիսի մեծ նախաձեռնութիւն մը իրականացնել: Մենք մեր պարերով Համազգայինը եւ հիմնականը՝ հայութիւնը կը ներկայացնենք, եւ այս մէկը մեզմէ իւրաքանչիւրին համար ուրախանալի երեւոյթ է:

ԱՂԱՏ ԵԱԳՈՒՊԵԱՆ
Պարող

Անցեալին երբ փոքր էինք, հիացմունքով կը դիտէինք պարախումբին ելոյթները, ա՛յն յոյսը ունենալով, որ երբ «Գայեանէ» պարի դպրոցը աւարտենք, մենք ալ ապագային իրենց պէս լաւ պարողներ պիտի ըլլանք: Ժամանակը անցաւ, ու հիմա արդէն ես եւ իմ ընկերներս դարձանք «Քնար» պարախումբի անդամներ: Այս սերընդափոխութիւնը շատ կարեւոր է: Պարախումբի անդամներուն միջեւ գոյութիւն ունի հաճելի ու առողջ մթնոլորտ, որոնց շնորհիւ առաւել եւս կրնանք արդիւնք տալ:

Մենք կ'աշխատինք արհեստավարժ պարուսոյցի մը հետ, որ առաւել եւս վստահութիւն կու

տայ ու եռանդ՝ տարիներու ընթացքին շարունակելու հետեւողական փորձերն ու աշխատանքները: Յոյս ունիմ, որ հանդիսատեսները այս անգամ ալ կը գնահատեն մեր աշխատանքը:

ՍՈՒՐԷՆ ՊԱԼԵԱՆ
Պարող

«Լիլ Ուլա Լիլ Ալամ» խորագիրը կրող պարային ելոյթով ես առաջին անգամ բեմ բարձրացայ պարախումբին հետ, երբ թէ կը սիրէի պարը, եւ թէ հմայուած էի պարախումբին անցեալի ելոյթներուն բարձր կատարումներով: Մեզի համար հիմնականը մեր մշակոյթը պահելն է, այլապէս մեր խումբի բոլոր անդամներն ալ կրնային լիբանանեան տարբեր խումբերուն մաս կազմել:

Անցեալ տարի երբ «Քեզի համար Ազնաւուր» ներկայացուցինք, անոր հանգամանքը մեզ շատ տպաւորեց: Ազնաւուրի երգերուն մէջ հայկական շունչը գոյութիւն ուներ, ու այդ կէտին անդրադարձը մենք ներկայացուցինք մեր պարերուն ընդմէջէն: Իսկ այս տարուան պարային ելոյթին կեդրոնական դէմքը հակառակ անոր, որ հայ չէ, բայց այնպիսի նկարագրային դաստիարակիչ կէտեր ունի, որոնցմէ պէտք է օգտուին բոլոր ազգերը, ու մենք պարերու ճամբով վերստին պահած ենք հայկական շունչն ու ոգին:

ՄԱՐԻԱ-ԱՐՈՒՍ ՃԱՄՊՈՒԼԵԱՆ
Պարող

Փոփոխութիւնը լաւ բան է, ու երբ Ազնաւուրի ելոյթին սկսանք, նկատեցինք, թէ արդէն այդ մէկը նորութիւն պիտի ըլլայ: Այսօր Չափլինի նուիրուած պարային ելոյթը կ'ենթադրեմ, որ իր կարգին մեծ հետաքրքրութիւն պիտի ստեղծէ, քանի որ ենթական ինքնին մեծ դէմքն մըն է, որ արժանի է համապատասխան արժեւորման:

Ելոյթներուն նախօրեակին փորձերը կ'ընթանան ճնշուած մթնոլորտի մէջ, որովհետեւ բոլորն ալ սպասողական վիճակի մէջ են, ու կ'աշխատին առաւելագոյն չափով իրականացնելու ճշդուած ծրագիրը: Մինչ «Քազինօ Տը Լիպան»ի մէջ ելոյթներ ունենալը ինքնին չափանիշ է, որ պարախումբը ունի բարձր որակ: Օտար միջավայրի մէջ ելոյթներ կազմակերպելը նաեւ կ'օգնէ, որ Համազգայինը լիբանանցի հանրութեան ծանօթացնէ հայ ժողովուրդի պարարուեստն ու մշակութային հարստութիւնը:

ԱՇՈՏ ԱԲԳԱՐԵԱՆ
Պարող

Համազգայինի «Քնար» պարախումբի «Charlie Chaplin. The show must go on» պարային ելոյթին տոմսերը կրնաք ստանալ Համազգայինի գրախանութէն, «Վըրծըն» հաստատութենէն, «Քազինօ Տը Լիպան»էն, ինչպէս նաեւ՝ Համազգայինի «Լ. Շանթ» Մշակութային կեդրոնէն ու «Աղբալեան-ՀՄԸՄ» մարզամշակութային համալիրէն:

ՅԱՆՁՈԹ.- Հանդիսատեսներուն համար յատուկ փոխադրակառքեր պիտի տրամադրուին՝ «Շաղգոյեան» կեդրոնէն. փոխադրութեան կտրօնները կարելի է ապահովել Համազգայինի գրախանութէն: